

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM YAYGIN EĞİTİMİ ANASANAT DALI**

**VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HALI VE KİLİM
KOLEKSİYONUNDAKİ KİLİM ÖRNEKLERİNİN DESEN, RENK
VE KOMPOZİSYON AÇISINDAN İNCELENMESİ**

SANATTA YÜKSEK LİSANS TEZİ

120465

Hazırlayan

Füsun EROLAN GÜLEN

**T.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
EĞİTİM ARAŞTIRMALARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Gülsün PARLAR

120465

Ankara – 2002

Sosyal Birimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Fusun EROLAN GÜLEN'e ait "VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HALI VE KİLİM KOLEKSİYONUNDAKİ KİLİM ÖRNEKLERİNİN DESEN, RENK VE KOMPOZİSYON AÇISINDAN İNCELENMESİ" adlı çalışma, jürimiz tarafından RESİM YAYGIN EĞİTİMİ Ana Sanat Dalı'nda SANATTA YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖZET

Çalışmamızın giriş bölümünde konunun amacı, önemi ve yöntemi belirtilmiştir.

Tezimizin ikinci bölümü Düz Dokuma Yaygılar Hakkında Genel Bilgiler adı altında incelendi. Bu ana başlık altında kilim, cicim, zili ve sumak dokumaların tanımına değinilmiştir.

Üçüncü bölümü Kilim Sanatının Kısa Tarihçesi oluşturur. Bu bölümde halı ve kilimin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilir.

Dördüncü bölüm Anadolu Kilimlerinde Genel Özellikler adı altında motif ve renk özellikleriyle teknik ve malzeme özellikleri belirtilmiştir.

Beşinci bölümde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Halı ve Kilim Sanatının Korunmasına Katkıları anlatılmıştır.

Altıncı bölümde ise tezin esasını oluşturan Katalog Kısımıdır. Burada 31 adet kilim incelenmiş ve teknik çizimlerine yer verilmiştir.

Yedinci bölümü oluşturan Değerlendirme kısmı alt başlıklara ayrılarak geniş bir değerlendirme ortamı yaratılmıştır.

Sekizinci bölümde elde ettiğimiz bilgileri Sonuç bölümünde toparladık.

Tez çalışması seçkin bir kaynakçayla son bulmuştur.

SUMMARY

In this thesis, the rugs (kilimler) in the collection of the General Direction of foundations are analyzed under the title of colour, composition and design.

This study consists of eight parts.

The purpose of this thesis is given in the introduction part. In addition to this, the importance of this topic and the method are stated in the same part.

In the second part of this study. The general information about “Düz Dokuma Yaygıları” is introduced. Besides, the definitions of “kilim”, “cicim”, “zili” and “sumak dokumalar” are given.

The third part contains the short history of kilim art. Particularly, the information about the historical development of carpet and kilim is emphasized.

In the next part, the general features of Anatolian Kilim are investigated, especially, this study focuses on the properties of techniques, materials and the properties of color and design.

Some important contributions to the protection of carpet and kilim art are made by the General Direction of foundations. And these contributions are underlined in the fifth part.

The sixth part including catalogue is the main part of this thesis. In this part, 31 Kilim are investigated and the technical draws are given.

The evaluation part is the seventh part. The evaluation part is divided into subtitles to get a better evaluation or a big frame.

The information obtaining from this study is concluded in the eighth part.

In the end. It is tried to obtain a valuable references.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iv
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	vi
ÇİZİMLER LİSTESİ	ix
ÖNSÖZ	x
I. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Adı ve Konusu	1
1.2. Amacı.....	1
1.3. Önemi	2
1.4. Yöntem	3
II. DÜZ DOKUMA YAYGILAR HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Kilim	5
2.2. Cicim.....	6
2.3. Zili	7
2.4. Sumak.....	7
III. KİLİM SANATININ KISA TARİHÇESİ.....	8
IV. ANADOLU KİLİMLERİNDE GENEL ÖZELLİKLER	10
4.1. Motif ve Renk Özellikleri	10
4.2. Teknik, Malzeme Özellikleri	12
V. VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN HALI VE KİLİM SANATININ KORUNMASINA KATKILARI	14
VI. KATALOG	16
VII. DEĞERLENDİRME	115
7.1. Kullanılan Teknik ve Malzeme Özellikleri.....	115
7.2. Motif, Renk ve Kompozisyon Özellikleri	117
7.2.1. Motif	117
a. Varlıkları sembolize eden motifler	117

b. Figüratif motifler	122
c. Bitkisel motifler	123
d. Nesneli motifler	124
7.2.2. Renk	125
a. Zemin rengi	125
b. Bordür zemin rengi	126
c. Motif rengi	126
7.2.3. Kompozisyon	129
7.3. Boyutlar	131
a. En	131
b. Boy	131
7.4. Yöresi / Müzeye Geldiği Yer	132
VIII. SONUÇ	136
KAYNAKÇA	137
EKLER	142

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf No 1..... 17

Fotoğraf No 2.....21

Fotoğraf No 3.....24

Fotoğraf No 4.....27

Fotoğraf No 5.....30

Fotoğraf No 6.....33

Fotoğraf No 7 36

Fotoğraf No 8.....39

Fotoğraf No 9.....42

Fotoğraf No 10.....45

Fotoğraf No 11 48

Fotoğraf No 12.....51

Fotoğraf No 13.....54

Fotoğraf No 14.....57

Fotoğraf No 15.....60

Fotoğraf No 16.....63

Fotoğraf No 17 66

Fotoğraf No 18.....69

Fotoğraf No 19.....72

Fotoğraf No 20.....75

Fotoğraf No 21 78

Fotoğraf No 22.....81

Fotoğraf No 23.....84

Fotoğraf No 24.....88

Fotoğraf No 25.....92

Fotoğraf No 26.....95

Fotoğraf No 27 98

Fotoğraf No 28..... 102

Fotoğraf No 29 106

Fotoğraf No 30 109

Fotoğraf No 31 112

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim No 1	20
Çizim No 2	23
Çizim No 3	26
Çizim No 4	29
Çizim No 5	32
Çizim No 6	35
Çizim No 7	38
Çizim No 8	41
Çizim No 9	44
Çizim No 10	47
Çizim No 11	50
Çizim No 12	53
Çizim No 13	56
Çizim No 14	59
Çizim No 15	62
Çizim No 16	65
Çizim No 17	68
Çizim No 18	71
Çizim No 19	74
Çizim No 20	77
Çizim No 21	80
Çizim No 22	83
Çizim No 23	87
Çizim No 24	91
Çizim No 25	94
Çizim No 26	97
Çizim No 27	101
Çizim No 28	105

Çizim No 29 108

Çizim No 30 111

Çizim No 31 114

ÖNSÖZ

Türk kültürünün zenginliğini gösteren halı ve kilimler yüksek bir zeka ve yaratıcılığın ürünleridir. Onlarda sevinç, hüznün, mutluluk kimi zaman da bir genç kızın sevdası saklıdır. Bunlar büyük bir yetenek ve yaratıcılıkla sembolize edilmiş motiflerle renk renk dokunmuştur.

Bütün güzellikleriyle Anadolu'nun çeşitli yerlerinden toplanan bazı halı ve kilimler Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonunda sergilenmektedir.

Amacımız burada sergilenen kilimleri desen, renk ve kompozisyon açısından inceleyip, belgelemek ve bizden sonraki nesillere aktarımını sağlamaktır.

Değerli bilgileriyle çalışmamız boyunca araştırmamızı yönlendiren sevgili hocam Prof. Dr. Gülsün PARLAR'a, yardım ve bilgileriyle katkıda bulunan Müze Müdiresi Suzan BAYRAKTAROĞLU'na, ilgilerinden dolayı müze çalışanlarına, destekleriyle yanımda olan sevgili aileme, eşim Serdar GÜLEN ve oğlum Can GÜLEN'e, arkadaşlarım Ayşin ve Hakan ÇETİN'e sonsuz teşekkürler.

Ankara 2001
Fusun EROLAN GÜLEN

I. GİRİŞ

1.1. Tezin Adı ve Konusu

Çalışmamızın adı “Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonunda Sergilenen Kilimlerin Desen, Renk ve Kompozisyon Açısından İncelenmesidir.”

Araştırmamızın konusunu ise bu kilimlerin plastik özelliklerinin resimsel açıdan incelenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Amacı

Halı ve kilimler Anadolu kadını için bir ifade aracı olmuştur. Sevinç, hüzün ve arzularını dokudukları kilimlerle dile getirmişlerdir. Bu sebeplerledir ki, dokunan her motifte bir duygu yatar.

Vakıf amacıyla inşa edilen camiiler, bu camileri vakfedenler veya o çevrede yaşayanlar tarafından halı ve kilimlerle döşenmiştir. Zamanla bu camiilerde ihtiyaçtan fazla halı ve kilim birikmiştir.

Yüzyıllardır camiilerde bulunan bu halı ve kilimler alınıp, bakım ve temizliği yapıldıktan sonra envanter numaraları verilerek Vakıflar Genel Müdürlüğü’nde sergilenmeye başlanmıştır.

Söz konusu araştırmanın amacı ise, biçimsellik yanısıra kilimlerdeki estetik değerlerin resimsel bir anlayışla incelemek, teknik çizimlerine yer vermek ve belgelemektir.

1.3. Önemi

İlk örnekleri Türklerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıkan kilimler, Türklerin bulup geliştirdiği ve dünyaya armağan ettiği bir sanat dalıdır.

Hem estetik duyarlılık, hem barınak döşemesi, hem soğuktan korunma aracı, hem de ailenin, toplumun geçim kaynağı olma gibi özellikler taşıyan halı, kilim, keçe, cicim, sergi, yaygı adlarıyla karşımıza çıkan yün dokumalar Türklerin kültür zenginliğinin birer göstergesidir.

Türk insanı için kilim, malzemesi kolay bulunan sıradan bir dokumadır. Çeyizlik için dokunanlar hariç, kapı eşiğine veya hayvanının sırtına serdiği günlük kullanım eşyasıdır. Bu nedenle dokuduğu halı ve kilimlerini korumak, saklamak, yaşatmak gibi bir kaygısı olmamıştır.

Teknolojinin gelişmesiyle de bugün az sayıda örneklerini gördüğümüz bu eserler, Türk toplumunun yaşayışı, zevk, sanat anlayışı ve el becerisinin derinliğini ortaya koyması açısından oldukça önem taşımaktadır.

Türk halı ve kilim sanatı hakkında hem yerli hem yabancı araştırmacıların çalışmaları sonucu oluşmuş çok sayıda yayın bulunmaktadır.

Belkıs Balpınar'ın (Balpınar 1982) Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları ve Bekir Deniz'in (Deniz 2000) Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygılar adlı kitapları bu teknikleri ve bölgelere göre gelişimini anlatması, Neriman Görgünay Kırzioğlu'nun (Kırzioğlu 1995) Altaylardan Tuna Boyuna Türk Dünyasında Ortak Motifler adlı kitabı ise motifler hakkında içerdiği bilgiler açısından temel kaynaklar arasındadır.

Şerare Yetkin'in (Yetkin 1974) Türk Halı Sanatı ve Oktay Aslanapa'nın (Aslanapa 1987) "Türk Halı Sanatının Bin Yılı" adlı eserleri bu sanatın tarihi gelişimi hakkında bilgiler içermektedir.

Belkis Balpınar ve Udo Hirsch'in (Balpınar Hirsch 1982) Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi Kataloğu adlı kitap burada bulunan kilimler ve müzenin oluşması hakkında önemli bilgiler aktarmaktadır.

Türk halı ve kilim sanatıyla ilgili genel bilgileri bulduğumuz yayınlar kitaplarla sınırlı değildir. Bu konuyla ilgili burada tek tek ismini veremeyeceğimiz ancak tez çalışmamızda çoğunu kullanacağımız makaleler de bulunmaktadır.

Bunlardan bazıları, Arış dergisinde, Meldan Tanrısal'ın "Türk ve Novaho Halılarının Dili" (Tanrısal 1997), Erdem Halı Özel Sayısında, Harun Ürer'in "Emirdağ Yöresinde Düz Dokuma Yaygı Geleneği ve Bindallı, Motifli Kilimler" (Ürer 1999), Vakıf ve Kültür Dergisi'nde, Suzan Bayraktaroğlu'nun "75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi" (Bayraktaroğlu 1998), Türk Etnografya Dergisi'nde, Yusuf Durul'un, "Halı ve Kilimlerde Kız Motifleri" (Durul 1956) adlı makaleleri ışık tutan bilgiler içermektedir.

Yukarıda sadece bir kaçını sıraladığımız halı, kilim ve motiflerle ilgili yayınların giderek çoğalması bu sanata gereken önemin verildiğini göstermektedir.

Araştırmamızın önemi ise soyut resim en güzel örneklerini de bünyesinde bulunduran kilimlerin, resimsel nitelik ve değerlerinin vurgulanarak belgelenmesi, böylece katalog oluşturarak bizden sonraki kuşaklara ulaşmasına yardımcı olmaktadır.

1.4. Yöntem

Çalışmamız sırasında önce Vakıflar Genel Müdürlüğü Müze Müdürü Suzan Bayraktaroğlu ile görüşerek kilimler hakkında bilgiler alınmıştır.

Geniş bir literatür taramasından sonra, kilimlerin fotoğraf ve bazılarının slaytları çekilmiştir. Gözlem fişi (inceleme formu) hazırlanarak, kilimin geldiği yer ve tarihi, envanter no, cinsi, boyutları, kullanılan renk ve motifler, malzeme ve tekniği, bugünkü durumu ve kompozisyon özellikleri ayrıntılı olarak sistematik bir biçimde incelenmiş, desenleri de çizilerek katalog oluşturulmuştur.

Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün Ankara Ulus semtinde bulunan Türk Vakıfları Araştırma Merkezi'nde sergilenen kilimlerden seçilerek hazırlanan 31 kilim örneği tezin kapsamını oluşturmaktadır. Çalışmamız sırasında kilimlerin sergilendiği seksiyonların bazı bölümleri kapalı olduğu için ve girişimlerimize rağmen bunları açıtırıp görme imkanını edinemediğimizden dolayı böyle bir örnek sayısı ile sınırlı kalmak zorunluluğu oluşmuştur.

II. DÜZ DOKUMA YAYGILAR HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Türk düz dokuma yaygıları teknik açıdan kilim, cicim, zili, sumak olmak üzere dört gruba ayrılır.

Düz dokuma yaygılar toplumda genel olarak ayırt edilmeksizin kilim olarak nitelendirilmektedir. Hatta konu ile ilgili birçok çalışmada dahi böyle bir genellendirme ile yanlış tanımlama yapıldığı da söylenebilir. (Görgünay Kırzioğlu:10).

2.1. Kilim

Celal Esat Arseven (1947:1090) kilimi “Oda ve çadırların zeminine sermek için yün ipliklerle tezgahtan kumaş gibi dokunan ve halıdan daha ince olan örtülere denir.” şeklinde tanımlamıştır.

Öte yandan kilim iki iplik sistemine dayanılarak yapılan, tersi düzü bulunmayan, yer sergisi, perde, duvar örtüsü, yastık vb. işlerde kullanılan havsız (tüysüz) bir dokuma şeklinde tanımlamalarda vardır. (Deniz 1998:12).

Yatay ve dikey tezgahlarla, kök boyalarla boyanmış naturel elyafın yanısıra yün ve pamukla dokunan bu yaygılar düğümsüz olmalarıyla halılardan ayrılırlar (Barışta 1988:105).

Kilim Türkçe’den gelen bir kelimedir ve bir Türk dokuma geleneğidir. Kilim kelimesi Türkçe’de 13. yüzyıldan bu yana kullanılmaktadır. Bu kelime çeşitli yabancı dillere de girmiştir. Ukraynaca’da “kylym”, Polonya dilinde, Bulgarca ve Sırpça’da “kilim”, Romencede ise “chilim”dir (Balpınar Acar 1982:46).

Bekir Deniz (1998:12) kaynaklarda kilim kelimesinin Kaşgarlı Mahmud'un XI. yüzyılda yazdığı Divanü Lügati-t Türk'te iki ayrı anlamda kullanıldığını ve her ikisi içinde "kıviz, kiwiz" denildiğini XIX. yüzyıl metinlerinde de kelimenin kilim şeklinde söylendiğini belirtmektedir.

Kilim, bugün Anadolu'da herkes tarafından bilinmekle beraber, bölgelere ve hatta köylere göre değişik isimlerle anılmaktadır. Bursa yöresinde kıyız, Yalova çevresinde kiyiz, Emirdağ (Afyon) civarında köyüz-küyüs, Çorlu, Tekirdağ çevresinde çergi-çerge, Edirne yöresinde çerge, Niğde yöresinde çergi ve kilim, Beyşehir (Konya) yöresinde farda, Konya, Aksaray, Kırşehir civarında kilim ismiyle anılmakta, Yozgat ve Sivas çevresinde düz dokuma yaygıların hepsine birden kilim denilmekte, Manisa ve İzmir yöresinde ise, Sili dokumalara kilim, kilim teknikli dokumalara da yaygı adı verilmektedir. Ayvacık ve Ezine (Çanakkale) çevresinde ise kilim teknikli dokumalara çul, zili-kilim veya kilim-cicim karışımı dokumalara da kilim denilmektedir (Deniz 2000:78).

2.2. Cicim

Atkı veya çözümlerin birbirini gizlemeden eşit aralıklarla kesiştiği bez dokuma veya kilim gibi atkı yüzü dokumalara da dokuma yapılırken, atkı ipliklerinin arasına desen ipliklerinin sıkıştırılmasıyla oluşan kabartma desenli dokuma tekniği olarak tanımlanmaktadır (Aytaç 1982:35).

Cicim kelimesinin cici, sevimli şey kelimesinden türediği söylenmektedir (Balpınar Acar 1982:55).

2.3. Zili

Üç veya daha fazla iplik sistemine dayanılarak yapılan bir düz dokuma yaygı türüdür. Zili görünüş bakımından cicime benzer. Çözümler arasından geçirirken atkı dışındaki deseni meydana getiren renkli ipliklerin çözümlerin arasından 2–1, 3–1 veya 5–1 şeklinde (atki ipi 3 tutulup, 1 tanesi serbest bırakılır) atlatılarak dokunmaktadır (Deniz 2000:81).

2.4. Sumak

Cicim ve zilide olduğu gibi çözgü ve atkılar dışında ayrıca renkli desen iplikleri ile dokunmaktadır.

Ayrı renkteki desen ipliklerinin çözgü çiftlerine devamlı olarak dolanması ile oluşturulmaktadır (Aytaç 1982:80).

III. KILİM SANATININ KISA TARİHÇESİ

Türk kilimleri oldukça köklü bir geçmişe sahiptir. Türklerin tarihini, kültürünü, düşünce ve inançlarını renk ve motifleriyle yansıtır.

Kilimin tarihsel gelişimine göz atmadan önce bir başka dokuma türü olan halılar üzerine yapılan araştırmalara bakmak faydalı olacaktır.

Bu araştırmaların çoğunda halı sanatının başladığı yerin Ortaasya'da Türklerin yaşadığı bölgelerde olduğu söylenmektedir (Yetkin 1974:11; Aslanapa 1987:10).

Bilinen en eski halı M.Ö. 5. yüzyıl'a ait Altaylar'da, beşinci Pazırık kurganından çıkarılan halıdır (Aslanapa 1987:9).

Pazırık halısından sonra tarihlendirilebilen en eski halı parçaları Doğu Türkistan'da ele geçmiştir ve M.Ö. 3-4. yüzyıllara rastlamaktadır (Bayraktaroğlu 1985:237).

Arkeolojik buluntular düz dokuma yaygı tekniklerinin düğümlü halıdan çok daha önce var olduğunu göstermektedir.

Anadolu'da, Çatalhöyük kazılarında M.Ö. 6500 yıllarına ait yün dokuma parçaları ve kuzeybatı Anadolu'da Bursa yakınlarında, Gordion'da bir odanın tabanında toz haline gelmiş yün kalıntısını içeren geometrik desenler bulunmuştur. Bu yaygı kalıntısının bulunduğu kat M.Ö. 2500 yılları olarak tarihlendirilmiştir. Eskişehir yakınlarında bir Frigya merkezi olan Gordion'da M.Ö. 700 tarihine ait bölümde yün ve keten dokuma parçalarına rastlanmıştır (Balpınar – Hirsch 1982:20). Bu parçaların dokuma tarihleri bugün hâlâ Anadolu'da dokunan kilim, zili, sumak dokuma türleriyle benzerlikler göstermektedir (Balpınar – Hirsch 1982:20).

Orta Asya'da Türklerin yaşadığı bölgede ortaya çıktığı ve geliştiği kabul edilen halı ve düz dokuma yaygı dokuma geleneği Selçuklular yoluyla Anadolu'ya gelmiştir ve gelişimini burada sürdürdüğü söylenmektedir (Yetkin 1974:11).

Engin bir dokuma kültürüne sahip olan Türkler dokuma geleneklerini burada da sürdürmüşlerdir.

Bu dönemde Konya, Kayseri, Sivas, Aksaray gibi yerleşim yerlerinin dokumalarıyla ünlü merkezler olduğu bilinmektedir (Deniz 1998:10).

Türklerden önce dokunmuş Anadolu'da bulunan en erken tarihli düz dokuma yaygı örneği M.Ö. 2300 yıllarına tarihlenen, kraliçenin örtüsü adıyla bilinen ancak, bugün nerede olduğu bilinmeyen kilimdir (Deniz 1998:9).

Halı kadar dayanıklı ve kalın olmayan kilimlerin günümüze ulaşan en erken tarihli örnekleri ise 17 yüzyıldan, Divriği'de bulunmuş parçalardır (Yetkin 1978:53).

Osmanlı dönemine tarihlendirilen düz dokuma yaygıların bir kısmı İstanbul Türk – İslam Eserleri Müzesi ve İstanbul Vakıflar Halı ve Kilim Müzesi'nde bulunmaktadır. Yurt dışında Kahire Milli Müzesi, Macaristan İpar Müvezeti Müzeum'da bu dönemden kalma çok sayıda kilim örneğinin de bulunduğu belirtilmektedir (Deniz 2000:51).

Osmanlı döneminde İzmir, Uşak, Manisa, Muğla, Afyon, Burdur, Isparta, Kırşehir, Kayseri, Konya, Sivas, Maraş en önemli dokuma merkezlerinden bazılarıdır (Deniz 2000:48).

IV. ANADOLU KİLİMLERİNDE GENEL ÖZELLİKLER

4.1. Motif ve Renk Özellikleri

Daha öncede belirttiğimiz gibi bir semboller dünyası olan halı ve kilimler soyut resmin en güzel örnekleridir. Doğadaki her türlü nesne ile insanın duygu ve düşüncelerinin stilize edilmiş sembollerle verildiği birer resimdir. Bir tablo ile arasındaki fark sadece malzemedir. Bir ressam fırça ve boyalarla tuval üzerine, dokumacı ise boyalı iplerle halı ve kilim üzerine yansıtır düşüncelerini (Bayraktaroğlu 1999:692).

Anadolu kadını çoğu duygusunu, isteklerini kolayca ifade edemez. Halı ve kilimlerdeki motifleri sembolik birer anlatım ögesi olarak kullanmışlardır. Belki de konuşmak ne kadar zorsa dokuyarak dile getirmek o kadar kolaydır.

Böylece yaşadığı köyün, aşiretin, hatta bölgenin töresini devam ettirmiş olurlar. Çünkü kilimler desen, renk ve motif özellikleriyle kendi yöresine özgün simgeler taşımaktadır (Kipman 1975:36).

Kilimlerin desen, renk ve motiflerinden hangi yöre ve aşirete ait olduğu anlaşılmaktadır. Kimi Türkmen, Yörük, Avşar halı ve kilimlerinde aşiretlerin özel damga ve uğur saydıkları işaretler (imler) ve motifler bulunur (Aksel 1960:58).

Bu motifler doğadan aynen kopya edilmemiş, stilize edilerek sembolik şekillerde oluşturulmuştur.

Sembolik motifler doğadaki nesne ve doğa olaylarını temsil eden şekiller veya bir başka deyişle hasret, gözyaşı, sevinç, keder, mutluluk gibi duyguların ifadesidir (Gönül 1968:217).

Anadolu insanı kilim dokurken herhangi bir örneğe bakmak kendi zihninden dokur. Motifler daima nesilden nesile öğretilerek aktarılmış, her boy ve oymak içinde genel kompozisyon, ana motifler, renk skalasının hiç bir zaman değişmediği bilinmektedir (Balpınar – Hirsch 1982:16).

Yusuf Durul araştırmaları sırasında kilim dokuyan bir geline “Kilimin örneğini nereden buldun” diye sorduğunda “Anamdan gördüğüm, düşündüklerim, etrafımdaki eşyalar, yaylam” cevabını aldığını söylemektedir (Durul 1957:65).

Kilimlerde kullanılan motiflerin kökenlerine bakılacak olursa bazılarının Şaman geleneğinden geldiğini, bazı stilize edilmiş hayvan figürlerinin eski Türk totemlerinin izlerini taşıdığı sanılmaktadır (Önder 1966:11).

Motiflerin her birinin bir anlamı, bir hikayesi vardır. Örneğin Türklerin Orta Asya’da iken inandıkları Şamanizm’den günümüze gelen hayat ağacı motifi sonsuzluğu, ölümsüzlüğü, edebi hayatı simgeler. Bu dünya ile öbür dünya arasındaki geçişi sağlayan bir araçtır (Bayraktaroğlu 1998:15).

Hayat ağacı ile beraber tasvir edilen kuş motifi ise insan ruhudur. (Eyüboğlu 1981: 340). Şamana hayat ağacı vasıtasıyla öbür dünyaya ulaşmakta yardımcı olurlar (Öney 1968:35).

El motifi genellikle nazara, büyüye karşı kullanılmaktadır. Halk arasında bu motife “Fatma ananın eli” de denmektedir (Ürer 1999:655).

El motifinin ayrıca İslamın beş şartını bazen de Hz. Muhammed, Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin beşlisini ifade ettiği söylenmektedir (Deniz 2000:184).

Erkeklik, güç ve kudreti koç boynuzu, kadını, doğurganlığı ve bereketi de eli belinde motifi ile simgelenmiştir (Bayraktaroğlu 1999:693). Ayrıca eli belinde motifinin uğur ve saadet işareti olarak kullanıldığı da söylenmektedir (Durul 1956:91).

Canavar ayağı, ejderhayı sembolize eder. Bu ve örümcek, akrep gibi diğer stilize hayvanların koruyucu amaçlı kullanıldığı anlatılır. Kem gözlerden korunmak için çengel, nazara karşı da göz motifi kullanıldığı söylenir. Siyah ve beyazın birleşiminden oluşan motif uzak doğuda Ying – Yang bizde ise aşk ve birleşim, sevgi adıyla anılmaktadır. Kadın erkek arasındaki uyumu, zıt renkli noktalar ise hiçbir şeyin tamamen saf olmadığını dile getirmektedir (Tanrısal 1997:104). Bukağı motifi aile birliğinin devamı ve bağlılık anlamlarını taşımaktadır (Erbek 1986: 15).

Yıldız, tarak, merdiven gibi motifler mutluluk ve saadeti, pıtırak motifi üründe bereketi simgeler (Bayraktaroğlu 1998:17).

Kilimlerde sadece motifler değil renkler de pek çok şey anlatmaktadır.

Sarı, karasevdanın rengi olup sararıp solmayı anlatır. Yeşil murat'tır. Mavi umut, beyaz mutluluk, siyah üzüntüyü, pembe bozuntuyu dile getirmektedir (Önder 1969:5).

Kök boyalarla elde edilen bu renkler çeşitli bitkilerin yapraklarından, meyvelerden veya köklerinden elde edilmektedir. Örneğin kırmızı, kızılçam kabuğundan, sarı katırtırnağı, sumak, gence, sütleğen, safran gibi bitkilerin çiçekdal ve köklerinden; kahverengi mazi, meşe, ceviz yaprağı ve meyvelerden; yeşil yabani naneden; siyah sumaktan, kurumdan; mavi Hint bitkisi denen bir ottan ve daha başka bitkilerin kaynatılmasından elde edilmektedir (Önder 1965:340).

4.2. Teknik, Malzeme Özellikleri

Kilimler dik, yatık veya bir duvara dayalı bir şekilde kurulmuş üç tip tezgahta dokunur. Bunların içinde en çok kullanılan ıstar adı verilen tezgah'tır (Özbel:7).

Kilimler genellikle iliksiz ya da ilikli kilim tekniğinde dokunur. İliksiz kilim dokuma tekniği basittir. Atkı ve çözgüler birbiri altından ve üstünden geçirilir. İlikli kilimlerde, dokuyucu bir desenden diğerine geçtiğinden dokuma daha zordur. Dokuma sırasında desenler arasında yarıklar meydana gelir. Bu yarıklara ilik, bu teknikle dokunan kilimlere de ilikli kilim denilmektedir.

Kilimde ne kadar ilik bulunursa kilimin yapısı o derece zayıflar. Bu nedenle ilikler çeşitli şekillerle yok edilir. Kilimler iliklerin yok edilmesi şekline göre yeni teknik isimler alırlar. Başlıcaları iliksiz, dikey çizgisi olmayan kilimler, iliklerin çift kenetlenme ile yok edildiği kilimler, iliklerin eğri atkı ile kapatıldığı kilimler, normal atkılarının arasına ek atkılarının aynı çözgüden döndürülmesi ile iliklerin yok edildiği kilimler olarak sınıflandırılabilir (Deniz 1998:16).

Türk kilimlerinde malzeme olarak yün, kıl, tiftik ve pamuk kullanılmaktadır. Çözgü iplikleri yün-kıl karışımı, sadece yün ya da kıl veya pamuk olarak kullanılmaktadır. Atkı iplikleri ise kirtme kilim, pamuk kilim ve ilikli kilimlerde mutlaka yündür (Soysaldı 1999:599-600).

İplikler kök boya denilen bitkiler, meyve, sap ve köklerden elde edilen boylarla boyanır. Türk kilimlerde en çok görülen kırmızı, mavi, yeşil, sarı, kahverengi ve siyah renklerdir. Bu renkler bitkilerin kök, yaprak, meyve, çiçekler ve madeni tuzların mordan olarak kullanılmasıyla elde edilmektedir (Soysaldı 1999:612).

Ençok kullanılan mordanların ise şap, kremtarlar, göztaş (bakır sülfat) amonyak, soda, sirke asidi, karaboya (demir sülfat) olduğu söylenmektedir (Uğur 1988:12).

V. VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN HALI VE KILİM SANATININ KORUNMASINA KATKILARI

Anadolu'da camiye halı ve kilim sermek eskiden beri süregelen bir gelenektir. Hayır veya sevap işlemek isteyenler halkın topluca namaz kıldığı camilere halı, kilim veya düz dokuma yaygı türü örtüler temin ederek caminin sergi ihtiyacını karşılamaktadırlar (Deniz 1994:283).

Bu eşyalara "Bağışlanmış eşya" anlamına gelen teberruhat eşyası denilmektedir (Bayraktaroğlu 1997:29).

Yüzyıllardır süregelen bir gelenekle camilerimizde ihtiyaçtan fazla halı birikmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü camilerde kullanılmayan ve eski eser özelliği kazanmış olan halı ve kilimleri çeşitli zamanlarda toplayıp depolamıştır (Balpınar – Hirsch 1982:7).

Cumhuriyetimizin 75. yılı dolayısıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü Ankara'da sürekli açık kalacak olan bir halı ve kilim sergisi açmıştır. 16 Kasım 1998'de açılan bu sergi Ulus semtindeki Ankara Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün bulunduğu binanın üst katında yer alan Türk Vakıfları Araştırma Merkezi'nde bulunmaktadır.

Bu sergide 16. yüzyıl ile 19. yüzyıl arasında çeşitli yörelere ait 40 adet halı ve Anadolu'da doğudan batıya, kuzeyden güneye dağılan çeşitli boy ve oymaklar tarafından dokunan geleneklere bağlı ortalama 1–2 asırlık kilimler yer almaktadır.

Bunlar Doğu Anadolu, Orta Anadolu, Batı Anadolu, Emirdağ, Aydın, Fethiye civarı, Sivrihisar civarı, Balıkesir civarı, Yüncü Yörük dokumaları, Toros Yörük dokuması ve Şarköy kilimleridir (Bayraktaroğlu 1999:692).

Bu kilimlerde hayat ağacı, koç boynuzu, eli belinde, el, aşk ve birleşim, karanfil, stilize hayvan, ejder, yıldız, merdiven, tarak gibi motifler yer almaktadır (Bayraktaroğlu 1998:16).

VI. KATALOG

ÖRNEK NO : 1

FOTOĞRAF NO : 1

ÇİZİM NO : 1

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Isparta Uluborlu Abdurrahman Paşa Camii

ENVANTER NO : 32.09.1003

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 360 cm

BOY : 215 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, beyaz, mavi, açık yeşil, kahverengi, somon.

KULLANILAN MOTİFLER: Stilize yengeç, koç boynuzu, kırlangıç, çengelli baklava, ejderha ayağı, yar yare karşı ve çeşitli stilize küçük hayvan motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim, sarma kontur.

BUGÜNKÜ DURUMU : Kenarlarının yıprandığı görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Dikdörtgen bir biçimde olan kilim iki şak halinde dokunmuş ve ortadan birleştirilerek motiflerin tamamlanması sağlanmıştır.

Motifler orta kısımda ve onu çevreleyen bordürler şeklinde yerleştirilmiştir.

Ortada iki adet büyük, yengeçe benzer stilize hayvan motifi ve onun çevresinde örümcek, akrep gibi stilize hayvan motifleri görülmektedir. Ayrıca büyük motiflerin ortasında ejderha ayağı motifleride vardır.

Kilimin kısa kenarlarında bulunan üç sıra ince bordürlerde yan yana koç boynuzu motifleri kullanılmıştır. Uzun kenarlarda bulunan bordürlerde ise kırlangıç motifleri bulunmaktadır.

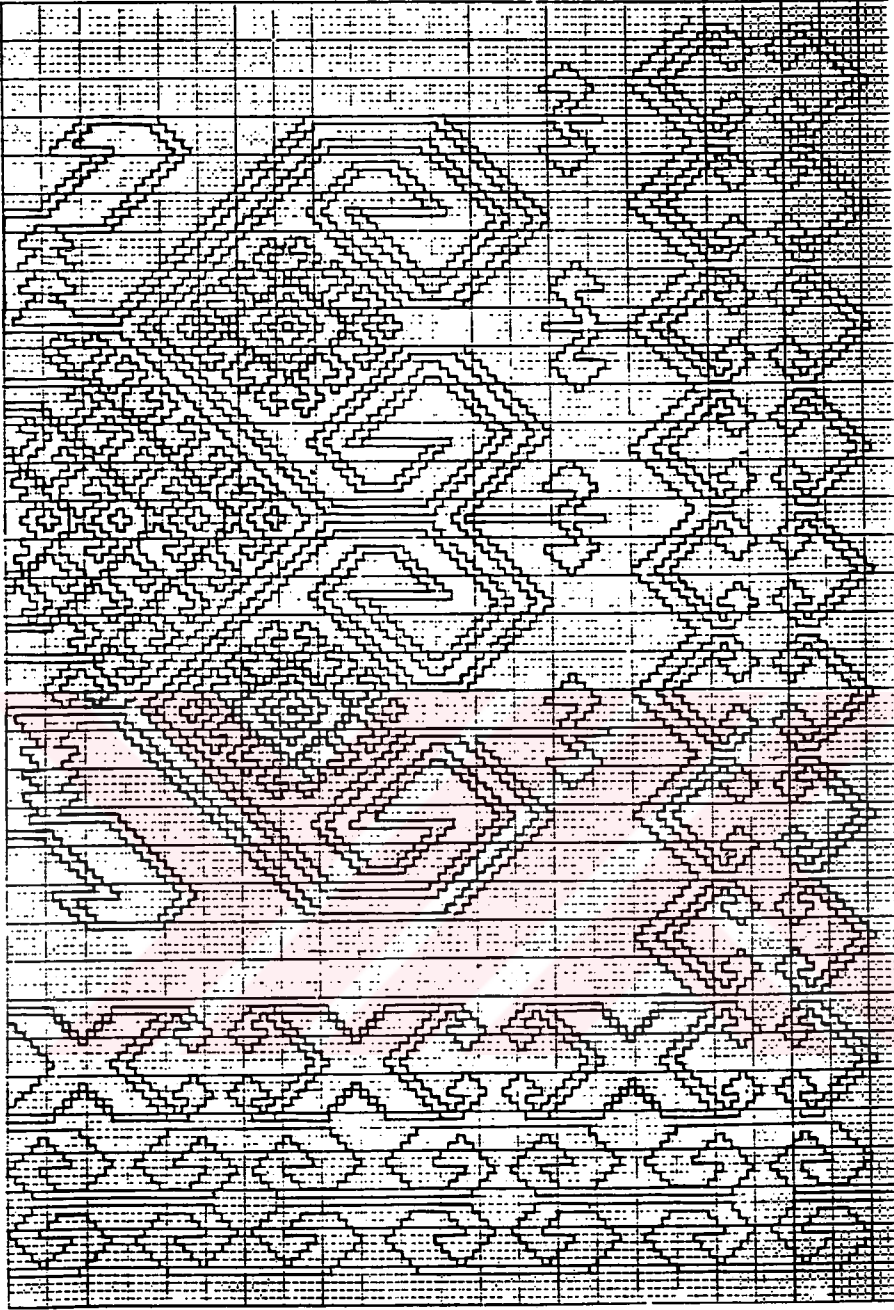
Kilimin zemininde kırmızı renk kullanılmıştır. Ortadaki stilize hayvan motiflerinde; beyaz, mavi, açık yeşil, kahverengi, somon, kenar bordürlerdeki koç boynuzu motiflerinde somon, mavi, açık yeşil, kahverengi, kırlangıç motiflerinde ise kahverengi üzerine krem rengi kullanıldığı görülmektedir.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR :

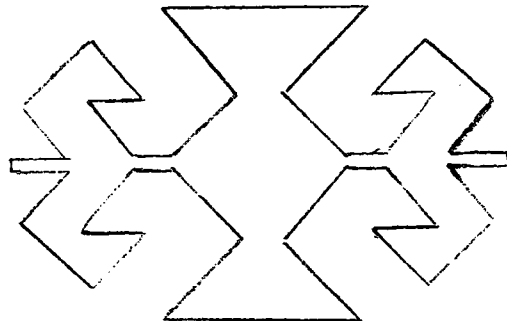
Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

Bayraktaroğlu, Suzan; “ Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonu “
Arış Dergisi, Ankara 1997, S. 3, s. 102.

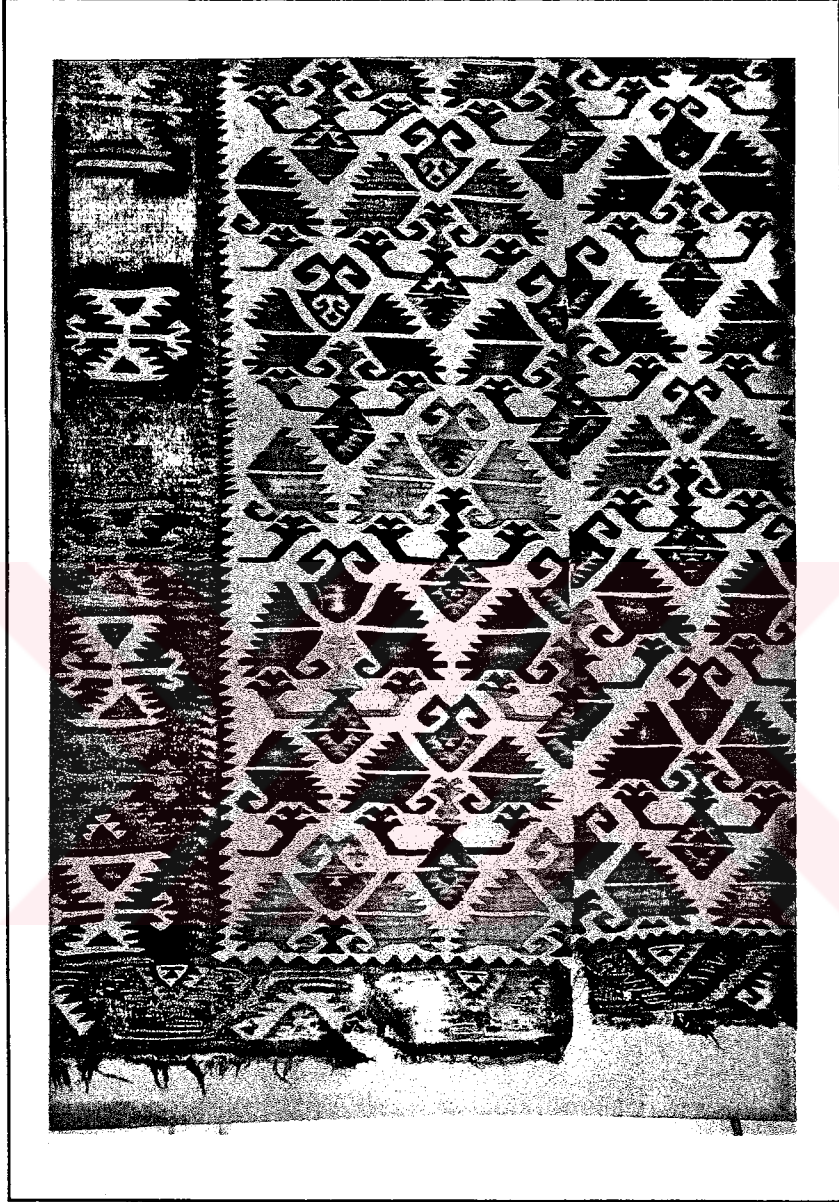

Çizim No : 1

Çizim 1a. Yar yare karşı

ÖRNEK NO : 2

FOTOĞRAF NO : 2

ÇİZİM NO : 2

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Isparta Uluborlu Bülbül Camii

ENVANTER NO : 32.09.1063

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 94 cm

BOY : 330 cm

KULLANILAN RENKLER : Krem, kırmızı, mavi, mor, sarı, yeşil, siyah.

KULLANILAN MOTİFLER: Karanfil, koç boynuzu, tarak, eli belinde motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Kenarları az miktarda yıpranmıştır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim dikdörtgen biçimde ve iki şak olarak dokunmuştur.

Kompozisyon ise iki ana motiften oluşuyor. Bunlardan biri orta kısımda, diğeri bordür kısmında tekrar yöntemiyle kullanılmıştır.

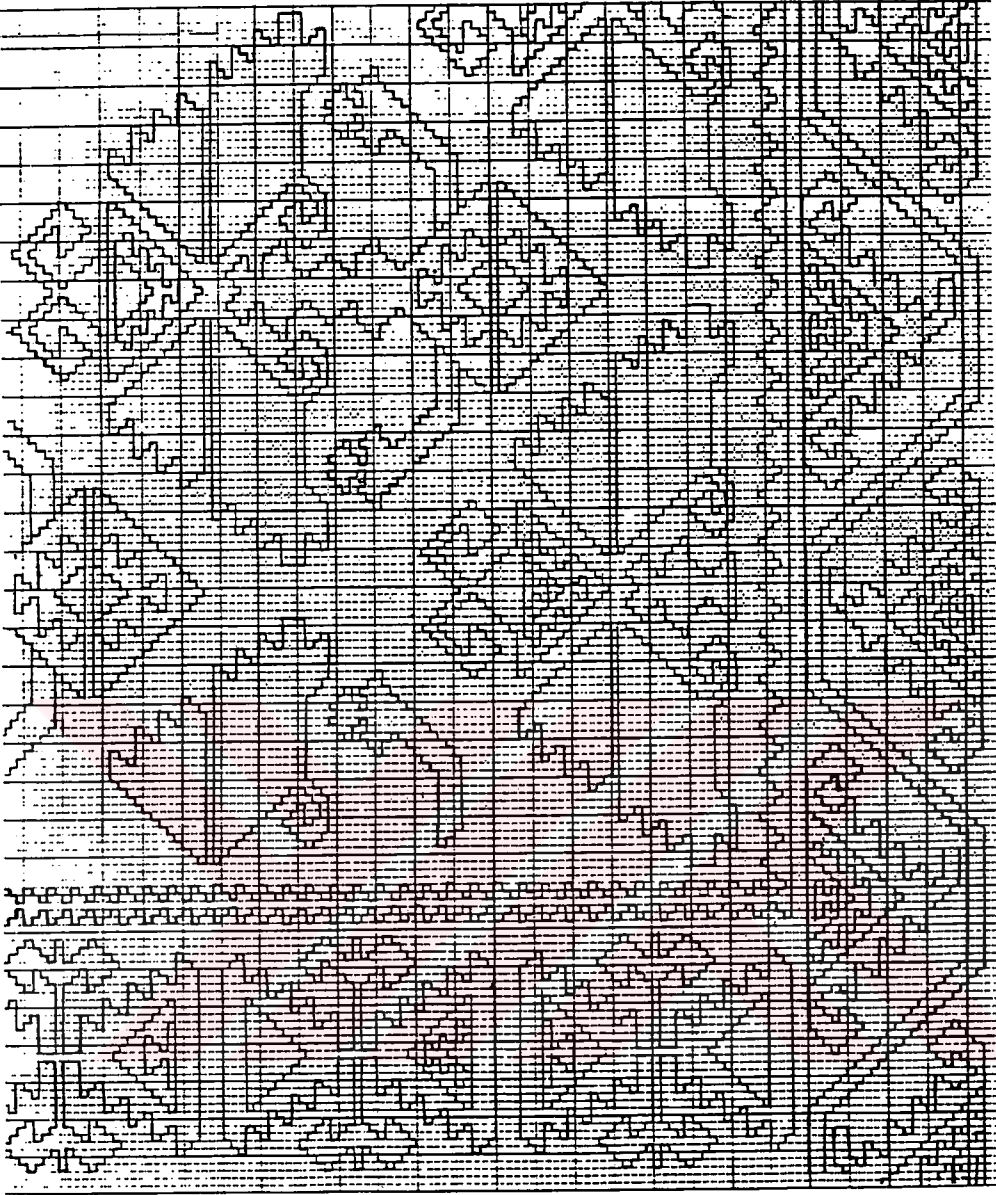
Orta kısımda stilize karanfil, bunların üstünde eli belinde motifleri vardır. Bordürlerde ise koç boynuzu motifleri görülmektedir. Ayrıca tarak motifleride bordürlerde yer almaktadır.

Kilimin zeminini krem rengi oluşturmaktadır. Karanfil motiflerinde mavi, kırmızı, mor, sarı, yeşil, siyah renkleri kullanılmıştır. Bordürlerin zemini ise siyahtır ve motiflerde krem, kırmızı, sarı, mavi,mor,renkleri görülmektedir.

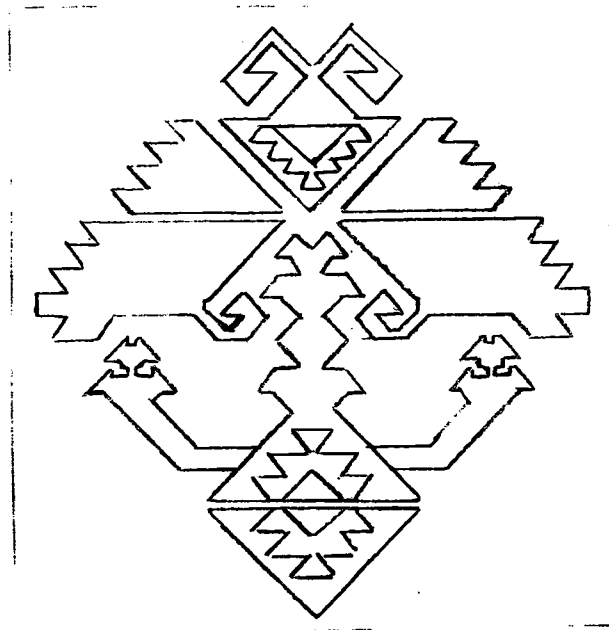
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR :

Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

Bayraktaroğlu, Suzan; Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 806,

Çizim No : 2

ÖRNEK NO : 3

FOTOĞRAF NO : 3

ÇİZİM NO : 3

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Muğla-Milas Ulu Camii

ENVANTER NO : 48.06.66

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Aydın (Batı Anadolu)

BOYUTLARI :

EN : 85 cm

BOY : 242 cm

KULLANILAN RENKLER : Mavi, yeşil, kırmızı, beyaz, sarı, siyah, yavruağzı, kahverengi, koyu krem.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu, bukağı, nazarlık ve küpe motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Orta kısmı yıpranmıştır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim ince uzun bir dikdörtgen biçimindedir ve tek parça halinde dokunmuştur.

Ortada üst üste altıgen motifler ve onların iki kenarında büyük koç boynuzu motifleri vardır.

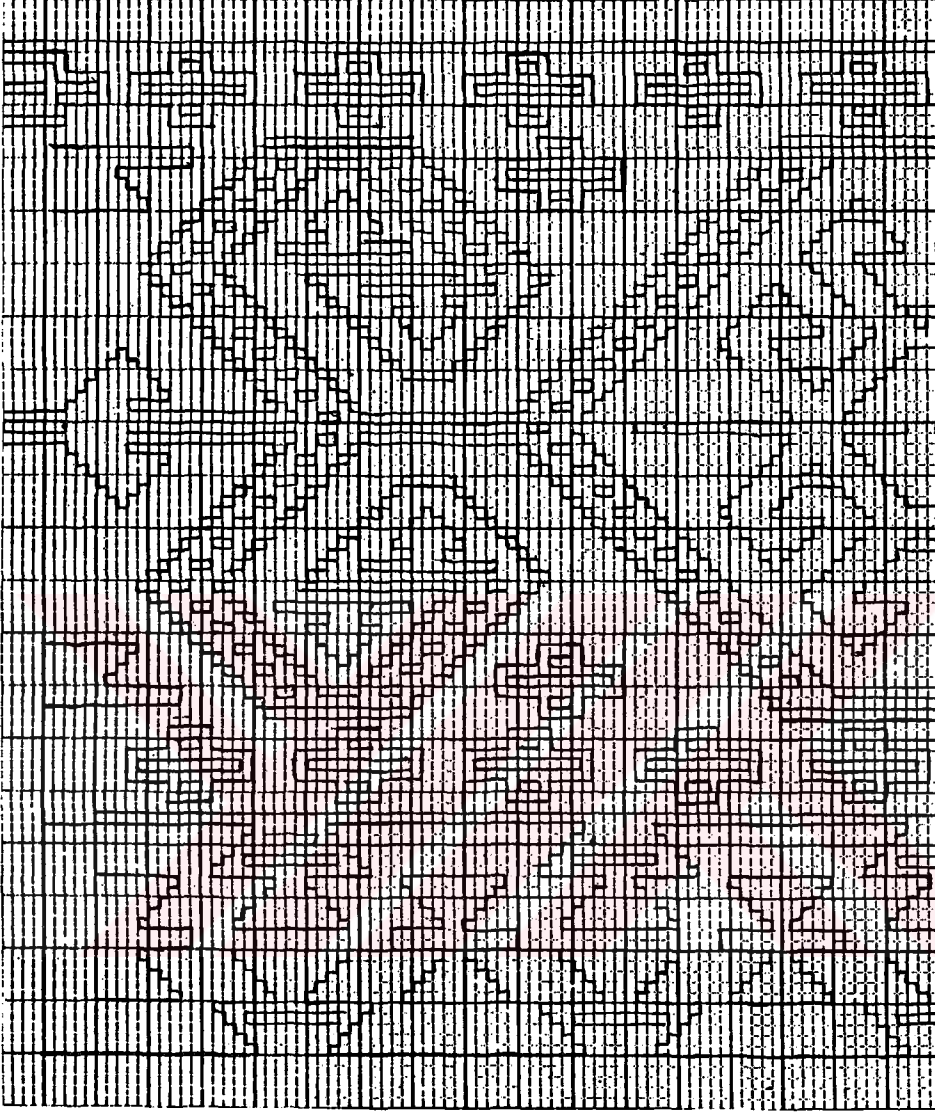
Bu altıgen motiflerin ortasında küpe veya nazarlık adı verilen motifler kullanılmıştır. En altta bulunan altıgen şeklin içinde de bukağı motifi vardır.

Altıgen motiflerin her birinde ayrı bir zemin rengi kullanılmıştır. Bunlar kahverengi, kırmızı ve mavidir. Motiflerde ise beyaz, mavi, yavruağzı, kırmızı, sarı, siyah ve koyu krem rengi görülmektedir.

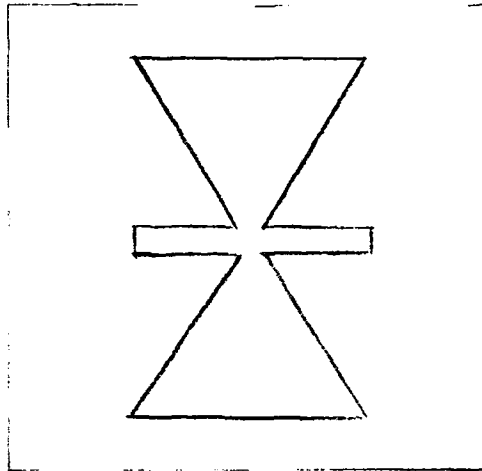
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR :

Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

Bayraktaroğlu, Suzan; Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 806,

Çizim No : 3

Çizim 3a. Nazarlık, saç bağı

ÖRNEK NO : 4

FOTOĞRAF NO : 4

ÇİZİM NO : 4

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Balıkesir Yeşili Camii

ENVANTER NO : 10.284

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Emirdağ (Batı Anadolu)

BOYUTLARI :

EN : 84 cm

BOY : 211 cm

KULLANILAN RENKLER : Krem, lacivert, kırmızı, turuncu, kahverengi, açık ve koyu yeşil, mavi.

KULLANILAN MOTİFLER: Kurt ağzı, muska, nazarlık, yıldız, sandık ve tarak motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça iyi durumdadır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR: Herhangi bir onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : İnce uzun biçimde olan kilim tek parça olarak dokunmuştur.

Ortada iki adet iç içe büyük kare motifler vardır. Ancak bunlar yarım olarak görülmektedir. Üst kısımda üç, altta ise dört sıra bordür kullanılmıştır.

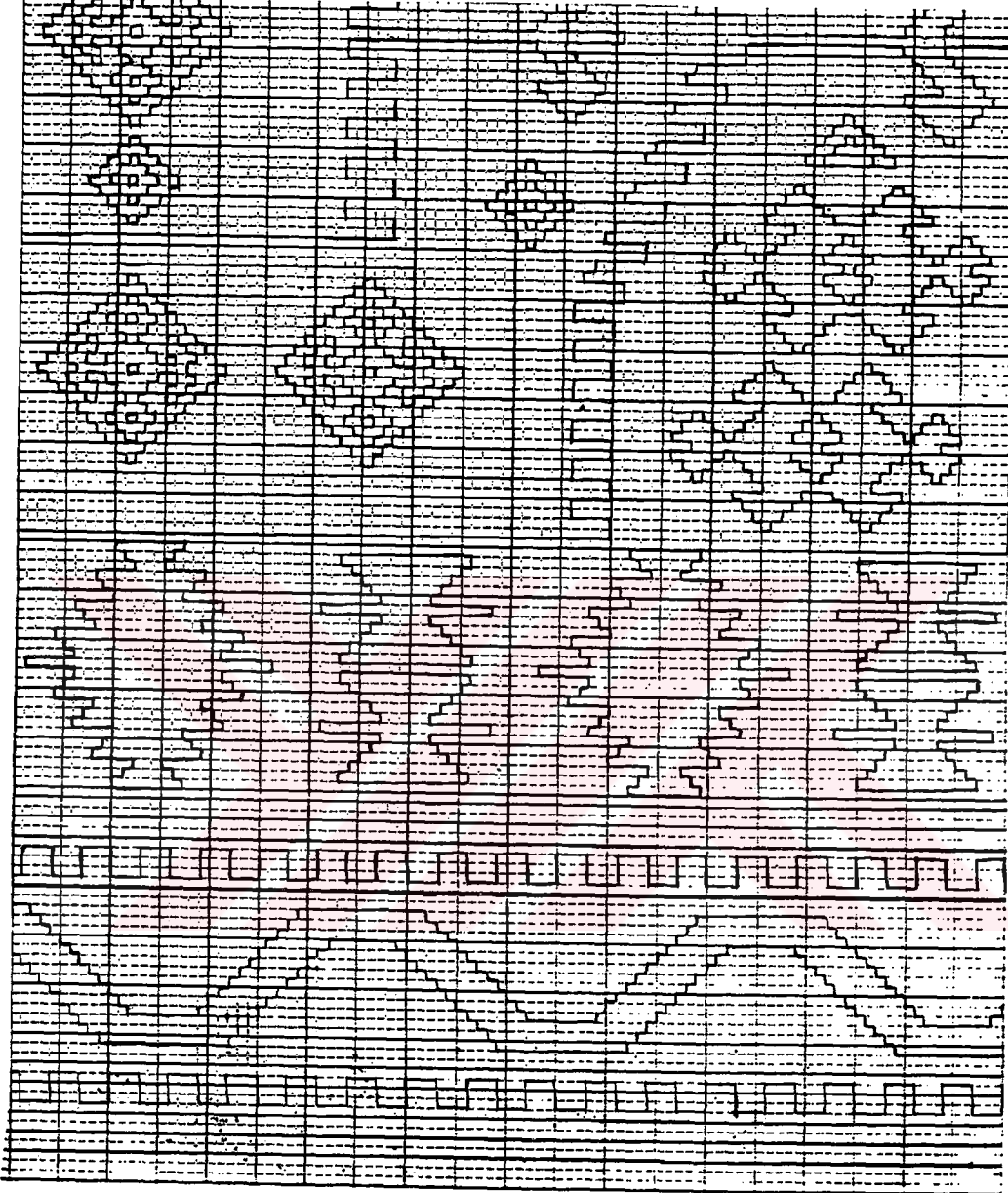
Sandık motiflerinin içinden geçen koç boynuzlarının yanı sıra zemin üzerinde yıldız, nazarlık ve muska, kurt ağzı motifleri görülmektedir. Aynı motifler bordürlere de yerleştirilmiştir.

Kilimin zemininde krem rengi hakimidir. Ortada kare biçimindeki sandık motiflerinde lacivert, kırmızı, kahverengi diğer motiflerde de bunlara ek olarak açık ve koyu yeşil, turuncu, mavi renkleri kullanılmıştır.

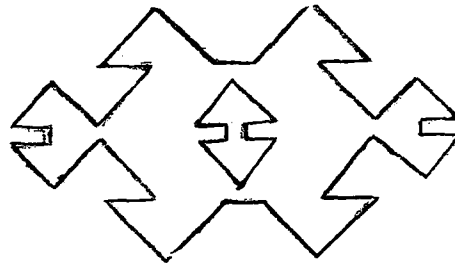
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

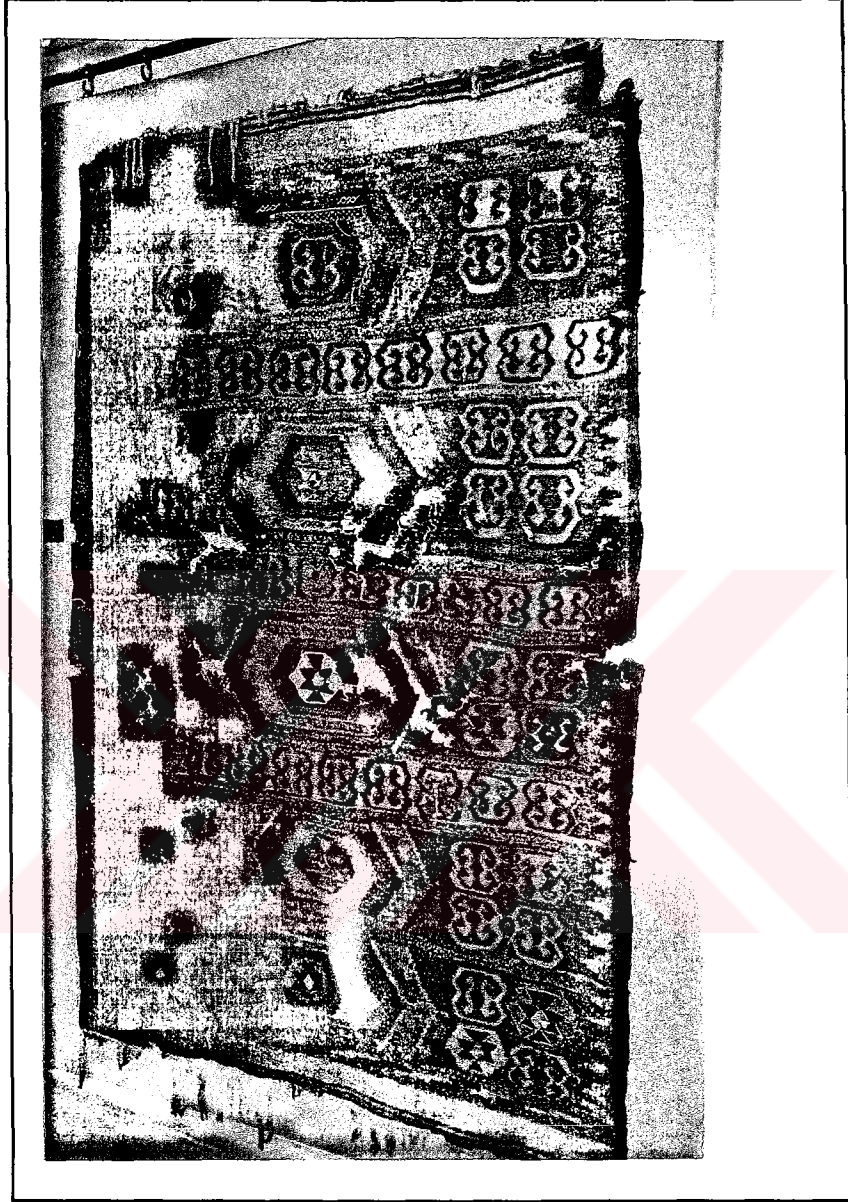
Bayraktaroğlu, Suzan; Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 806,

Çizim No : 4

Çizim 4a. Stilize hayvan

ÖRNEK NO : 5

FOTOĞRAF NO : 5

ÇİZİM NO : 5

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Balıkesir Merkez Okçu Kara Camii

ENVANTER NO : 10.281

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Yüncü-Yörük

BOYUTLARI :

EN : 152 cm

BOY : 227 cm

KULLANILAN RENKLER : Mavi, kırmızı, siyah.

KULLANILAN MOTİFLER: Yıldız ve koç boynuzu motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim, cicim, sarma kontur.

BUGÜNKÜ DURUMU : Orta kısımda yıpranmalar vardır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim dikdörtgen biçiminde olup tek parçadan oluşmaktadır.

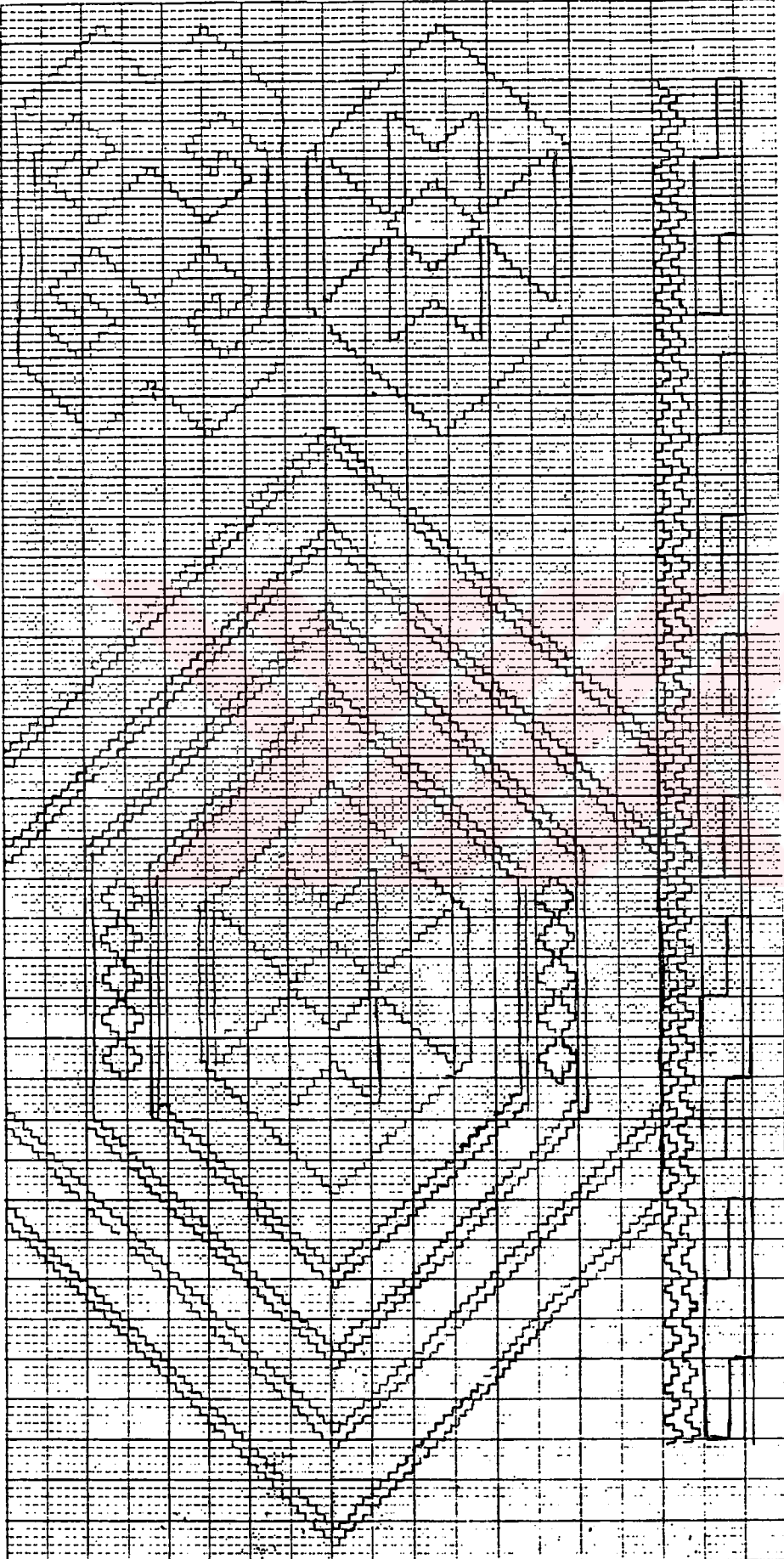
Motifler inceli kalınlı enine sıralar halinde yerleştirilmiştir. Ortada üst üste beş adet altıgen motif vardır. Bunların aralarında ve yanlarında da koç boynuzu motifleri sıralanmıştır.

İç içe altıgen motiflerin tam ortasında yıldız motifleri bulunmaktadır.

Zeminde kırmızı renk kullanılmış olup motifler mavi ve siyah renklerden oluşmaktadır.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

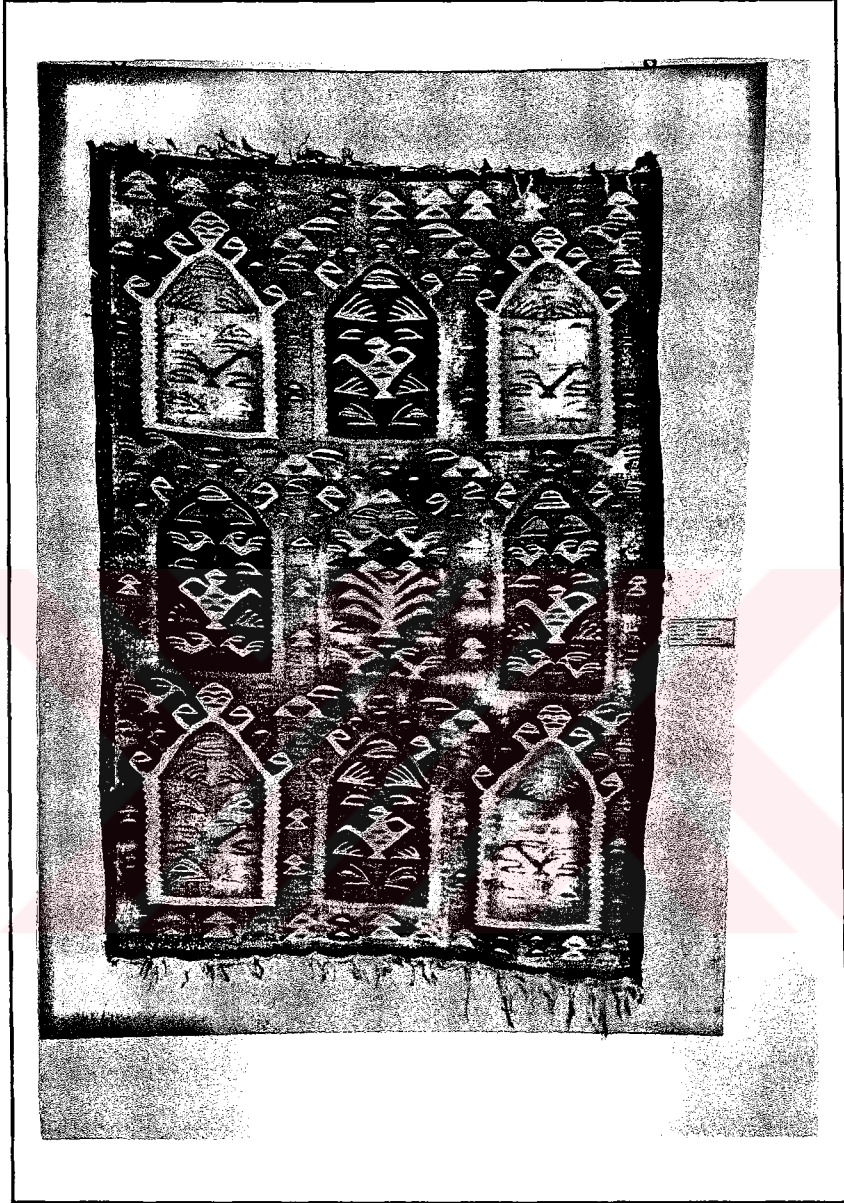
Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

Çizim No : 5

Çizim 5a. Deve boynu

ÖRNEK NO : 6

FOTOĞRAF NO : 6

ÇİZİM NO : 6

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Bursa Yeşil Camii

ENVANTER NO : 16.335

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Şarköy

BOYUTLARI :

EN : 106 cm

BOY : 154 cm

KULLANILAN RENKLER : Petrol yeşili, siyah, krem, kırmızı, açık mavi, somon, sarı.

KULLANILAN MOTİFLER: Çadır, insan başı, ibrik, muhabbet kuşu, el motifi, çengel, canavar ayağı ve göz motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Herhangi bir yıpranma görülmemektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim dikdörtgen biçiminde ve tek parçadan oluşmaktadır.

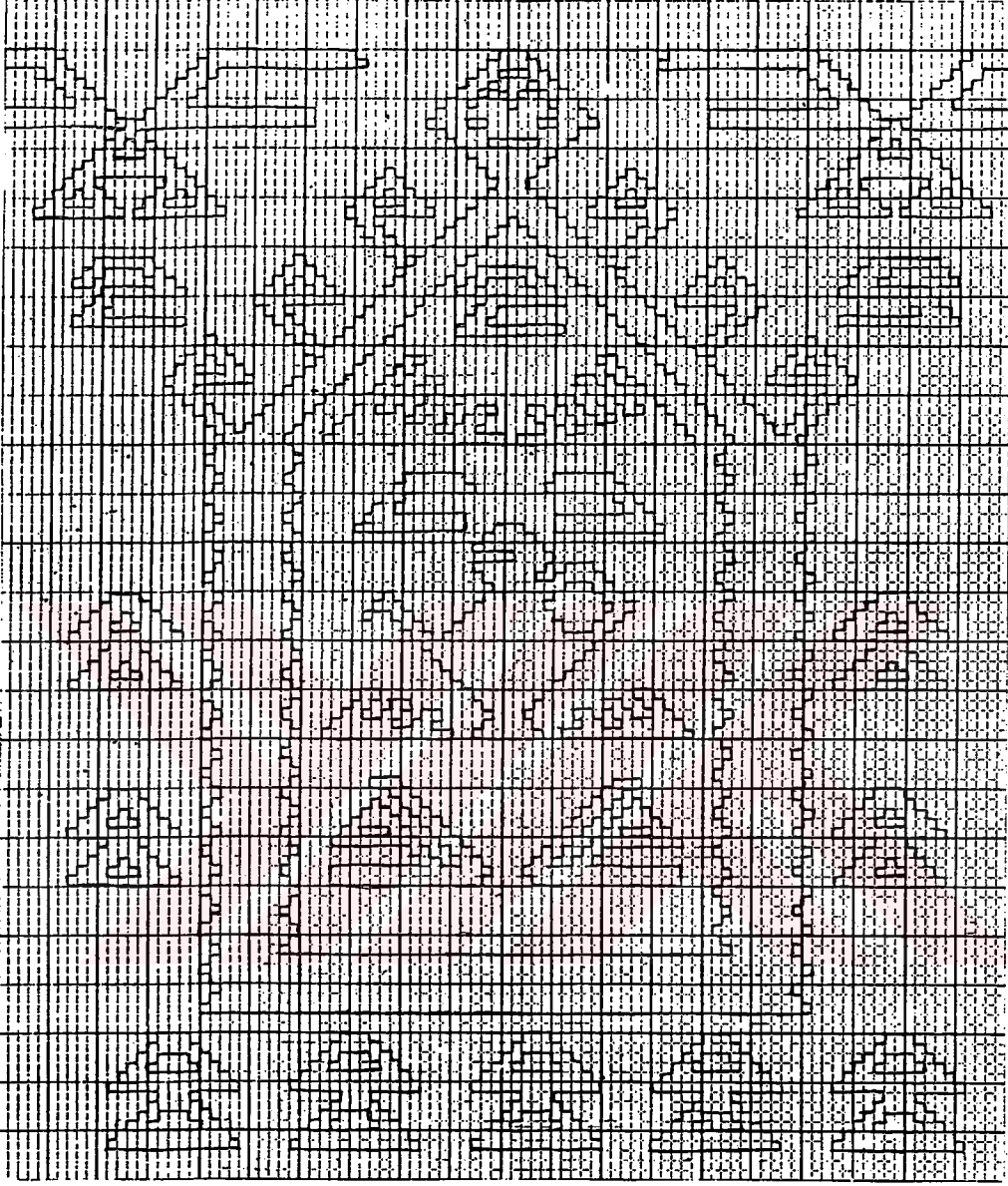
Üçerli sıralar halinde alt alta dokuz adet beşgen motiften meydana gelen kompozisyonda beşgen şekiller topak ev denilen çadır motifini ifade etmektedir. Bu evlerin üzerlerinde insan başı, içlerinde ise ibrik, muhabbet kuşu, el motifi bulunmaktadır. Ayrıca kilimin genelinde çengel, canavar ayağı ve göz motifleri vardır.

Kilimin çevresi ince kırmızı bir şeritle çevrelenmiştir. Zeminde petrol yeşili rengi kullanılan kilimde evlerin zeminleri somon, siyah, kırmızı çevreleri ise krem ve kırmızı renklere sahiptir. Motiflerde ise krem, kırmızı, açık mavi, somon, sarı, siyah renkleri kullanılmıştır.

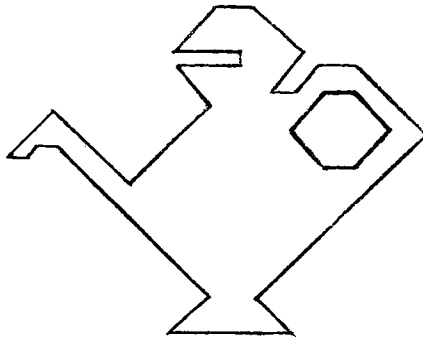
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Bayraktaroğlu, Suzan; " Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonu "

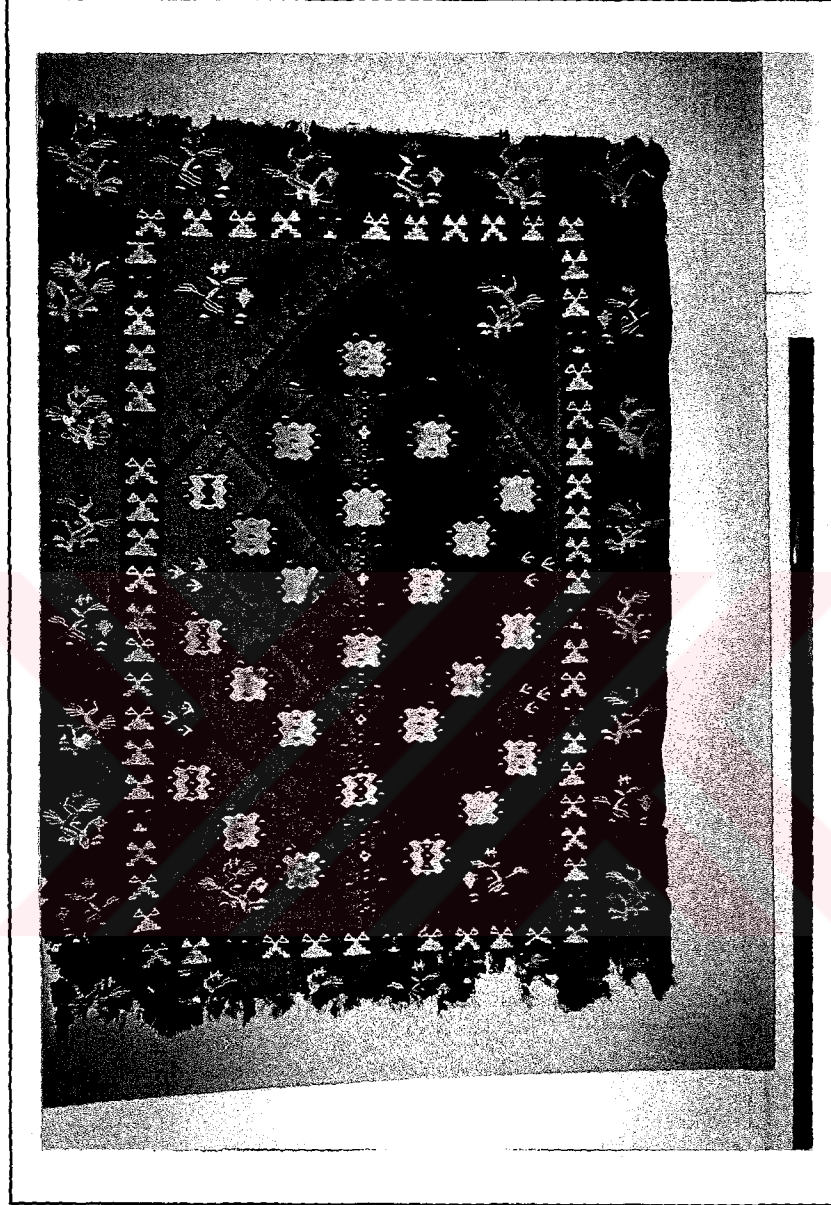
Anı Dergisi, Ankara 1997, S. 3, s. 99.

Çizim No : 6

Çizim 6a. Ibrik

ÖRNEK NO : 7

FOTOĞRAF NO : 7

ÇİZİM NO : 7

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Kastamonu Nasrullah Camii

ENVANTER NO : 37.169

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Şarköy.

BOYUTLARI :

EN : 105 cm

BOY : 151 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, siyah, açık mavi, koyu mavi, pembe, sarı, açık yeşil.

KULLANILAN MOTİFLER: Hayat ağacı, stilize kuş motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Kilimin kenarlarının yıprandığı görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Dikdörtgen biçiminde olan kilim tek parçadan oluşmaktadır.

Kilimin orta kısmında büyük bir hayat ağacı motifi bulunmaktadır. Bu motifin üst ve alt kısmında ikişer tane kuş motifi vardır.

Hayat ağacı motifinin çevresini ince bir bordür çevrelemekte ve en dışta kilimin dört bir tarafını yine stilize kuş motifleri süslemektedir.

Zeminde kırmızı renk kullanılan kilimde hayat ağacı motifi ve onu çevreleyen ince bordür siyah renkten oluşmaktadır. Diğer motiflerde ise açık mavi, koyu mavi, pembe sarı, açık yeşil renkler hakimdir.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

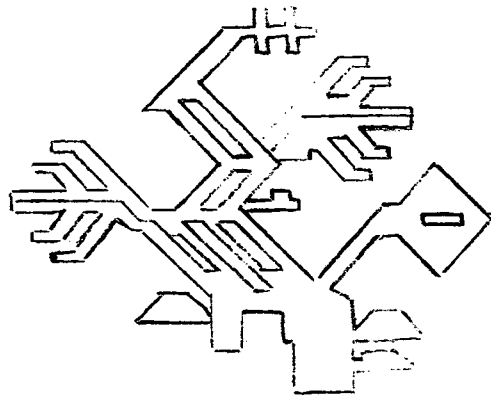
Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

Bayraktaroğlu, Suzan; " 75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi ", Vakıf ve Kültür Dergisi, Ankara 1998, C I, S 3, s 18

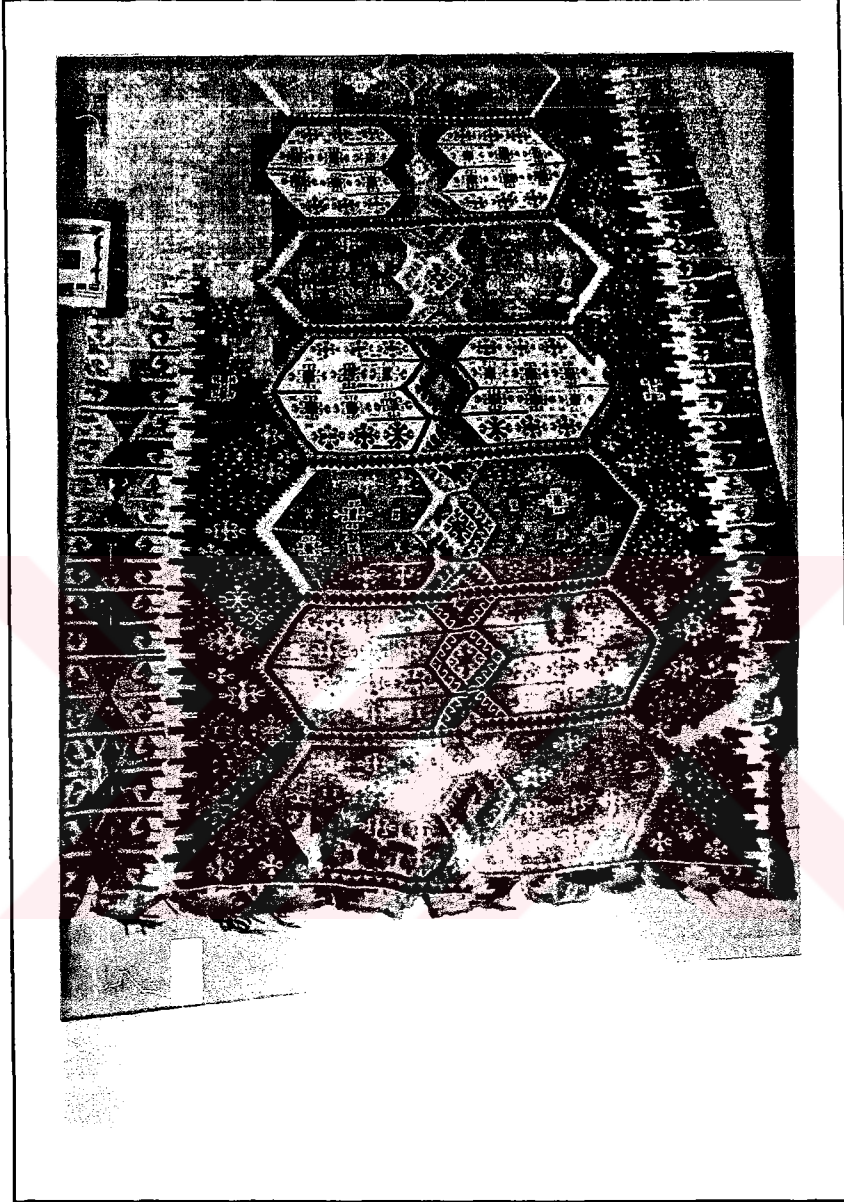
Bayraktaroğlu, Suzan; Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 806,

Çizim No : 7

Çizim 7a. Stilize Kuş

ÖRNEK NO : 8

FOTOĞRAF NO : 8

ÇİZİM NO : 8

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Tokat – Zile Alaca Mescidi.

ENVANTER NO : 60.08.943

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 210 cm

BOY : 530 cm

KULLANILAN RENKLER : Lacivert, beyaz, kırmızı, açık yeşil, sarı, krem, kahverengi, turuncu.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu, kurt ağzı, türkmen gülü, stilize küçük hayvan motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Kenar ve orta kısımlarında yıpranmalar görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

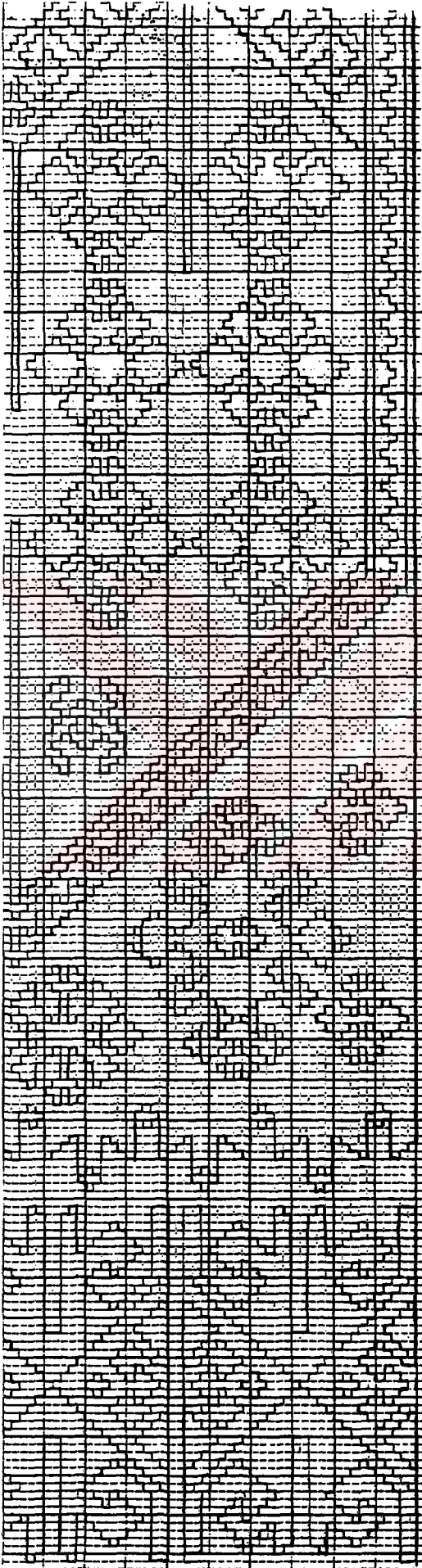
İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim iki şakın birleşmesinden oluşmuştur ve dikdörtgen bir görünüm sergilemektedir.

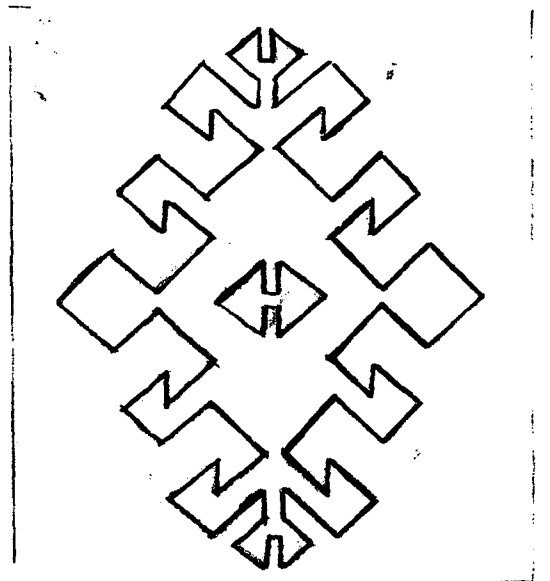
Kilimin orta kısmı yatay altıgen panolardan oluşmaktadır. Bu panoların iki yanında örümcek, akrep gibi stilize hayvan motifleri bulunmaktadır. Ayrıca ortada koç boynuzu, kurt ağzı ve türkmen gülü motifleri de yer almaktadır.

Ortada görülen yatay panolar kahverengi, yeşil, kırmızı, beyaz renklerde ve lacivert zemin üzerine yerleştirilmişlerdir. Motiflerde ise kırmızı, krem, lacivert, sarı, turuncu, kahverengi renkleri göze çarpmaktadır. Bordürler ise krem rengi zemin üzerine sarı, kahverengi, lacivert, yeşil, kırmızı renkleri kullanılarak dokunmuştur.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 8

ÖRNEK NO : 9

FOTOĞRAF NO : 9

ÇİZİM NO : 9

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Kastamonu.

ENVANTER NO : 37.1323

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 155 cm

BOY : 318 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, lacivert, sarı, krem,

KULLANILAN MOTİFLER: Tarak motifi kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün ve pamuk.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Orta kısımda yer yer yıpranmalar görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Herhangi bir onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilimin kompozisyonu dikdörtgen biçimindedir ve tek parça halinde dokunmuştur.

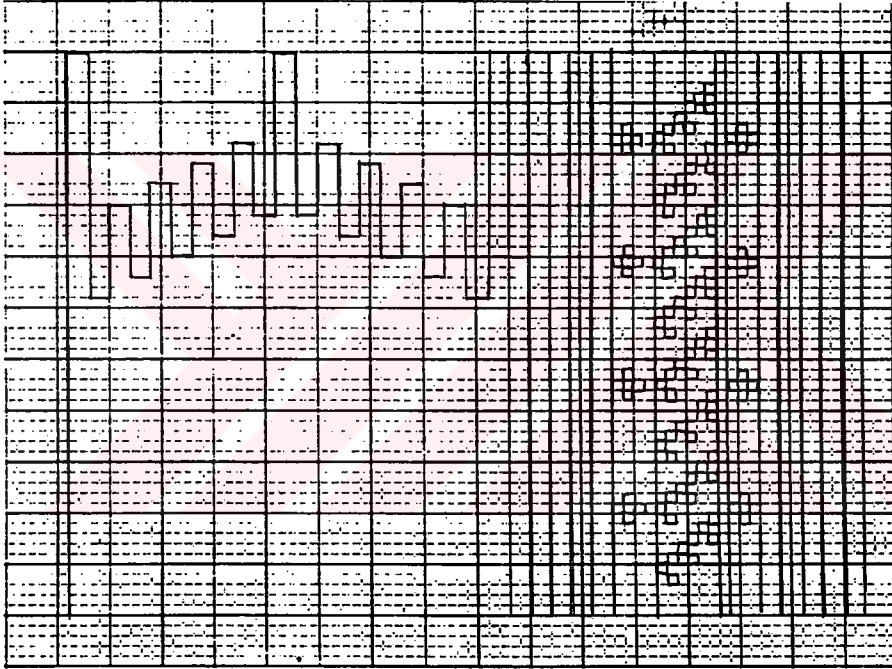
Motifler kalın ve ince şeritler halinde düzenlenmiştir. Kalın şeritlerde tarak motifi görülmektedir.

Tarak motifleri krem rengi üzerine birbirini takip ederek kırmızı ve lacivert renkleri, aradaki ince şeritlerde ise kırmızı, krem, lacivert ve sarı renkleri kullanılmıştır.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

Bayraktaroğlu, Suzan; Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 806,

Çizim No : 9

Tarak, parmak

ÖRNEK NO : 10

FOTOĞRAF NO : 10

ÇİZİM NO : 10

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Ankara Hacı İlyas Camii

ENVANTER NO : 06.1166

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 147 cm

BOY : 418 cm

KULLANILAN RENKLER : Krem, kırmızı, sarı, mavi, kahverengi, yavruağzı.

KULLANILAN MOTİFLER: Kurt ağzı, göz motifi, bukağı, tarak motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim, sarma kontur.

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça iyi durumdadır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Dikdörtgen biçiminde olan kilim tek parçadan oluşmaktadır.

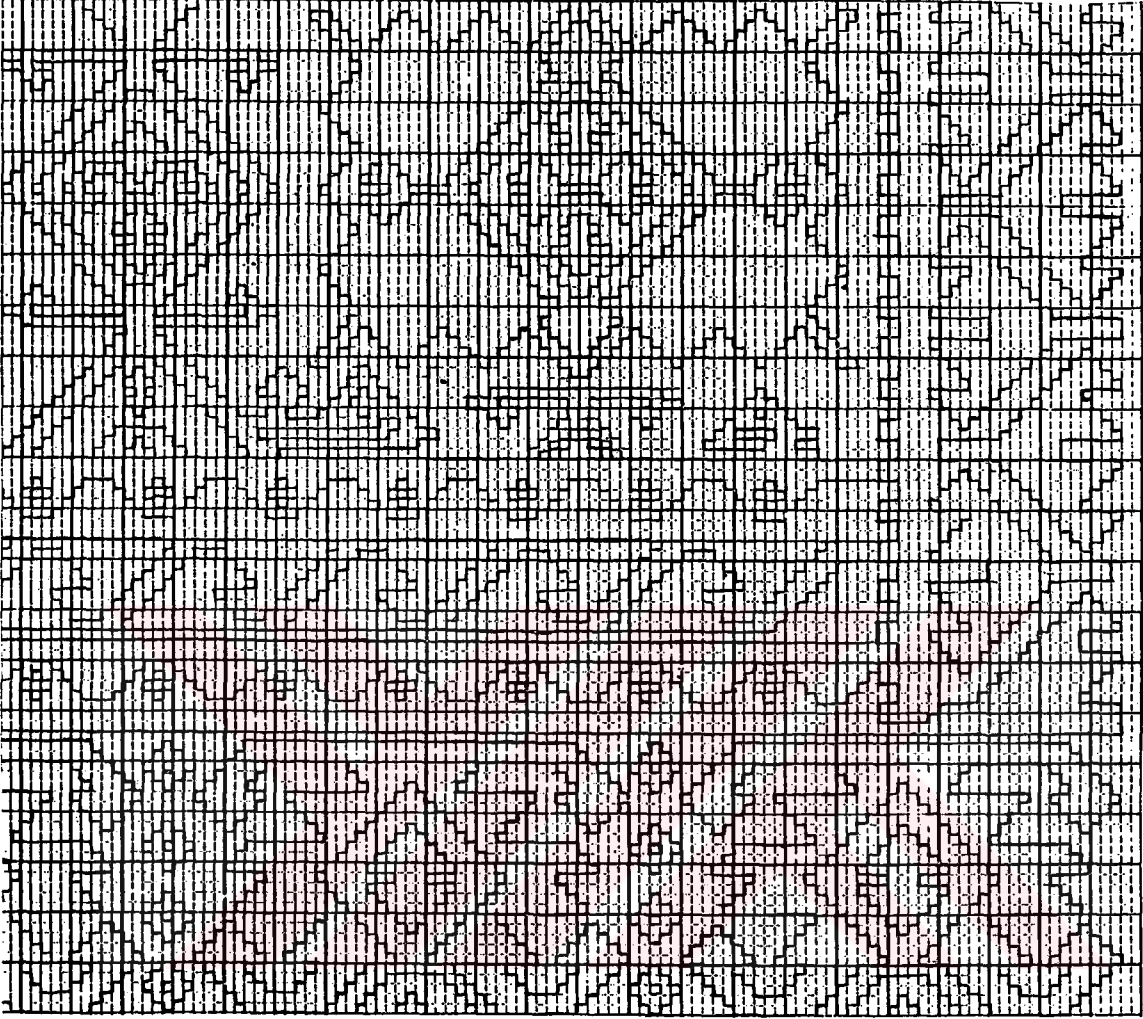
Motifler ortada üçerli sıralar halinde düzenlenmiş kenarları zikzaklı dikdörtgen şekiller ve onların aralarında baklava dilimlerini andıran motiflerden oluşmaktadır. Kilimin çevresini ise bordürler çevrelemektedir.

Orta kısmı oluşturan bölümde çok sayıda kurt ağzı motifi kullanılmıştır. Kenarlarda ise noktalar halinde göz motifleri bulunmaktadır.

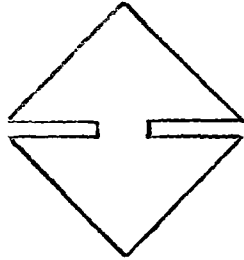
Uzun kenarlarda bulunan bordürlerde stilize yaprak motifi, kısa kenar bordürlerinde ise bukağı motifleri dikkat çekmektedir.

Zeminde krem rengi hakim olan kilimde dikdörtgen şekillerde kırmızı, mavi, sarı, kahverengi ve yavruağzı, baklava dilimlerinde aynı renkler kahverengi konturlu olarak kullanılmıştır. Bordürlerde ise zeminde kahverengi, motiflerde sarı, mavi, yavruağzı ve krem rengi görülmektedir.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 10

Çizim 10a. Bukağı

ÖRNEK NO : 11

FOTOĞRAF NO : 11

ÇİZİM NO : 11

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Isparta - Uluborlu Alaaddin Camii

ENVANTER NO : 32.09.1048

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 130 cm

BOY : 175 cm

KULLANILAN RENKLER : Beyaz, krem, kırmızı, kahverengi, mavi, sarı, pembe, koyu krem.

KULLANILAN MOTİFLER: Hayat ağacı, yıldız, koç boynuzu, aşk ve birleşim motifi (Ying yang), kurt ağzı, tarak ve nazar motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça iyi durumdadır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilimin kompozisyonu dikdörtgen biçimindedir ve tek parçadan oluşmaktadır.

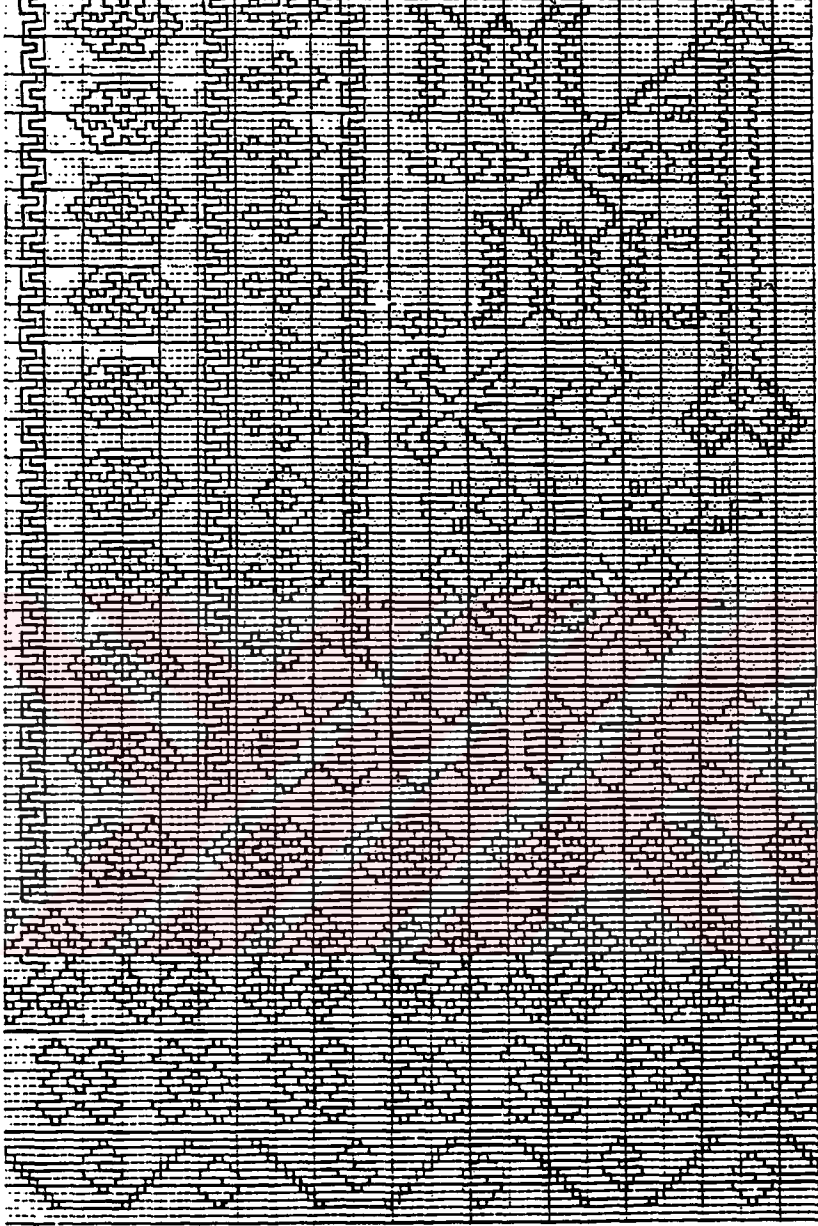
Motifler ortada ve onu çevreleyen dört sıra bordürler şeklinde yerleştirilmiştir.

Orta kısmı oluşturan bölümde hayat ağacı motifi görülmektedir. Bu motifin üstünde iki adet yıldız motifi vardır. Altında ise koç boynuzu motifi kullanılmıştır.

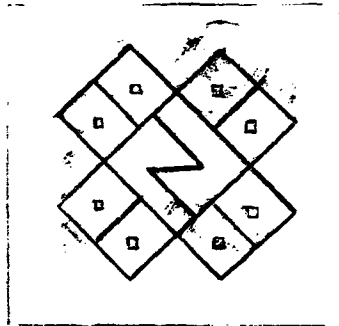
Bordürlerde ise aşk ve birleşim motifi dikkat çekmektedir. Bunlardan başka kurt ağzı, tarak ve nazar motiflerinin de sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Hayat ağacı motifinin zeminini krem rengi oluşturmaktadır. Motifler ise kahverengi, kırmızı, mavi, sarı, pembe renklerdedir. Bordürler sırasıyla koyu krem, kırmızı, kahverengi ve tekrar koyu krem zemin üzerine aynı renklerde motiflerden meydana gelmiştir.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 11

Çizim 11a. Aşk ve birleşim

ÖRNEK NO : 12

FOTOĞRAF NO : 12

ÇİZİM NO : 12

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Ankara Hacı İlyas Camii

ENVANTER NO : 06.1142

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 167 cm

BOY : 418 cm

KULLANILAN RENKLER : Krem, lacivert, kırmızı, açık mavi, turuncu, açık yeşil, kahverengi.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu, eli belinde, kaz ayağı ve tarak, ejderha ayağı motiflerinden oluşmaktadır.

KULLANILAN MALZEME: Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim, sarma kontur.

BUGÜNKÜ DURUMU : Gözle görülür bir yıpranma yoktur.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim ince uzun biçimde ve iki şak olarak dokunmuştur.

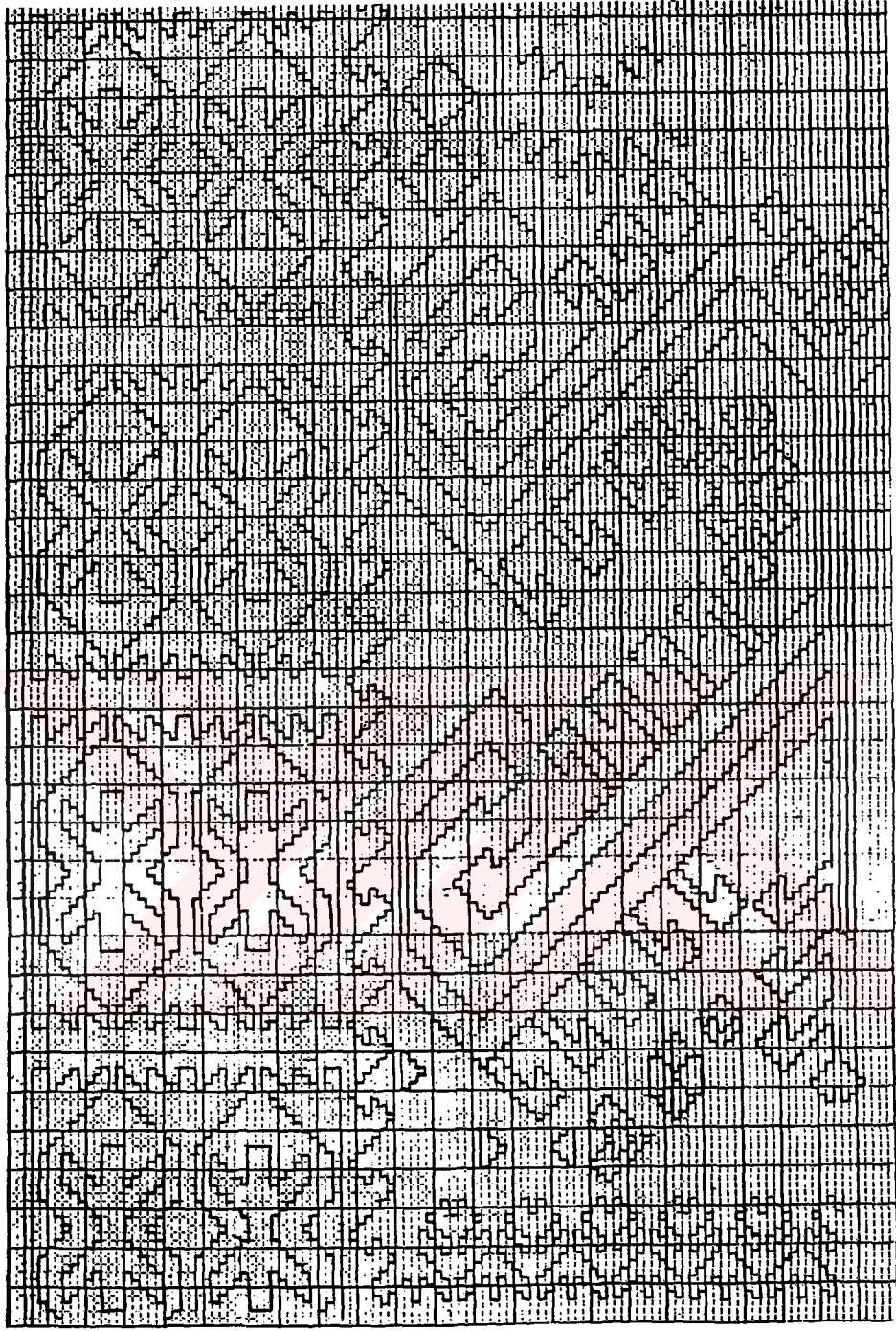
Motifler ortada yan yana ve onu çevreleyen bordürler şeklinde yerleştirilmiştir.

Ortada karşılıklı beş sıra iri koç boynuzu, bu motifin çevresinde de ejderha ayağı motifi kullanılmıştır. Bunları çevreleyen ince bir bordür, kısa kenarlarda kalın bordürler görülmektedir.

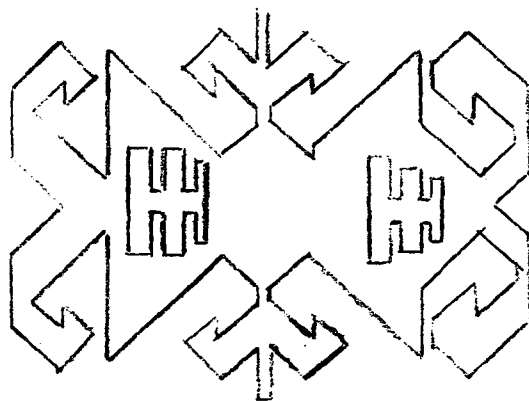
Orta kısmı çevreleyen ince bordürlerde kaz ayağı motifi dikkat çekmektedir. Kilimin iki ucunda bulunan kalın bordürlerde ise yan yana değişik renklerde eli belinde motifi kullanılmıştır. Ayrıca bu motiflerin içinde ve yanlarında tarak motifleri de vardır. Kilimin uçları ince çizgilerle tamamlanmıştır.

Zeminde krem rengi hakimdir. Motiflerde ise lacivert, kırmızı, açık mavi, kahverengi, turuncu, açık yeşil renkleri görülmektedir.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 12

Çizim 12a. Elbise için

ÖRNEK NO : 13

FOTOĞRAF NO : 13

ÇİZİM NO : 13

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Eskişehir Sivrihisar Belediyesi.

ENVANTER NO : 26. 06. 206

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 128 cm

BOY : 199 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, mavi, açık mavi, açık yeşil, beyaz, kahverengi.

KULLANILAN MOTİFLER: Kurt ağzı, tarak, muska, aşk ve birleşim, yıldız, eli belinde motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça iyi durumdadır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim dikdörtgen biçiminde ve tek parça olarak dokunmuştur.

Motifler ortada ve dört bir tarafı çevreleyen bir sıra bordür şeklinde yerleştirilmiştir.

Orta kısım iç içe geçme dört adet mihraptan oluşmaktadır. Bu kısımda aşk ve birleşim veya sevgi motifi sıkça kullanılmıştır. Ayrıca tarak, muska, kurt ağzı motifleride bulunmaktadır.

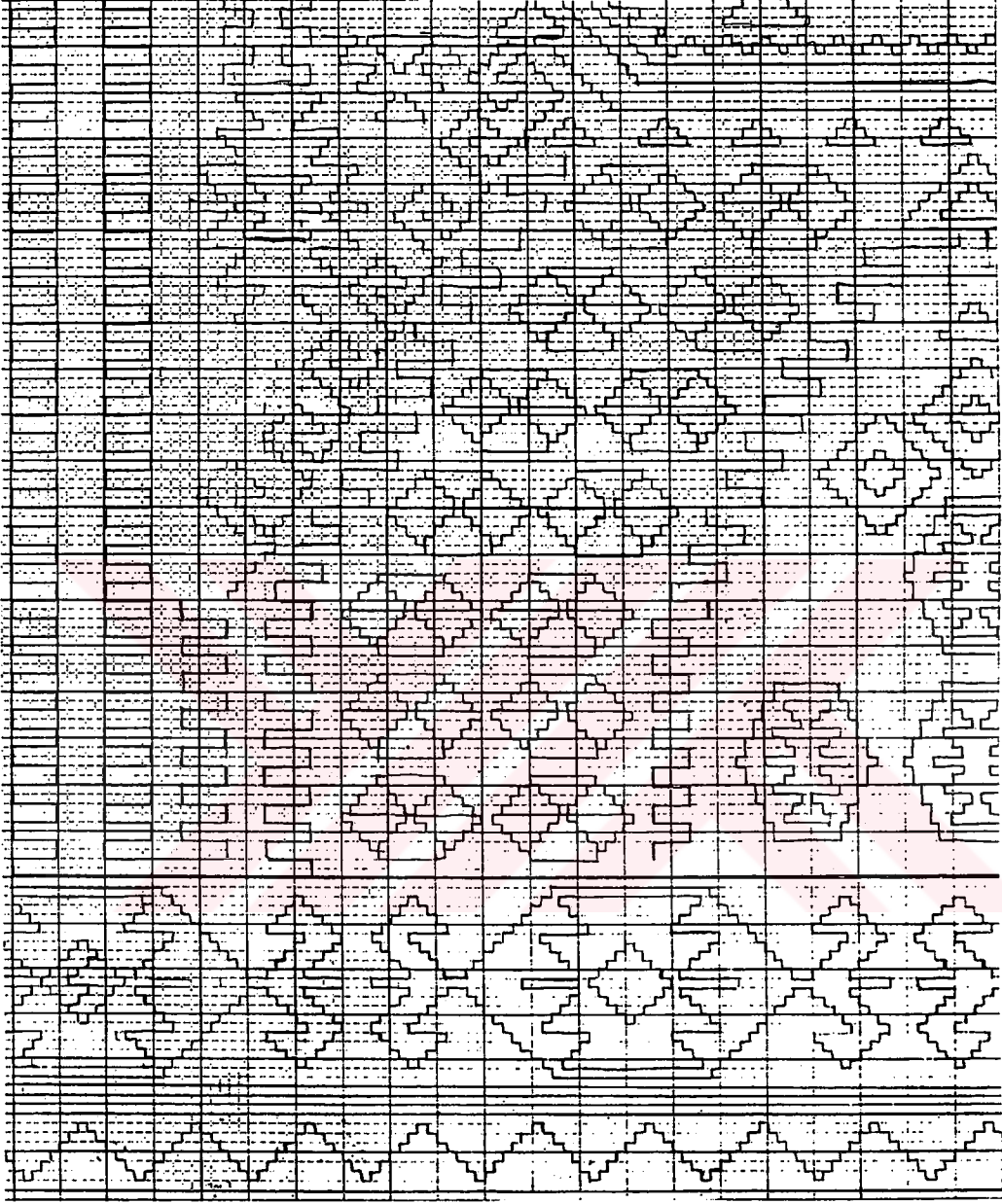
Bordür ve mihrap motiflerinin çevresi tarak süslemeleriyle çevrelenmiştir. Yıldız motifide sık kullanılan motiflerdendir. Kilimin bordürlerinde ise eli belinde motifi görülmektedir.

İç kısımda yer alan mihrap motiflerinin zeminleri kırmızı, pembe, mavi, açık yeşil bordürlerin ise kahverengidir. Motifler krem, kırmızı, kahverengi, mavi, sarı, pembe renklerden oluşmaktadır.

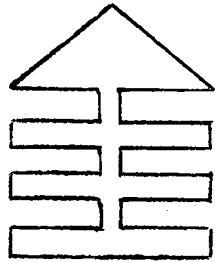
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Bayraktaroğlu, Suzan; " Eskişehir ve Çevresi Halı – Kilim ve Düz Dokuma

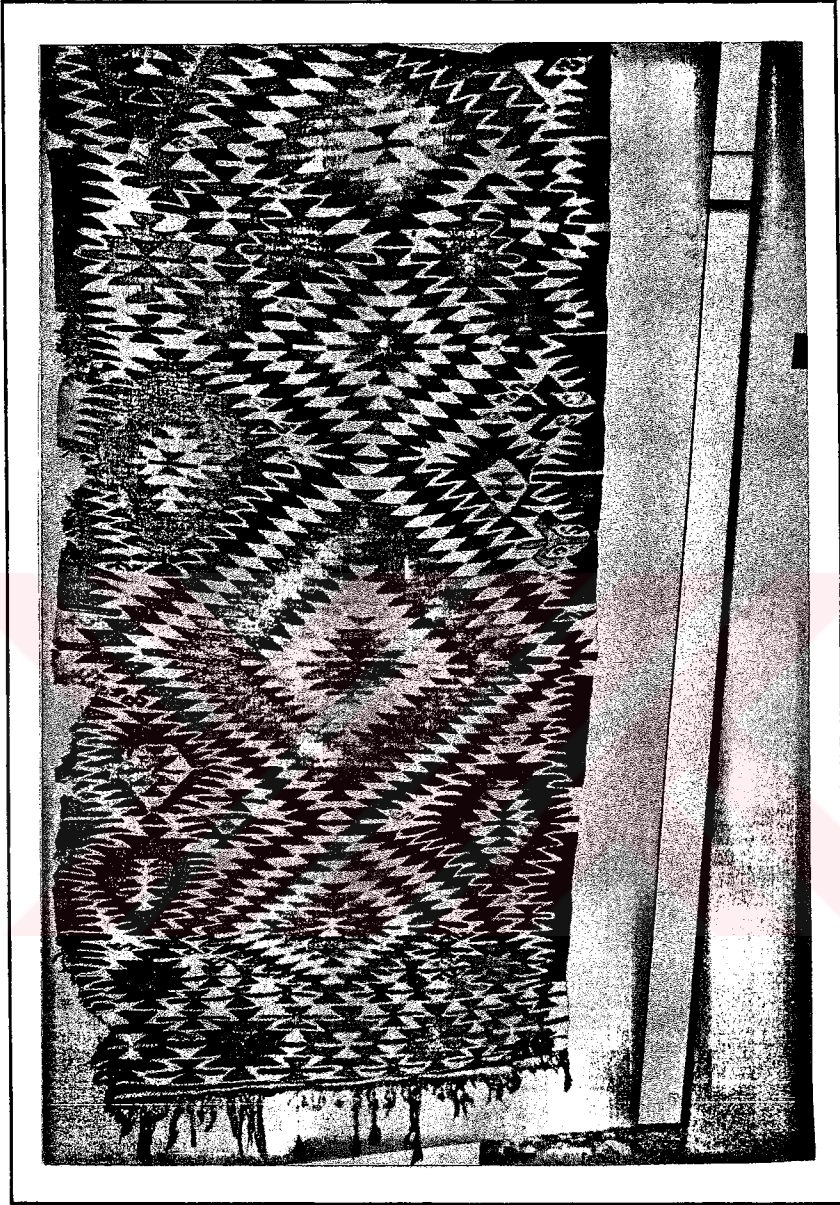
Yaygıları ", Vakıflar Dergisi XXI, İstanbul 1990, s. 312

Çizim No : 13

Çizim 13a. Tarak

ÖRNEK NO : 14

FOTOĞRAF NO : 14

ÇİZİM NO : 14

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Isparta Uluborlu Bülbül Camii.

ENVANTER NO : 32. 09. 1057

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 95 cm

BOY : 188 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, mavi, yeşil, bordo, krem, sarı.

KULLANILAN MOTİFLER: Göl, muska, kurt ağzı, koç boynuzu motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim, sarma kontur.

BUGÜNKÜ DURUMU : Kilimin kenarlarının yıprandığı görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

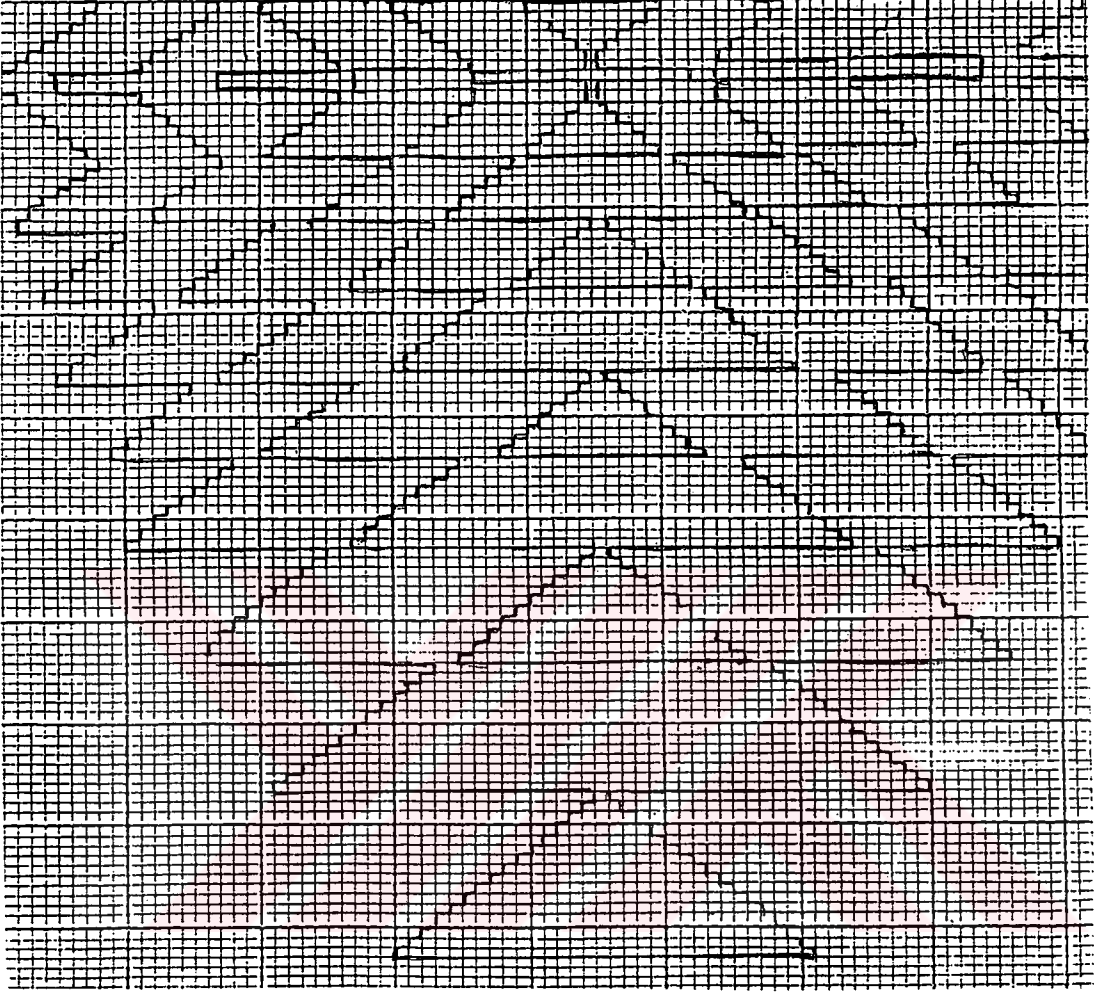
İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : İnce uzun biçimde olan kilim tek parçadan oluşmaktadır.

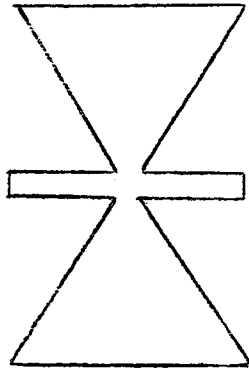
Motifler dağınık bir kompozisyonla yerleştirilmiştir ve göl motifi tekrarlanılarak kullanılmıştır. Bunun dışında muska veya saç bağı motifide sıkça görülmektedir. Ayrıca kilimin kenarlarında kurt ağzı ve koç boynuzu motifleri vardır.

Kilimin zeminini krem rengi oluşturmaktadır motiflerde ise kırmızı, mavi, yeşil, bordo, sarı renkleri kullanılmıştır.

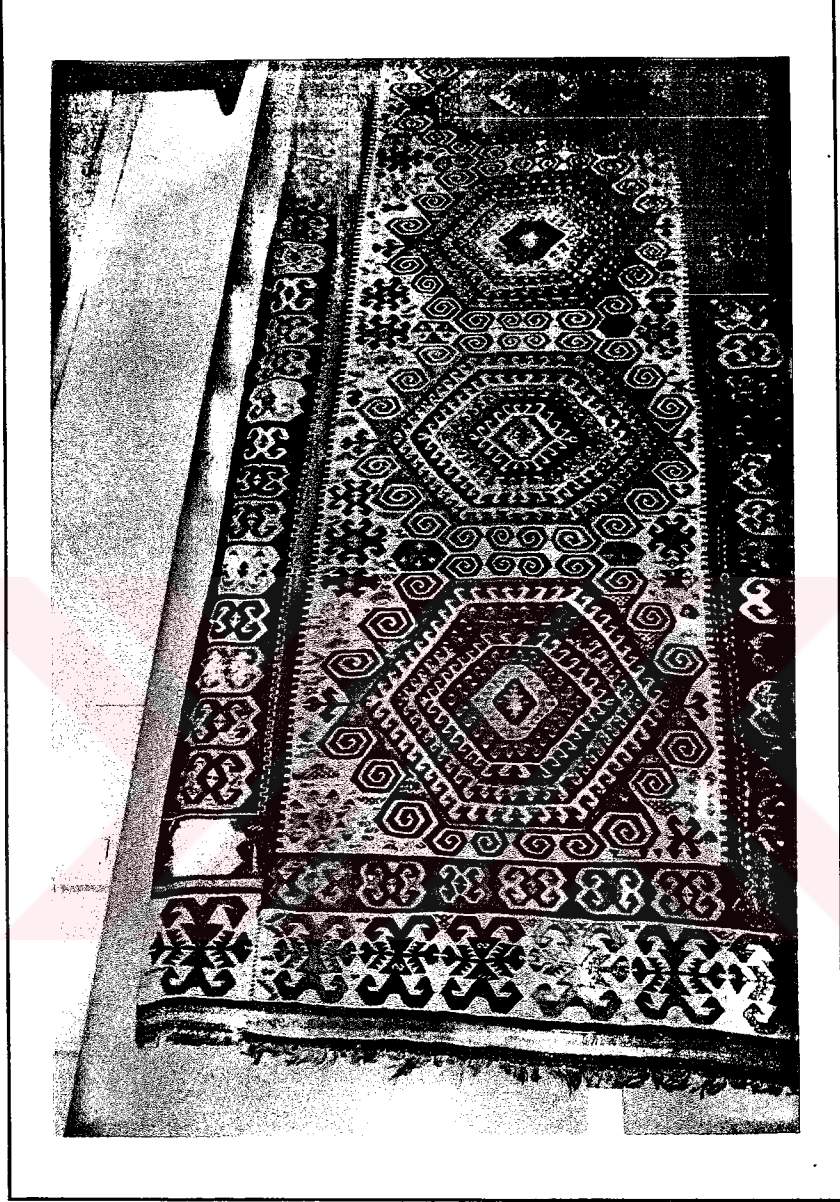
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 14

Çizim 14a. Nazarlık, saç bağı

ÖRNEK NO : 15

FOTOĞRAF NO : 15

ÇİZİM NO : 15

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER :

ENVANTER NO : 50. 06. 1421

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 145 cm

BOY : 370 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, mavi, krem, koyu sarı, açık yeşil, koyu mavi, pembe, kahverengi, siyah ve gri.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu, tarak, ejderha ayağı, aşk ve birleşim, bukağı ve eli belinde motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Durumu oldukça iyidir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Uzun ince bir biçimde olan kilim tek parçadır.

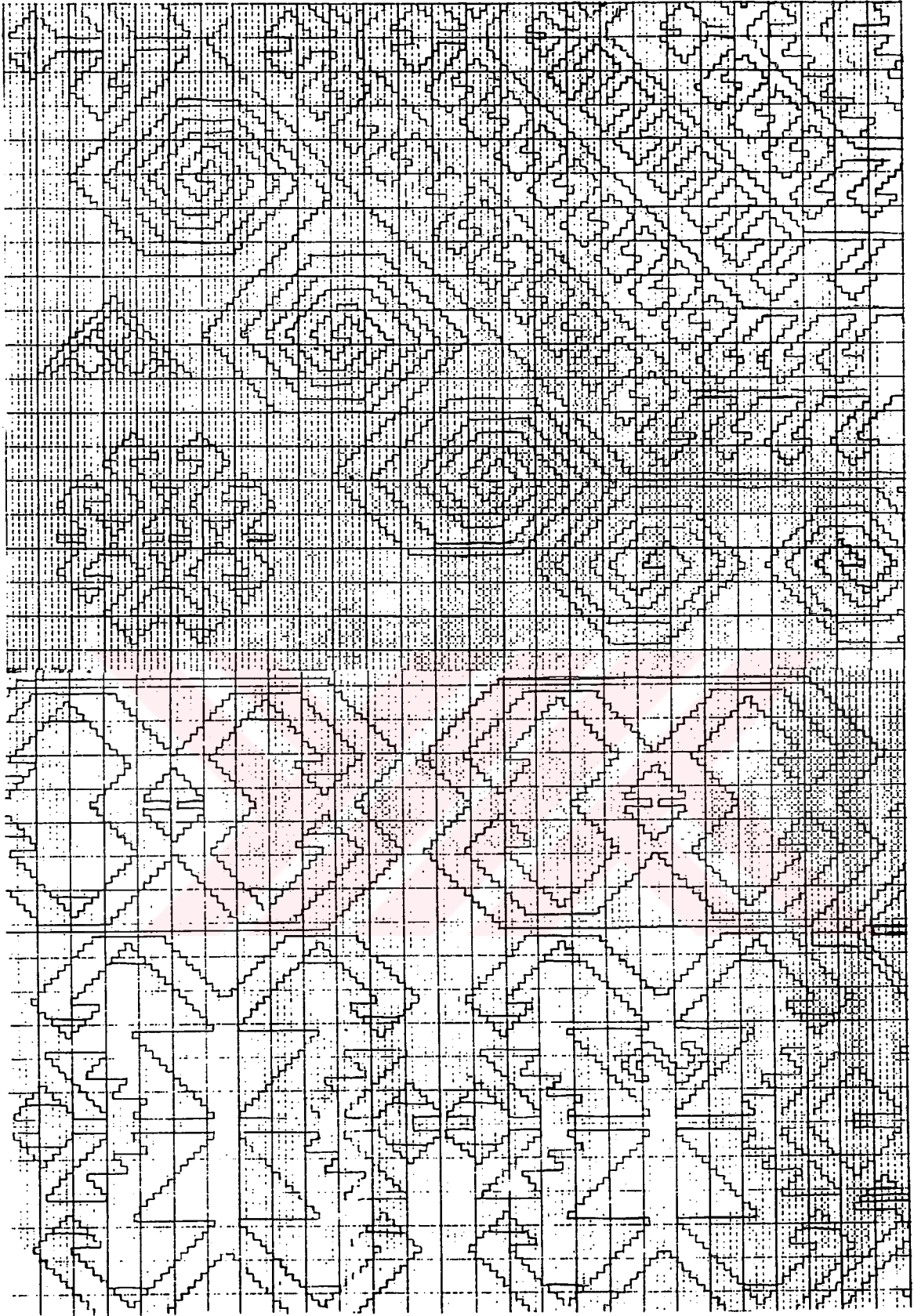
Motifler orta kısımda ve kısa kenarlarda iki, uzun kenarlarda bir sıra bordür şeklinde yerleştirilmiştir.

Kilimin orta kısmı iç içe altıgenlerden oluşmaktadır. Bu altıgenlerin çevresi iri kıvrımlı koç boynuzları ile çevrelenmiştir. İç içe geçmiş altıgen motiflerin kenarlarında ejderha ayağı motifleri vardır. Bu büyük motiflerin etrafında aşk ve birleşim, nazar, göz, ve bukağı motiflerinin olduğu görülmektedir.

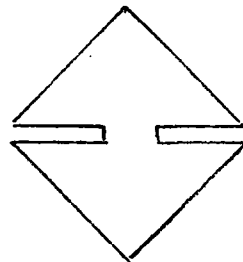
Kenarlarda kalın bordürler vardır. Bu bordürler tarak motifleriyle kilimin iç kısmından ayrılmıştır. Burada da eli belinde motifi dikkat çekmektedir.

Zeminde krem rengi kullanılmıştır. Motiflerde ise kırmızı, mavi, sarı, açık yeşil, koyu mavi, pembe, kahverengi, gri, siyah renkleri, bordürlerin zemininde ise siyah, kahverengi ve krem rengi kullanılmış olup motiflerde de aynı renkler dikkat çekmektedir.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 15

ÖRNEK NO : 16

FOTOĞRAF NO : 16

ÇİZİM NO : 16

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Aydın Vakıflar Bölge Müdürlüğü.

ENVANTER NO : 69. 871.

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ :

BOYUTLARI :

EN : 170 cm

BOY : 300 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, açık ve koyu mavi, krem, açık yeşil, kahverengi.

KULLANILAN MOTİFLER: Bukağı, koç boynuzu, muska, çengelli baklava motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Yıprandığı gözlenmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Herhangi bir onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

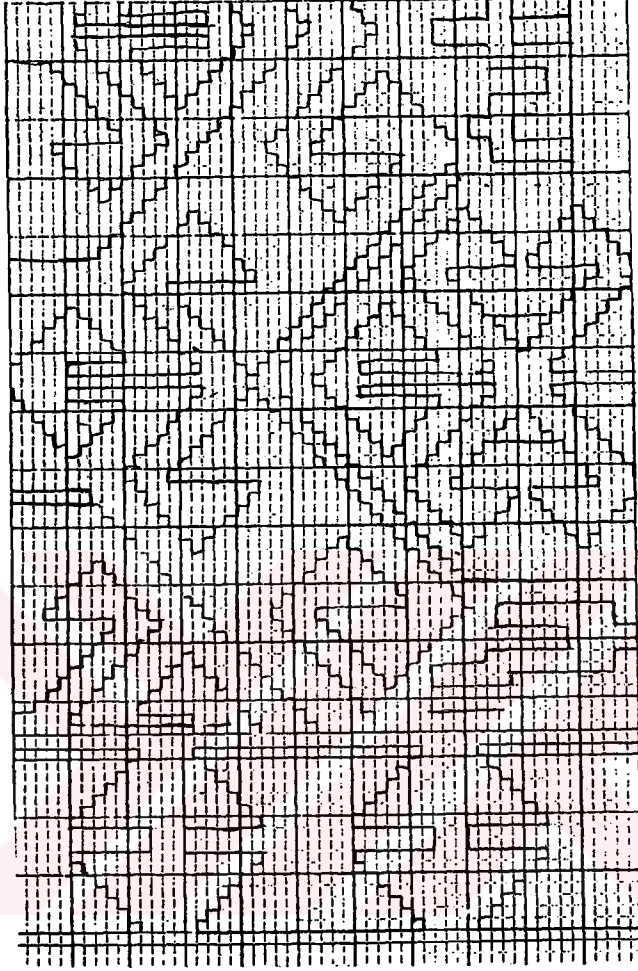
KOMPOZİSYON : İki şak halinde dokunup ortadan birleştirilen kilim ince uzun biçimdedir.

Kilimin tamamı yan yana altıgen motiflerden oluşmaktadır. Bu motiflerin içinde çengelli baklava ve bukağı motifleri, dış kısımlarında ise koç boynuzu motifleri kullanılmıştır.

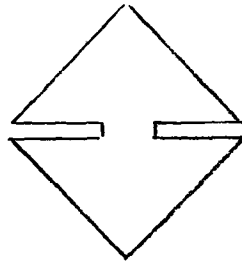
Kısa kenarlarda bulunan ince bordürlerde ise yan yana muska veya saç bağı motifi vardır.

Zeminde krem rengi kullanılmış olup, motifler kırmızı, mavi, koyu mavi, kahverengi ve açık yeşil renklerden oluşmaktadır.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 16

Çizim 16a. Bukağı

ÖRNEK NO : 17

FOTOĞRAF NO : 17

ÇİZİM NO : 17

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : İçel Tarsus Ulu Camii

ENVANTER NO : 33. 07. 359

CİNSİ : Sumak

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 96 cm

BOY : 134 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, mavi, yeşil, sarı, beyaz, kahverengi.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu, türkmen gülü, tarak motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : Sumak

BUGÜNKÜ DURUMU : Orta ve alt kısmında yıpranmalar vardır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

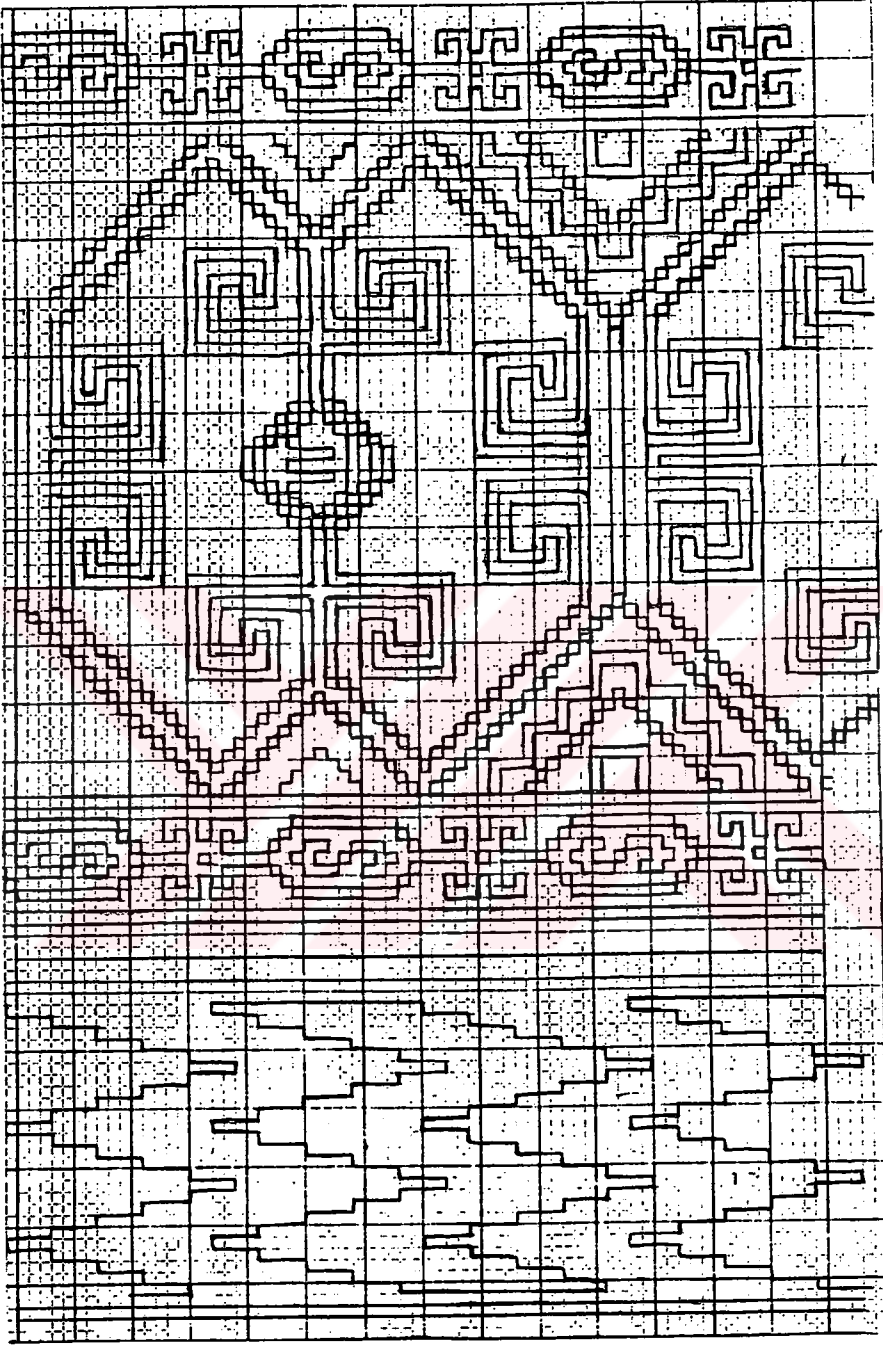
İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Dikdörtgen biçimli olan kilim tek parçadır.

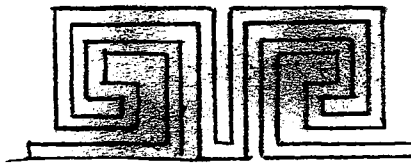
Motifler inceli kalınlı bordürler şeklinde yerleştirilmiştir. Kalın bordürlerde koç boynuzlarından oluşan yan yana altıgen motifler vardır. Tam ortada ise türkmen gülü motifleri görülmektedir. Bu iki motifin arasında da tarak motifleri bulunmaktadır.

Altıgen şeklindeki koç boynuzu ve tarak motiflerinde kırmızı, yeşil ve mavi renkleri, türkmen gülü ve koç boynuzu motiflerinin çevresinde ise krem rengi kullanılmıştır.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 17

Çizim 17a. Koç boynuzu

ÖRNEK NO : 18

FOTOĞRAF NO : 18

ÇİZİM NO : 18

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Muğla Milas Firuz Bey Camii.

ENVANTER NO : 48. 06. 122

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Batı Anadolu

BOYUTLARI :

EN : 176 cm

BOY : 312 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, koyu mavi, yeşil, krem, kahverengi, somon, eflatun.

KULLANILAN MOTİFLER: Ejderha ayağı, bukağı, kurt ağzı, eli belinde stilize küçük hayvan motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Kenarlarda hafif yıpranmalar görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Herhangi bir onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilimin kompozisyonu dikdörtgen biçimindedir ve tek parçadan oluşmaktadır.

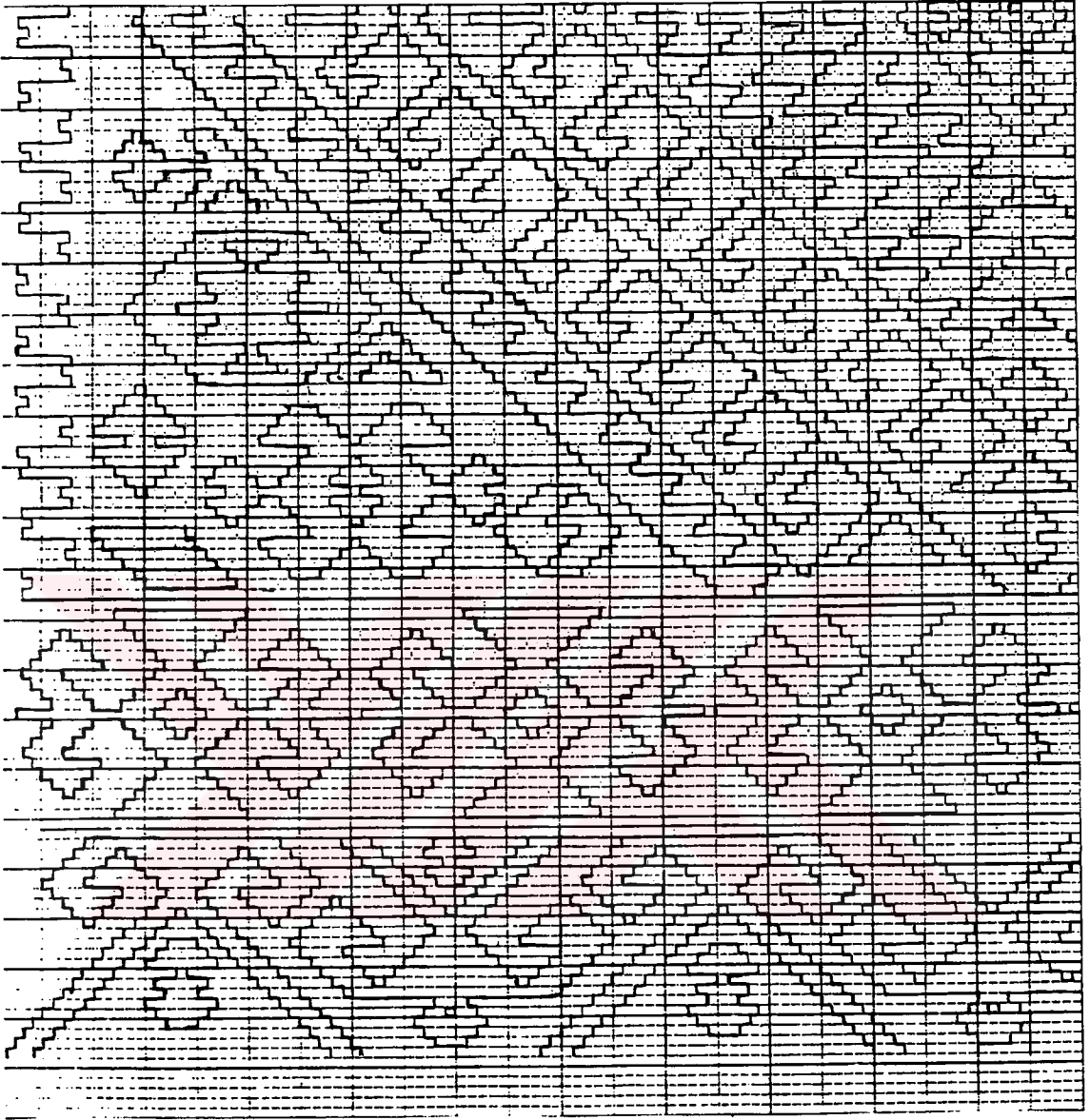
Motifler ortada iki sıra halinde üst üste dört adet büyük baklava dilimi ve onun çevresinde bulunan bordürler şeklinde yerleştirilmiştir.

Orta kısımdaki baklava dilimi şekilleri iç içe ejderha ayağı motiflerinden oluşmaktadır. Bu şekillerin arasında bukağı motifleri, iki yanında ise kurt ağzı ve stilize hayvan motifleri sıkça kullanılmıştır.

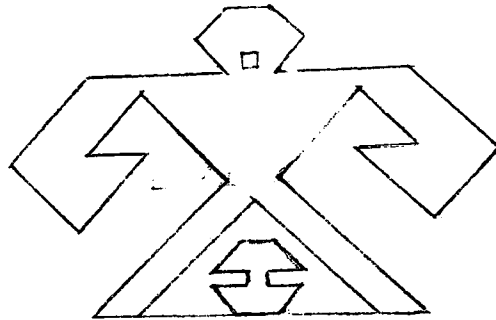
Bordürlerde ise eli belinde motifi açıkça görülmektedir. Kilimin kısa kenarları ince çizgilerle tamamlanmıştır.

Zeminde krem rengi hakim olan kilimde, baklava dilimi ve bordürlerin tabanı kırmızı, motifleri ise kırmızı, koyu mavi, yeşil, kahverengi, somon ve eflatun renklerinden oluşmaktadır.

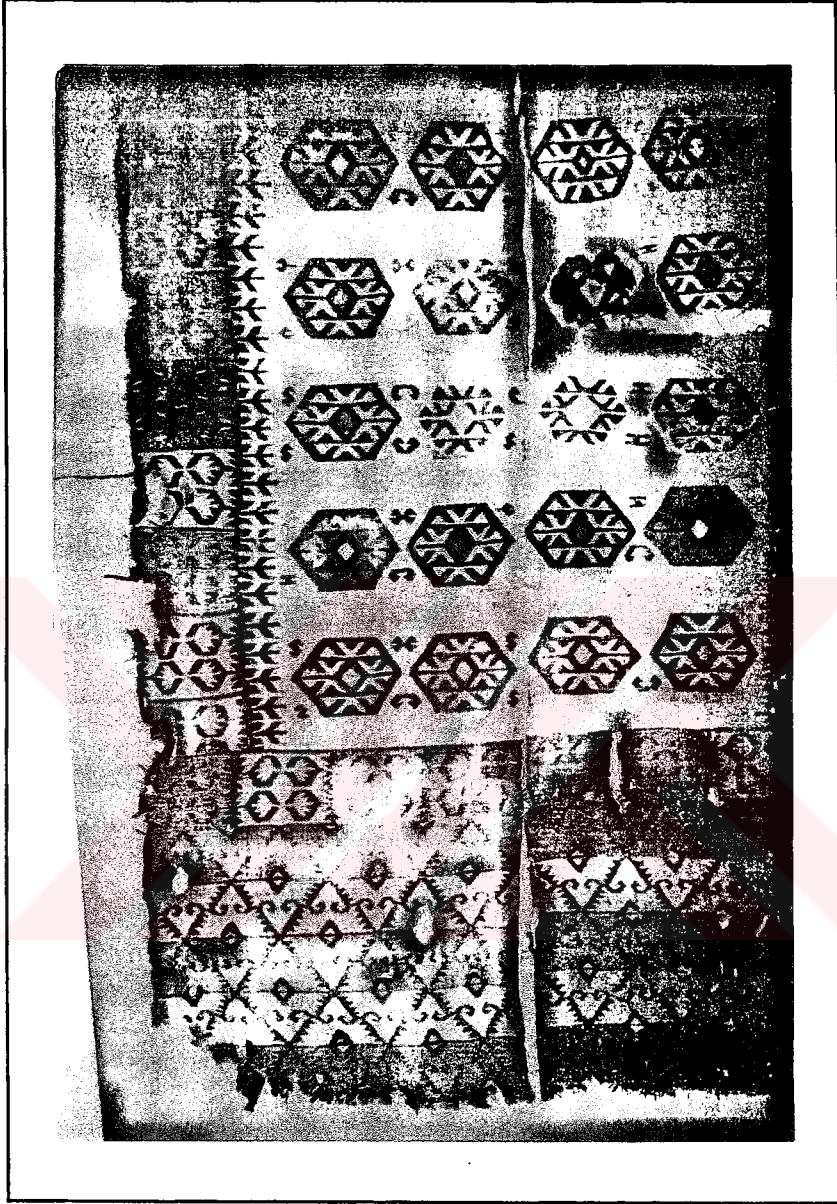
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 18

Çizim 18a. Eli belinde

ÖRNEK NO : 19

FOTOĞRAF NO : 19

ÇİZİM NO : 19

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Ankara Hacı Ayvaz Camii.

ENVANTER NO : 06.1210

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 156 cm

BOY : 293 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, krem, beyaz, koyu mavi, açık mavi, yeşil, mor, kahverengi.

KULLANILAN MOTİFLER: Stilize kuş, kurt ağzı, kaz ayağı, yaprak, eli belinde motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça yıpranmış olduğu görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

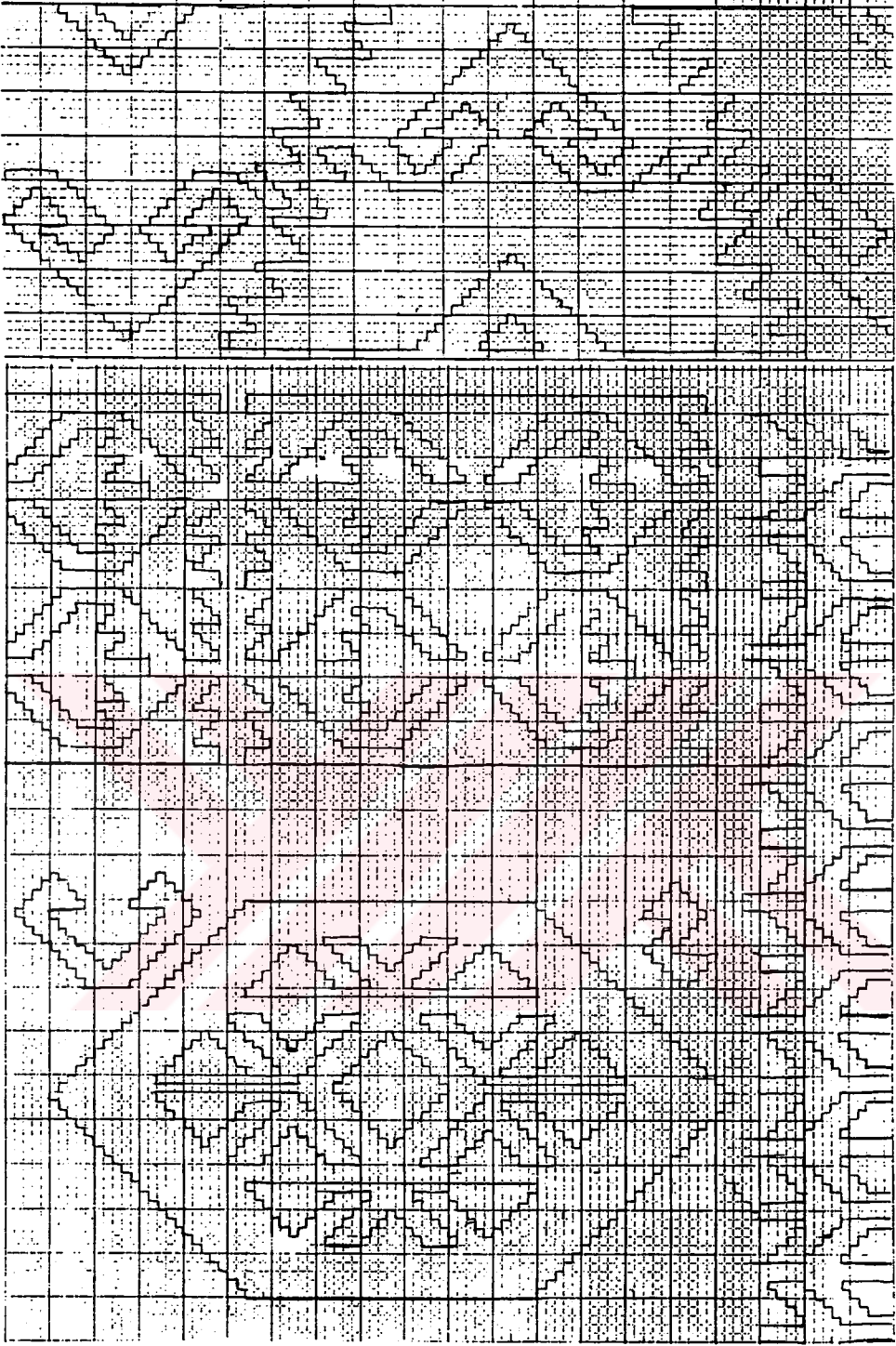
KOMPOZİSYON : Kilim dikdörtgen biçiminde ve iki şak olarak dokunmuştur.

Motifler orta kısımda ve etrafında bordürler şeklinde yerleştirilmiştir. Kilimin ortasında dörderli sıralar halinde altıgen motifler yer almaktadır. Bu motiflerin içinde stilize kuş motifi görülmektedir. Ayrıca yine ortada yer yer kur ağzı motifine de rastlanmaktadır.

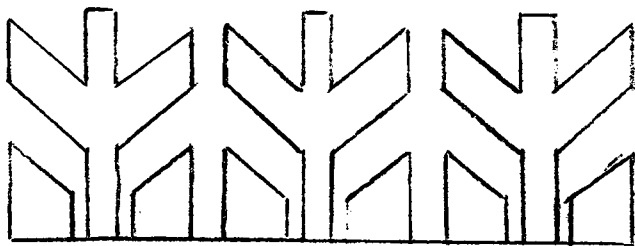
Yanlarda bulunan yaprak motifli bordürlere geçiş kaz ayağı motifleriyle sağlanmıştır. Kısa kenarlarda bulunan bordürlerde ise eli belinde motifi tekrarlanarak kullanılmıştır.

Zeminde krem rengi hakimdir. Ortada bulunan altıgen motiflerin içi ise mor, kırmızı, açık ve koyu mavi, kahverengi olup motifler ise beyaz, kırmızı, açık yeşil işlenmiştir. Bordürlerin zemini ise kahverengidir. Buradaki motiflerde de mor, açık ve koyu mavi, açık yeşil, kırmızı ve beyaz renkleri kullanılmıştır.

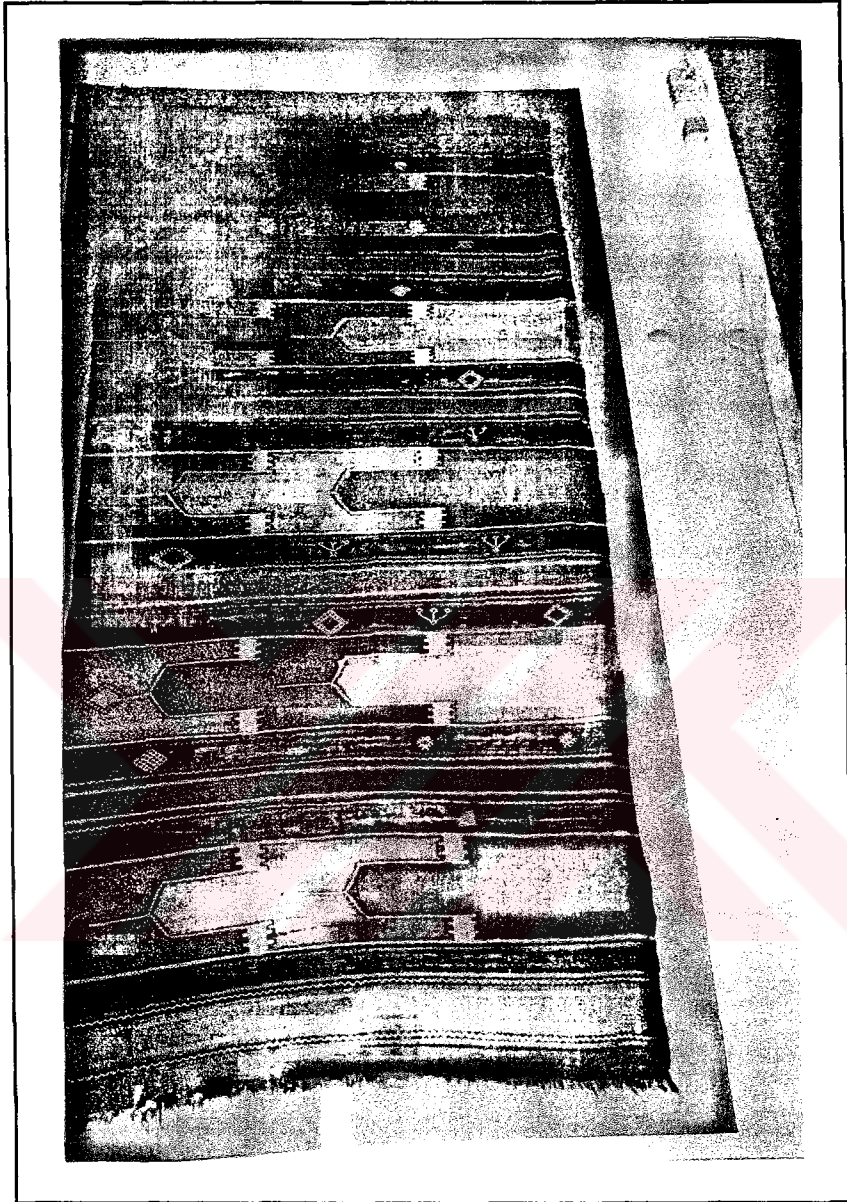
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 19

Çizim 19a. Kaz ayağı

ÖRNEK NO : 20

FOTOĞRAF NO : 20

ÇİZİM NO : 20

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Tokat – Zile İshak Paşa Camii

ENVANTER NO : 60. 08. 949

ÇİNSİ : Kilim (Saf Seccade)

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 330 cm

BOY : 157 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, gri, krem, siyah.

KULLANILAN MOTİFLER: Mihrap motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : İyi durumda olduğu gözlenmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

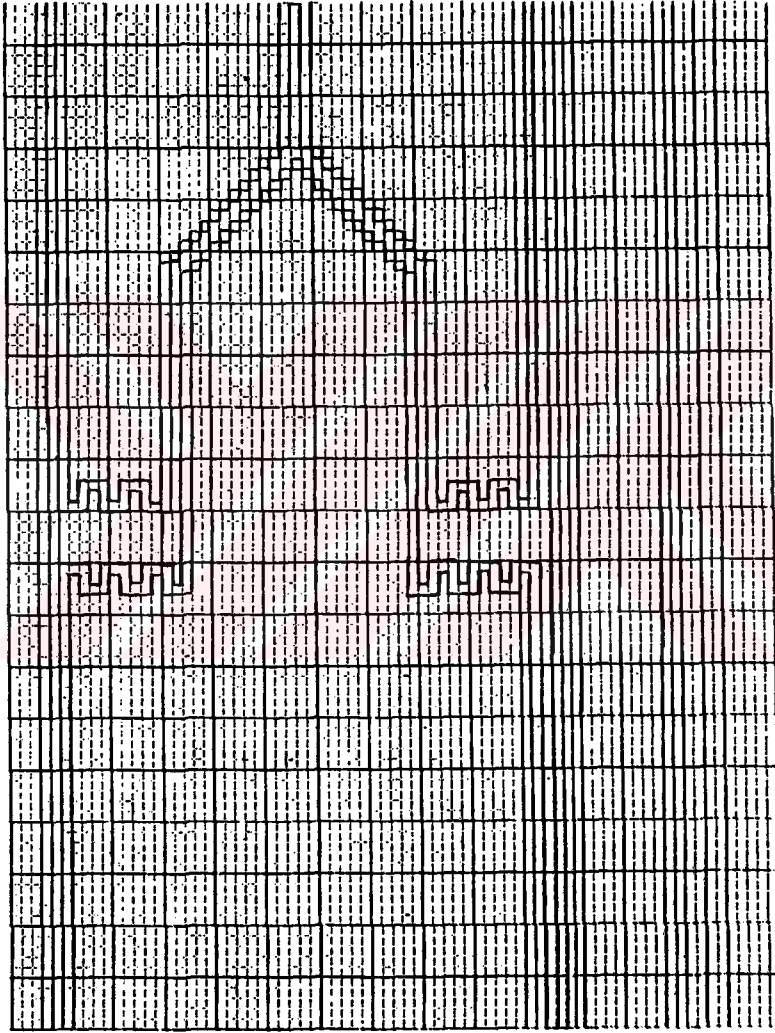
KOMPOZİSYON : Dikdörtgen biçiminde olan kilim tek parçadan oluşmaktadır.

Saf seccade olması nedeniyle iki kat halinde yan yana beş adet mihrap motifinden meydana gelmektedir. Mihraplar ince şeritlerle birlerinden ayrılmaktadır.

Mihrap motiflerinde kırmızı ve gri renkleri, aralarında ise krem rengi kullanılmıştır. Bunları birbirinden ayıran ince şeritlerde ise siyah, kırmızı ve krem rengi dikkat çekmektedir.

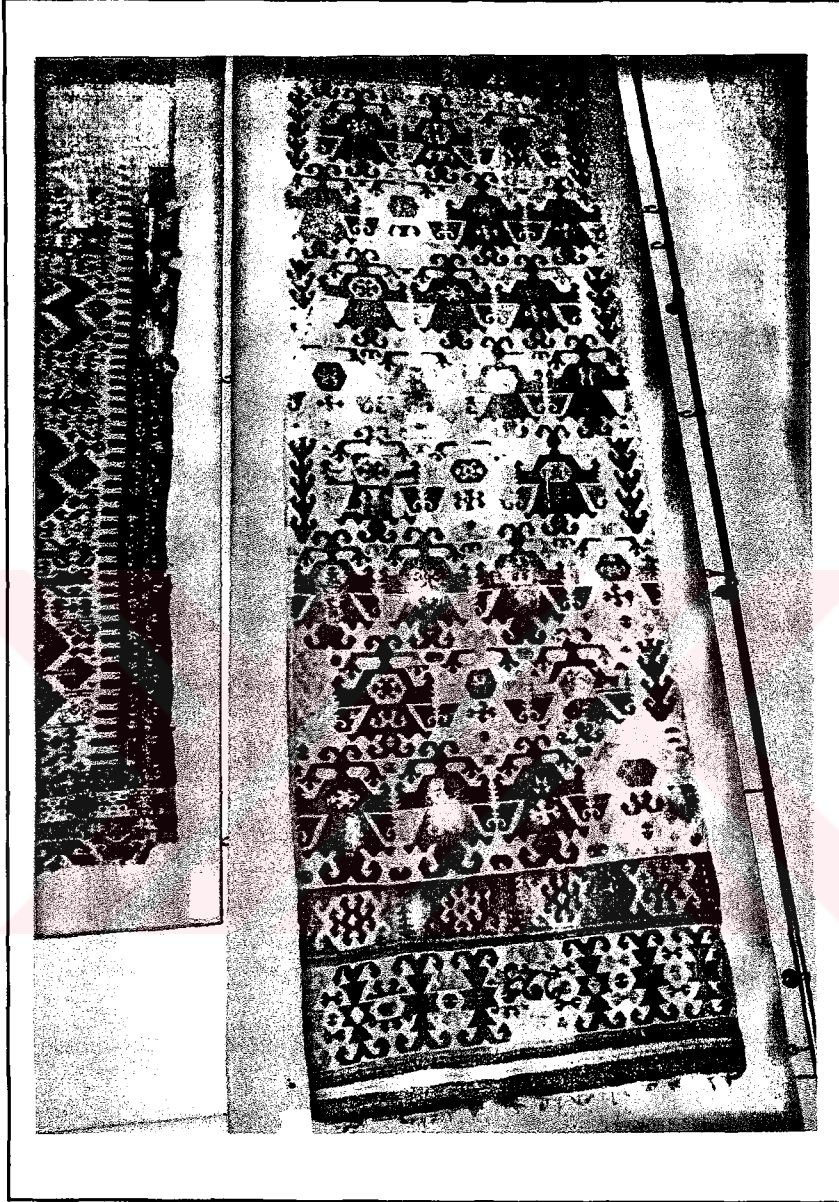
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Bayraktaroğlu, Suzan; " 75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi ", Vakıf ve Kültür Dergisi, Ankara 1998, C I, S 3, s 18

Çizim No : 20

Mihrap

ÖRNEK NO : 21

FOTOĞRAF NO : 21

ÇİZİM NO : 21

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Ankara Beypazarı Ulu Camii

ENVANTER NO : 06. 04. 1189

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 106 cm

BOY : 385 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, krem, kahverengi, pembe, koyu ve açık mavi, sarı.

KULLANILAN MOTİFLER: Karanfil, kırlangıç eli belinde, bukağı, çengelli baklava motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Orta kısımda hafif yıpranmalar vardır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilim ince uzun bir biçimde ve tek parçadır.

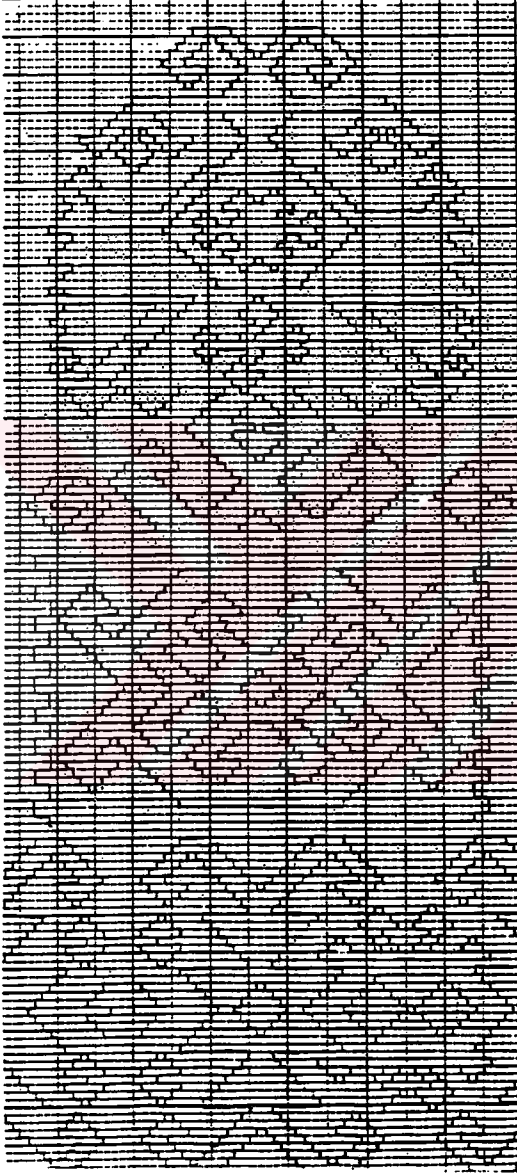
Motifler, iki uçta bordürlerde ve orta kısımda yan yana yerleştirilmiştir.

Orta kısım karanfilden esinlenerek yapılmış motiflerin yan yana kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

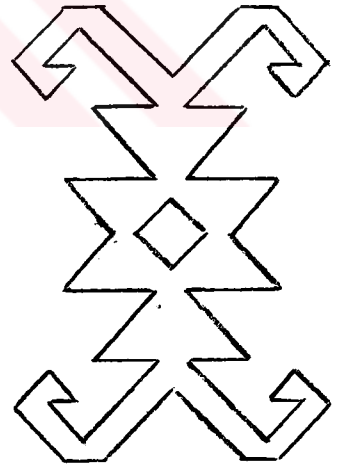
Kilimin uzun kenarlarında katarlar halinde kırlangıç sürülerini sembolize eden motifler vardır. Kısa kenarlarda ise iki sıra bordür bulunmaktadır. Bu bordürlerin ince olanında çengelli baklava en uçtaki kalın bordürlerde ise eli belinde motifi yan yana kullanılmıştır. Bunların arasına da bukağı motifi yerleştirilmiştir.

Zeminde krem rengi kullanılmış olan kilimde karanfil motifleri kırmızı, pembe, sarı, açık ve koyu mavi, kahverengi ve siyah renklerinden oluşmuştur. Bordürlerde bulunan bukağı motifleri kırmızı, mavi, açık mavi, pembe, sarı ve krem rengi, eli belinde motifi ise krem rengi üzerine kahverengi, pembe, mavi ve sarı renkleriyle yapılmıştır.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 21

Çizim 21a. Eli belinde

ÖRNEK NO : 22

FOTOĞRAF NO : 22

ÇİZİM NO : 22

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Muğla Milas Ulu Camii

ENVANTER NO : 48. 06. 199

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Aydın

BOYUTLARI :

EN : 90 cm

BOY : 287 cm

KULLANILAN RENKLER : Krem, koyu mavi, kırmızı, kahverengi, gri renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu, ejderha ayağı, deve, stilize küçük hayvan, kurt ağzı, yıldız, bukağı, türkmen gülü motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Kenarlarda yıpranmalar görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

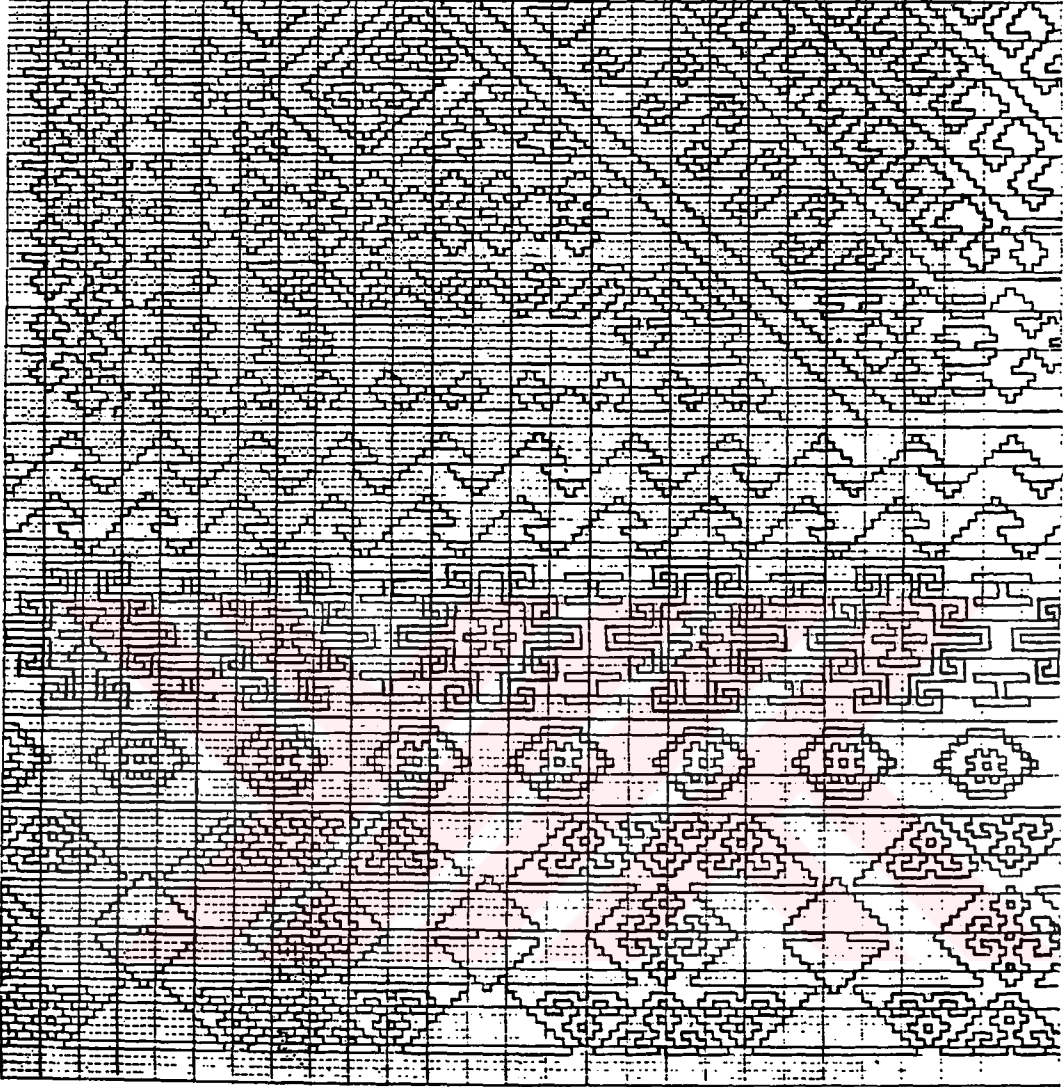
KOMPOZİSYON : İnce uzun biçimde olan kilim iki şak olarak dokunmuş olmasına rağmen tek şakı yoktur.

Ortada yarım altıgen motifler vardır. Bu altıgen motifler iç içe ejder ayağı motiflerinden oluşmaktadır. Bunların uçlarında bulunan iri koç boynuzu motifleri ve aralarında da iki taraflı deve motifleri görülmektedir. Ayrıca çok sayıda örümcek akrep motifleri kullanılmıştır.

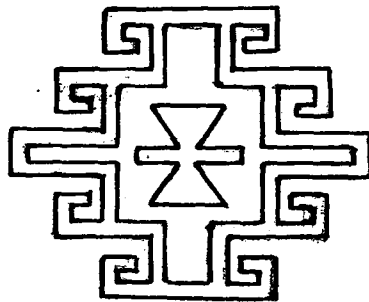
Kilimin kısa kenarlarında bulunan bordürlerinde yan yana yıldız ve türkmen gülü motifleri işlenmiştir. Buradaki yıldız motiflerinin içinde de bukağı motifi kullanılmıştır.

Zeminde krem rengi hakimdir. Koç boynuzu motiflerinde koyu mavi, deve motiflerinde ise kırmızı, gri, kahverengi, koyu mavi kullanılmıştır. Diğer motiflerde de aynı renkler görülmektedir. Yıldız motifleri ise krem rengi üzerine kahverengi, koyu mavi, kırmızı ve gri renkleriyle dokunmuştur.

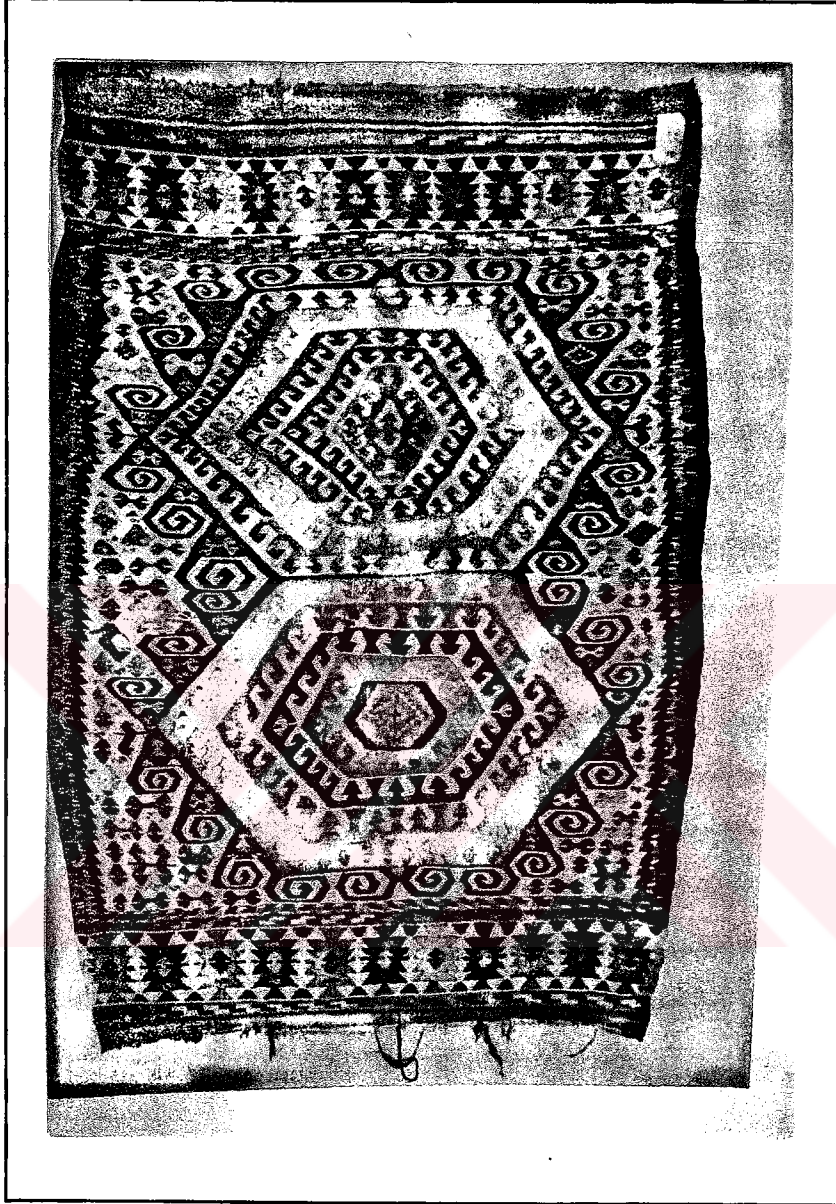
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 22

Çizim 22a. Türkmen gülü

ÖRNEK NO : 23

FOTOĞRAF NO : 23

ÇİZİM NO : 23

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Ankara Hacı Musa Camii

ENVANTER NO : 06. 1617

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 133 cm

BOY : 192 cm

KULLANILAN RENKLER : Krem, koyu mavi, kahverengi, kırmızı, yeşil, pembe, sarı, somon, koyu sarı renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Ejderha ayağı, koç boynuzu, kurt ağzı, bukağı, yıldız, kaz ayağı, deve boynu motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça iyi durumdadır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Herhangi onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Dikdörtgen biçiminde olan kilim tek parça olarak dokunmuştur.

Motifler ortada göbek ve onu çevreleyen bordürler şeklinde yerleştirilmiştir.

Orta kısımda iki adet altıgen motif bulunmaktadır. Bu altıgen motiflerin içi ejderha ayağı motifi, dışı ise kıvrımlı koç boynuzu motifleri ile bezenmiştir. Altıgen motiflerin çevresinde kurt ağzı motifi sıkça kullanılmış olup bunun yanı sıra bukağı motifleri de kilimin çeşitli yerlerine serpiştirilmiştir.

Bordürlerde ince bir sıra deve boynu onun altında ise yan yana yıldız motifleri yerleştirilmiştir. Kilimin uzun kenarlarında ise kaz ayağı motifleri görülmektedir.

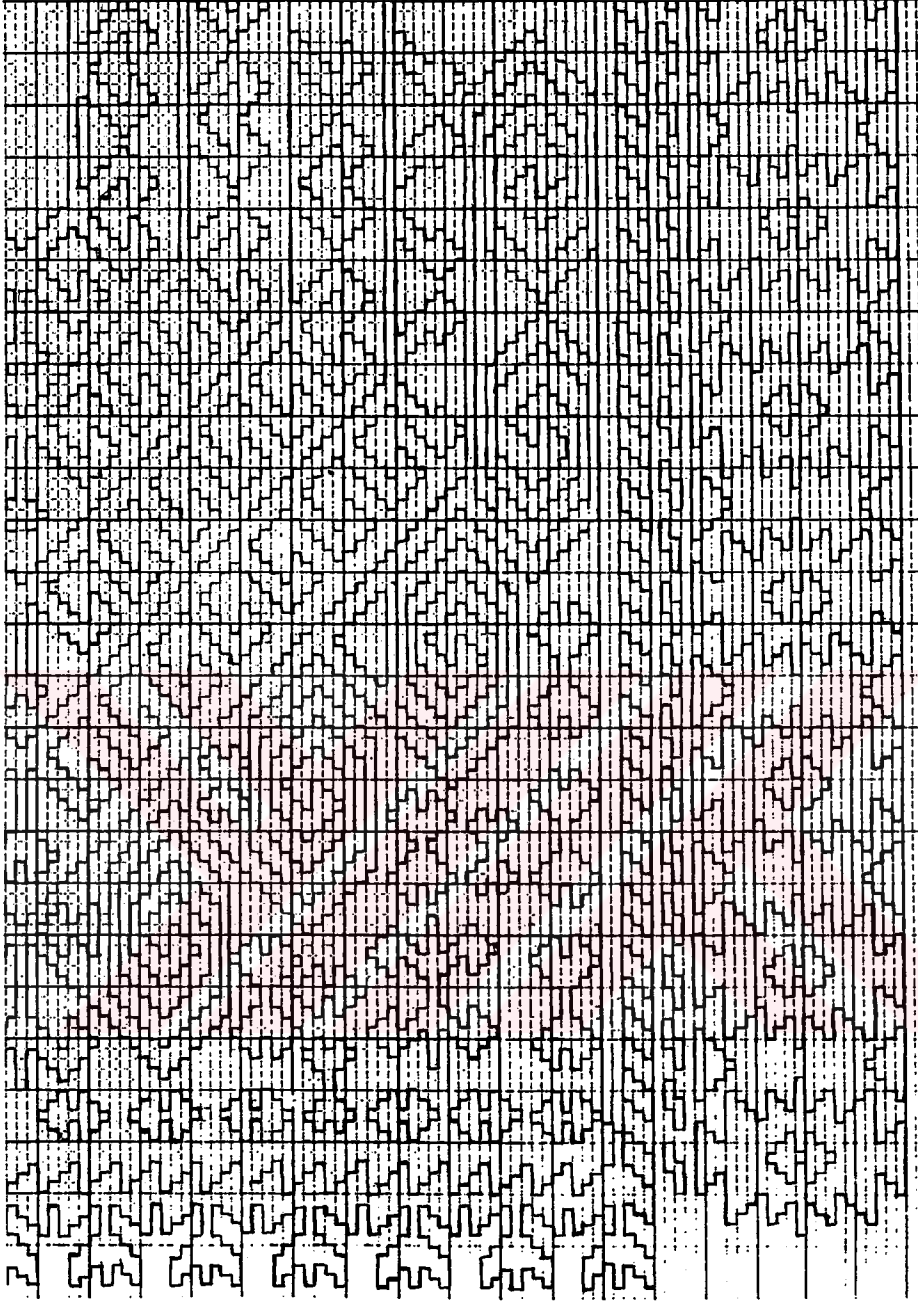
Zemin krem rengidir. Ejder ayağı motiflerinde sarı, kahverengi, kırmızı, yeşil, koyu sarı, somon, koyu mavi ve krem rengi kullanılmıştır. Koç boynuzu motifleri ise koyu mavi ve kahverengidir. Bordürlerdeki yıldız motifleri krem rengi üzerine pembe, somon, kahverengi ve koyu mavidir.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

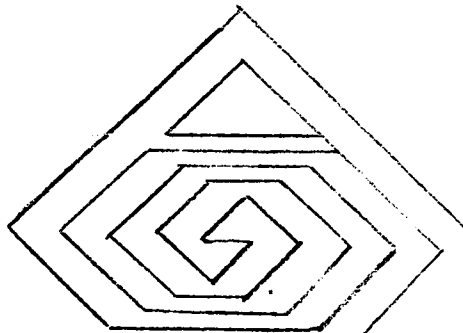
Erbek, Güran; Anatolian Kilims, Ankara 1995

Bayraktaroğlu, Suzan; “ 75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi “, Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 809

Çizim No : 23

Çizim 23a. Koç boynuzu

ÖRNEK NO : 24

FOTOĞRAF NO : 24

ÇİZİM NO : 24

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Eskişehir Merkez Ak Camii

ENVANTER NO : 26. 484

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Sivrihisar

BOYUTLARI :

EN : 80 cm

BOY : 350 cm

KULLANILAN RENKLER : Krem, koyu mavi, kahverengi, kırmızı, açık yeşil, turuncu, açık mavi renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Yıldız, aşk ve birleşim (Ying Yang), karanfil, eli belinde kurt ağzı, tarak, bukağı motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça iyi durumdadır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : İnce uzun biçimde olan kilim iki şak olmasına rağmen tek şakı yoktur.

Ortada yan yana sıralanmış yarım altıgenler görülmektedir. Bu altıgenlerde yıldız motifleri ve onların içine yerleştirilmiş aşk ve birleşim motifi vardır.

Kilimin kısa kenarında kalın, uzun kenarında ise ince bordür bulunmaktadır.

İç dolgunun iki ucunda iri stilize karanfil motifleri görülmektedir. Uzun ve kenarlarındaki bordürlerde eli belinde ve kurt ağzı motifi kullanılmıştır. Ayrıca bukağı motifi de serpiştirilmiştir. Bunların dışında orta kısmı kenar bordürlerden ayıran uzun bir şerit halinde tarak motifi de dikkat çeken bir diğer motiftir.

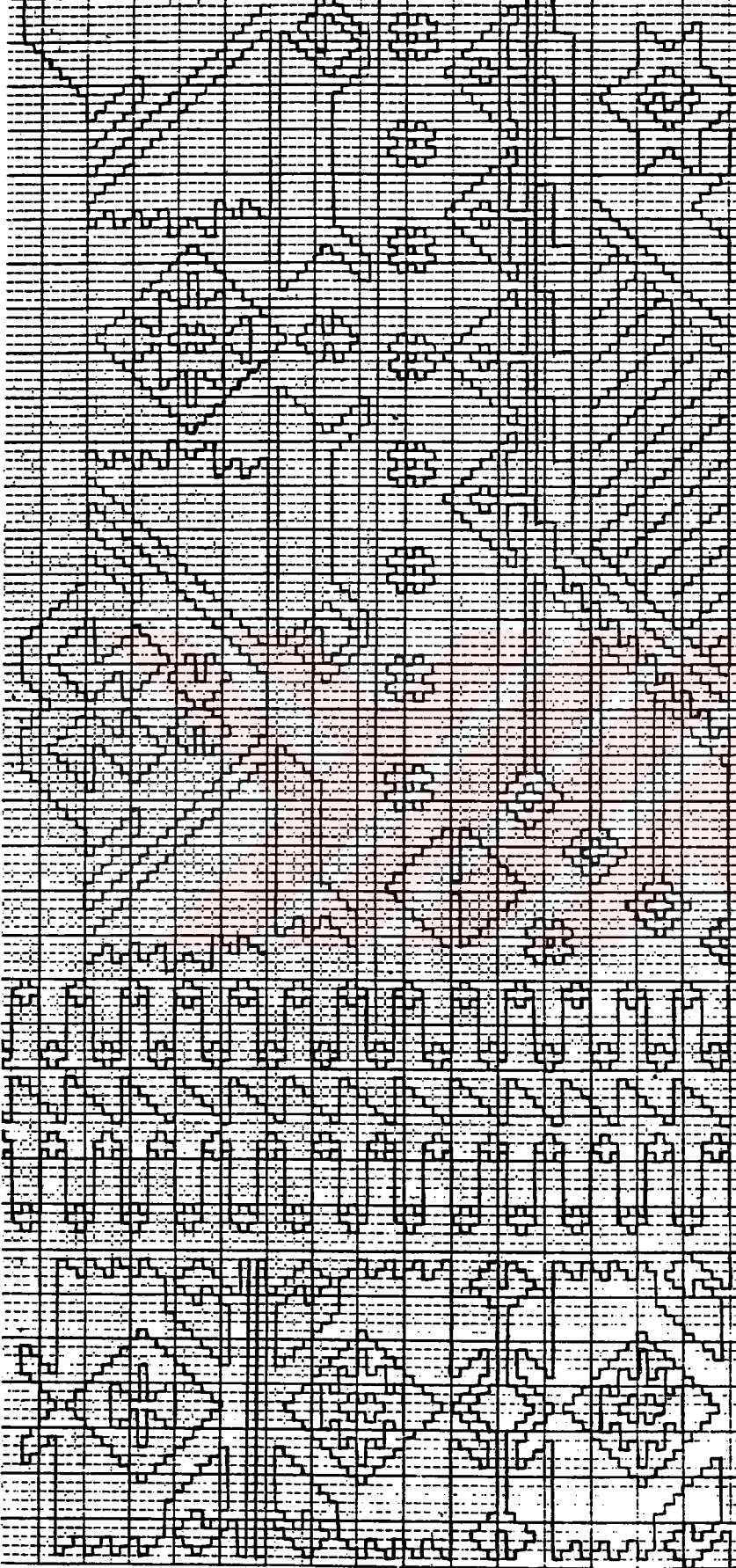
Orta kısmın zemininde koyu mavi motiflerinde ise krem rengi, yeşil, kırmızı, sarı, koyu mavi, karanfil motiflerinin zemininde kahverengi, motiflerde de yeşil, kırmızı ve turuncu kullanılmıştır. Uzun kenarlarda bulunan bordürlerin zeminini krem rengi oluşturmaktadır. Motiflerde açık ve koyu mavi, kırmızı, yeşil, turuncudur.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

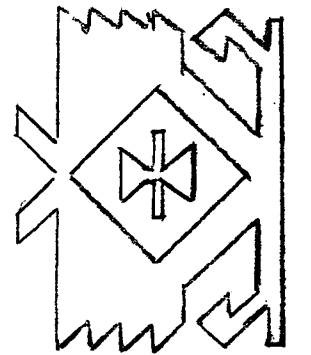
Bayraktaroğlu, Suzan; “ Eskişehir ve Çevresi Halı – Kilim ve Düz Dokuma Yaygıları “, Vakıflar Dergisi XXI, İstanbul 1990, s. 313

Bayraktaroğlu, Suzan; “ Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim Koleksiyonu “
Arış Dergisi, 1997, S. 3, s. 103

Çizim No : 24

Çizim 24a. Eli belinde

ÖRNEK NO : 25

FOTOĞRAF NO : 25

ÇİZİM NO : 25

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Bursa Emir Sultan Camii

ENVANTER NO : 16.322

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Yüncü-Yörük

BOYUTLARI :

EN : 141 cm

BOY : 200 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, lacivert ve krem renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu ve tarak motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim, sarma kontur.

BUGÜNKÜ DURUMU : Oldukça iyi durumdadır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Kilimin kompozisyonu dikdörtgen biçimindedir ve tek parçadan oluşmaktadır.

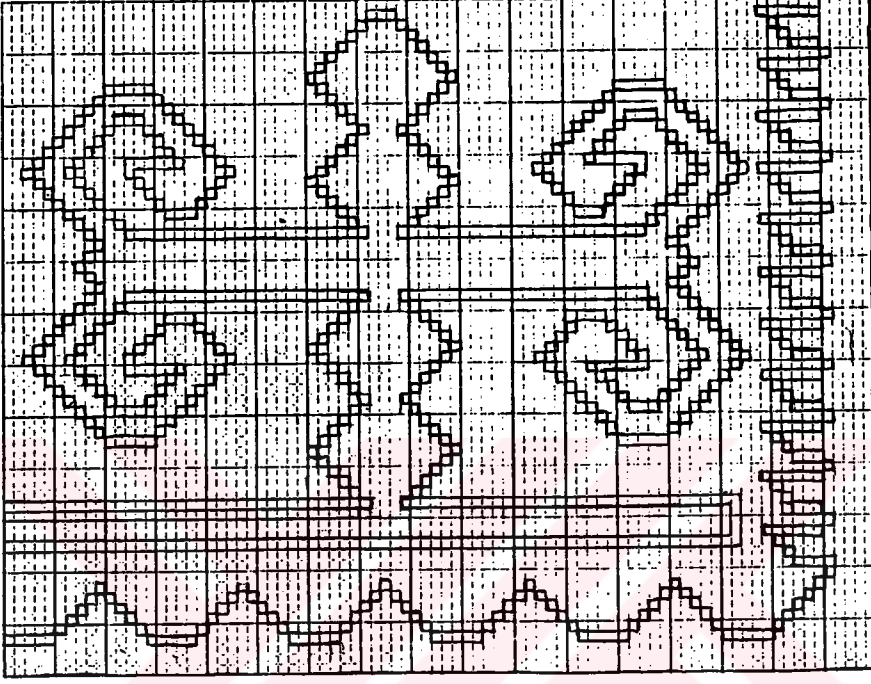
Orta kısım üst üste sekiz, yan yana üç sıra halinde iri koç boynuzu motiflerinden meydana gelmektedir. Bu motiflerin çevresini ince lacivert girintili bir bordür çevrelemektedir. Burada tarak motifi kullanılmıştır.

Kilimin zemini kırmızı rengindedir. Koç boynuzu motifleri lacivert olup krem rengi konturludur. İki kısa kenarda bulunan ince çizgiler ise lacivert üzerine kırmızı renkte yapılmıştır.

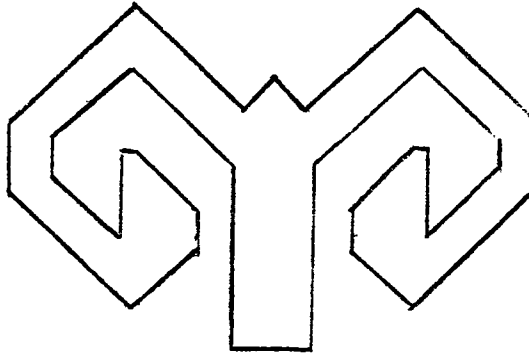
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Erbek, Güran, Anatolian Kilims, Ankara 1995,

Bayraktaroğlu, Suzan; “ 75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi “, Vakıf ve Kültür Dergisi, Ankara 1998, C. 1, S. 3, s. 17

Çizim No : 25

Çizim 25a. Koç boynuzu

ÖRNEK NO : 26

FOTOĞRAF NO : 26

ÇİZİM NO : 26

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Ankara Hacı İlyas Camii

ENVANTER NO : 06. 1165

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 82 cm

BOY : 367 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, krem, koyu mavi, açık mavi, açık yeşil, somon, kahverengi ve mor renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Tarak, bukağı, kaz ayağı, kurt ağzı motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Hafif yıpranmalar vardır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Herhangi bir onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

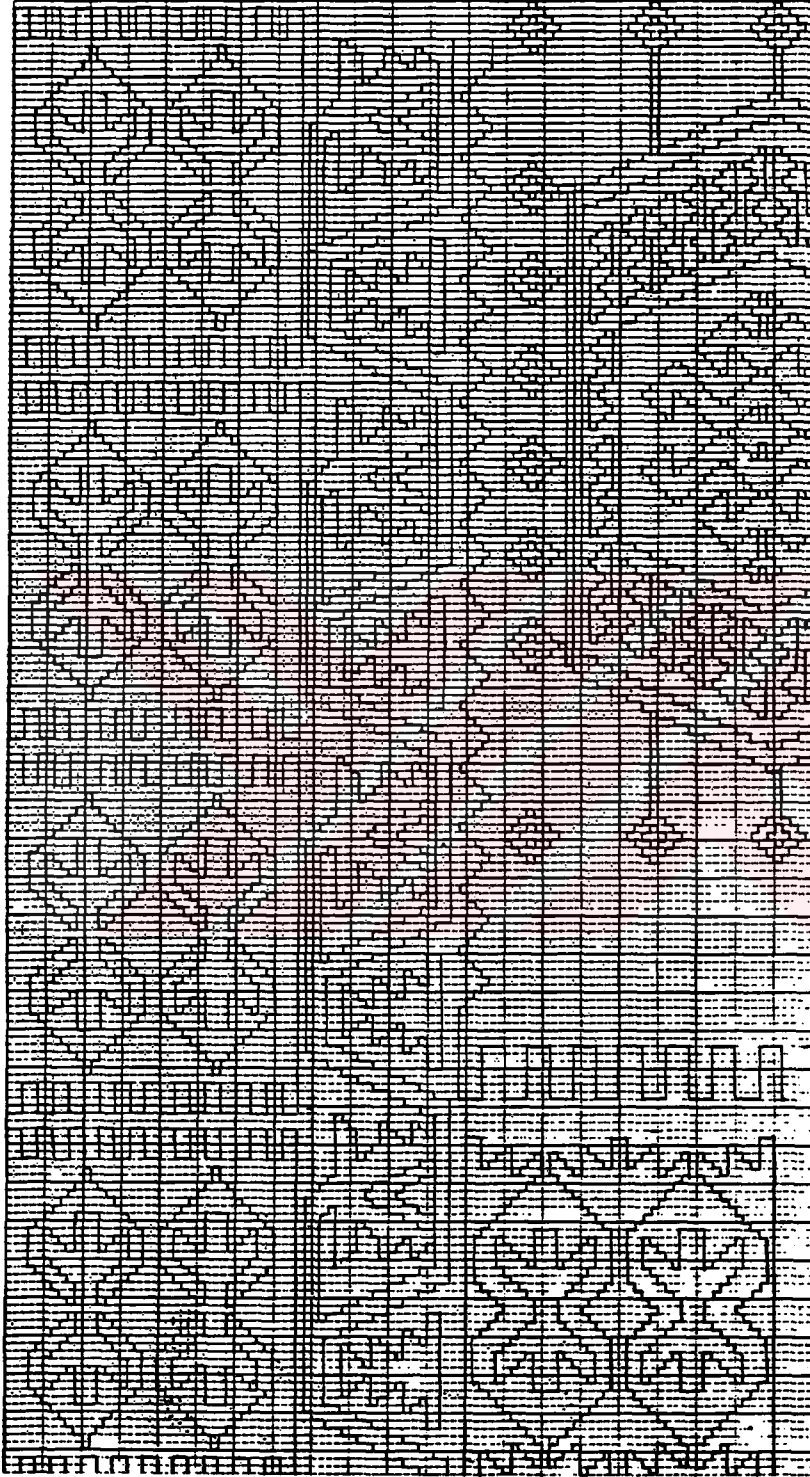
KOMPOZİSYON : İnce ve uzun biçimde olan kilim, iki şak olarak dokunmuş ama tek şakını görmektedir.

Kompozisyonu ortada yan yana altıgen motifler ve onların üç tarafında bulunan bordürler oluşturmaktadır.

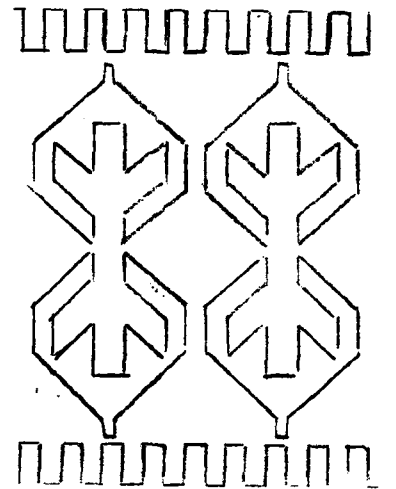
Altıgen motiflerin içinde bukağı ve kurt ağzı motifleri vardır. Çevrelerinde ise baklava dilimi gibi şekiller görülmektedir. Bordürlerde stilize kaz ayağı motifleri dikkat çekmektedir. Ayrıca bordürlerde tarak motifide kullanılmıştır.

Kilimin zemininde krem rengi hakimdir. Motiflerde ise açık ve koyu mavi, kırmızı, somon, kahverengi, açık yeşil renklerini görmektedir. Zemininde kahverengi kullanılan bordür motiflerinde de somon, kırmızı, açık mavi, açık yeşil, mor renkleri kullanılmıştır.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 26

ÖRNEK NO : 27

FOTOĞRAF NO : 27

ÇİZİM NO : 27

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Ankara Kalecik Hasbey Camii

ENVANTER NO : 06. 12. 1367

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 90 cm

BOY : 400 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, krem, koyu mavi, açık mavi, yeşil, turuncu, lacivert, kahverengi ve mor renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Koç boynuzu, eli belinde, bukağı, stilize küçük hayvan, çengelli baklava, deve boynu motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Kenar ve orta kısımları yıpranmıştır.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Tek parçadan oluşan kilim ince ve uzun biçimdedir.

Motifler ortada ve iki kenarda bulunan bordürlere yerleştirilmiştir. Orta kısımda sekizgen bir biçimde olan iri koç boynuzu motifi ve onun iki yanında ikişer adet altıgen panolar olduğu görülmektedir. Altıgen panoların çevresinde örümcek, akrep gibi stilize küçük hayvan ve koç boynuzu motifleri vardır.

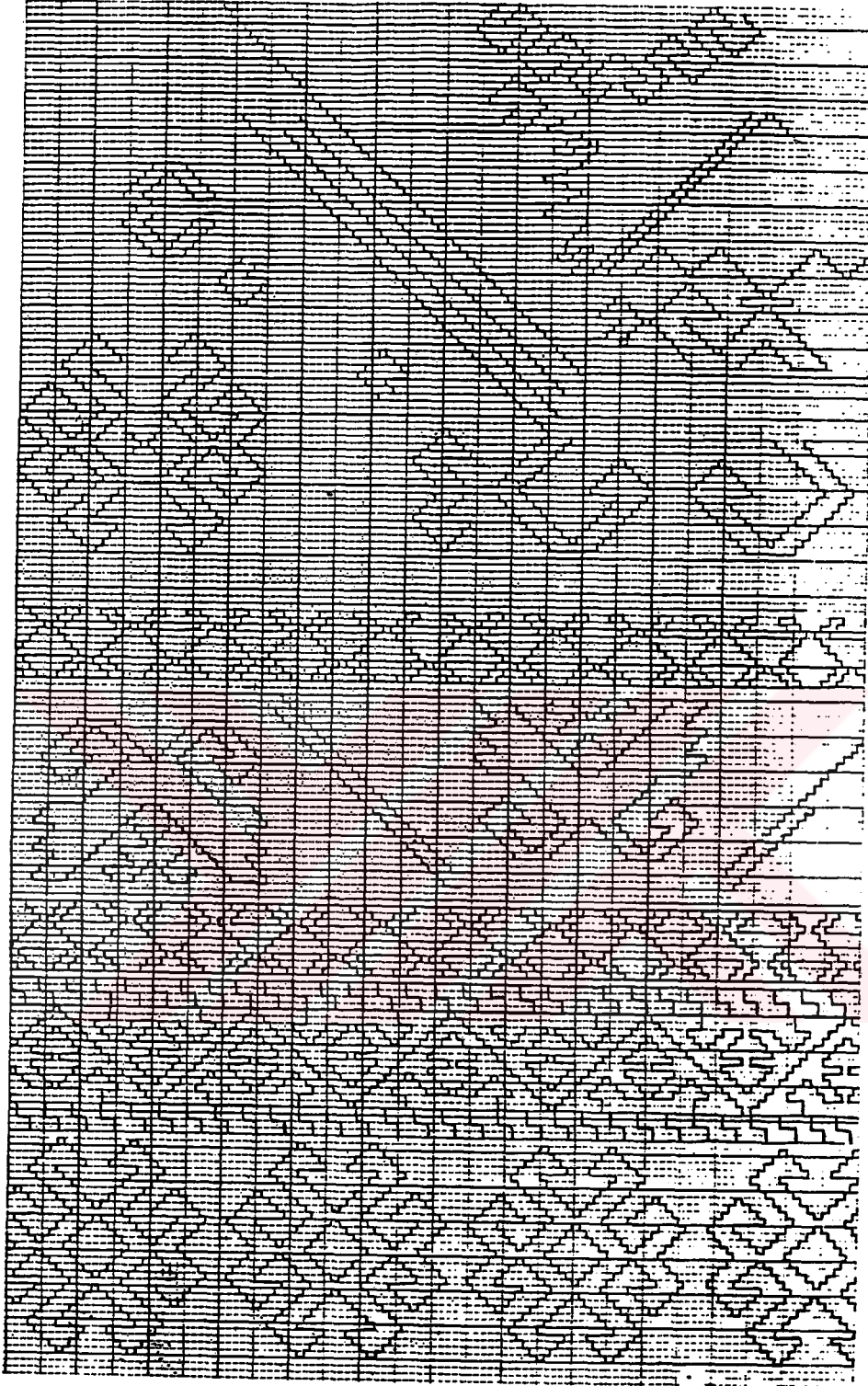
İki kısa kenarda ise beş sıra bordür kullanılmıştır. Bu bordürlerde eli belinde, bukağı, deve boynu, çengelli baklava motifleri göze çarpmaktadır.

Zeminde krem rengi kullanılan kilimin koç boynuzu motifi lacivert olup turuncu konturludur. Altıgen motiflerin içi ise koyu mavidir. Diğer motiflerde de turuncu, kırmızı, koyu ve açık mavi yeşil, kahverengi, krem renkleri mevcuttur.

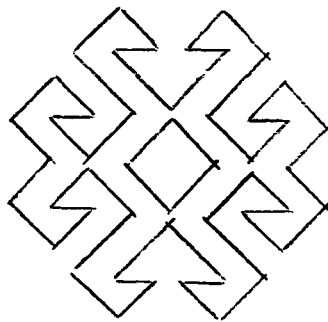
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Bayraktaroğlu, Suzan; “ 75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi “, Erdem Halı Özel Sayı
III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 809

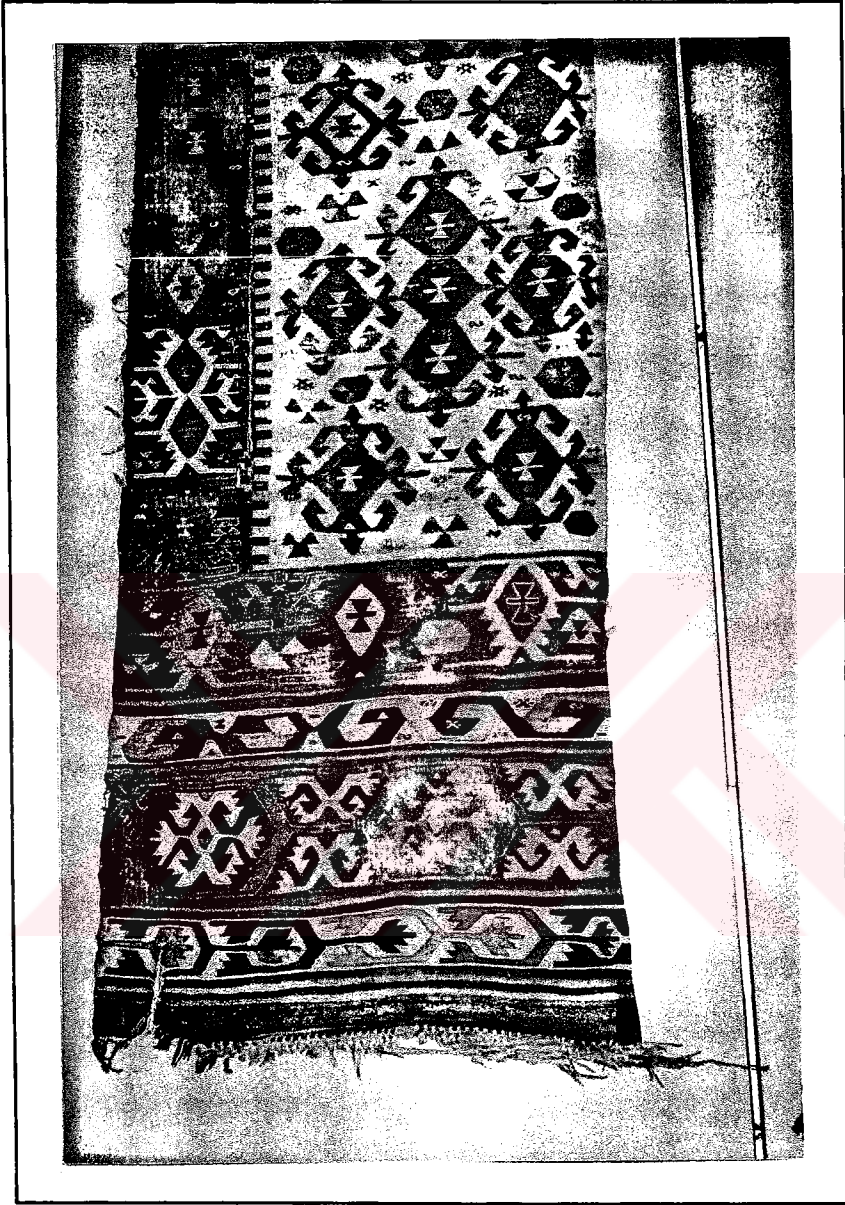

Çizim No : 27

27a.

ÖRNEK NO : 28

FOTOĞRAF NO : 28

ÇİZİM NO : 28

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Eskişehir Sivrihisar Belediyesi.

ENVANTER NO : 26. 06. 234

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Sivrihisar

BOYUTLARI :

EN : 85 cm

BOY : 383 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, koyu mavi, açık mavi, yeşil, beyaz, koyu sarı, kahverengi renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Eli belinde, muska, aşk ve birleşim, kuş kanadı motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Kenarlarda hafif yıpranmalar görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : İnce uzun biçimde olan kilim iki şak olarak dokunmuş ancak tek şakı yoktur.

Orta kısım karşılıklı eli belinde motifleriyle bezenmiştir. Bu motiflerin ortasında da muska, nazarlık veya saç bağı motifleri vardır. Çevrelerinde ise aşk ve birleşim motifleri sıkça kullanılmıştır.

Kilimin uzun kenarında bir adet kalın, kısa kenarında da inceli kalınlı dört sıra bordür olduğu görülmektedir. Bu bordürlerde eli belinde, saç bağı, kuş kanadı motiflerinin yanı sıra aşk ve birleşim motifi de birbirini takip dedrek kullanılmıştır.

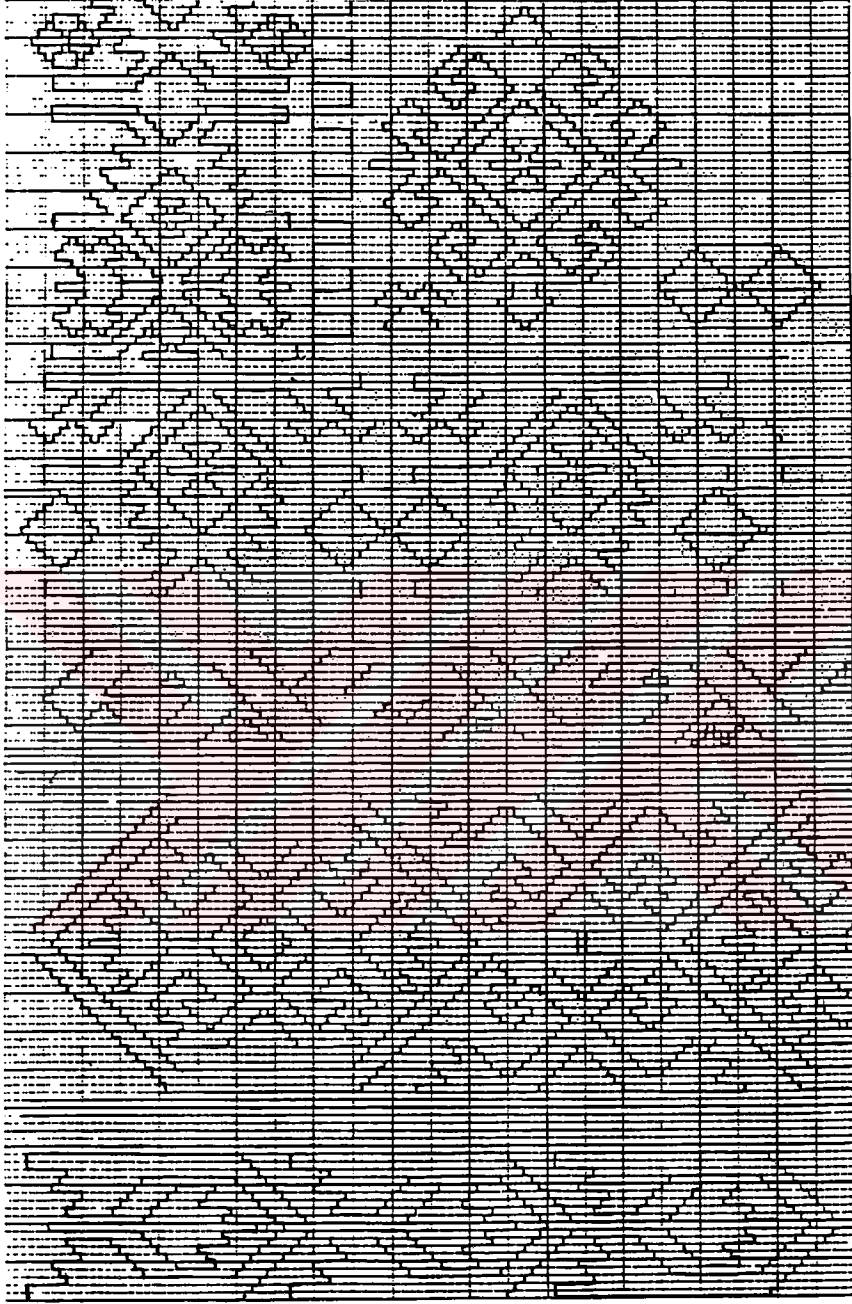
Kilimin zemin rengi koyu sarıdır. Eli belinde motifleri koyu mavi, kırmızı, kahverengi ve krem rengidir. Aşk ve birleşim motiflerinde ise bunlara ilaveten yeşilde kullanılmıştır.

Bordürlerde zemin rengi kahverengi olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradaki motiflerde de kırmızı, krem, yeşil, koyu mavi, sarı, kahverengi dikkat çekmektedir.

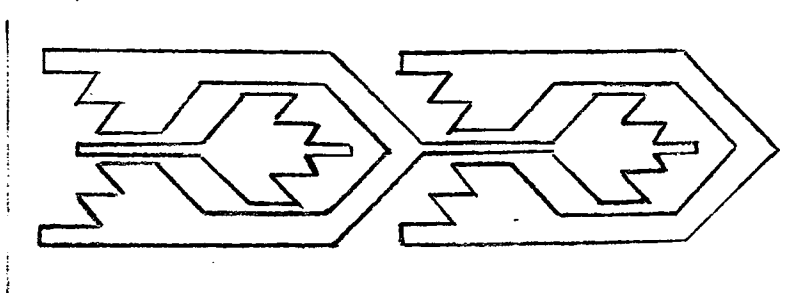
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Bayraktaroğlu, Suzan; “ 75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi “, Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara 1999, C. 10, S. 30, s. 809

Çizim No : 28

Çizim 28a. Kuş kanadı

ÖRNEK NO : 29

FOTOĞRAF NO : 29

ÇİZİM NO : 29

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Aydın Vakıflar Bölge Müdürlüğü

ENVANTER NO : 09. 877

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Fethiye Civarı

BOYUTLARI :

EN : 140 cm

BOY : 310 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, mavi, sarı, kahverengi, açık kahverengi, krem, siyah renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Ejder ayağı, yar yare karşı, tarak, deve boynu, pıtırak, nazarlık motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Az miktarda yıpranmalar görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

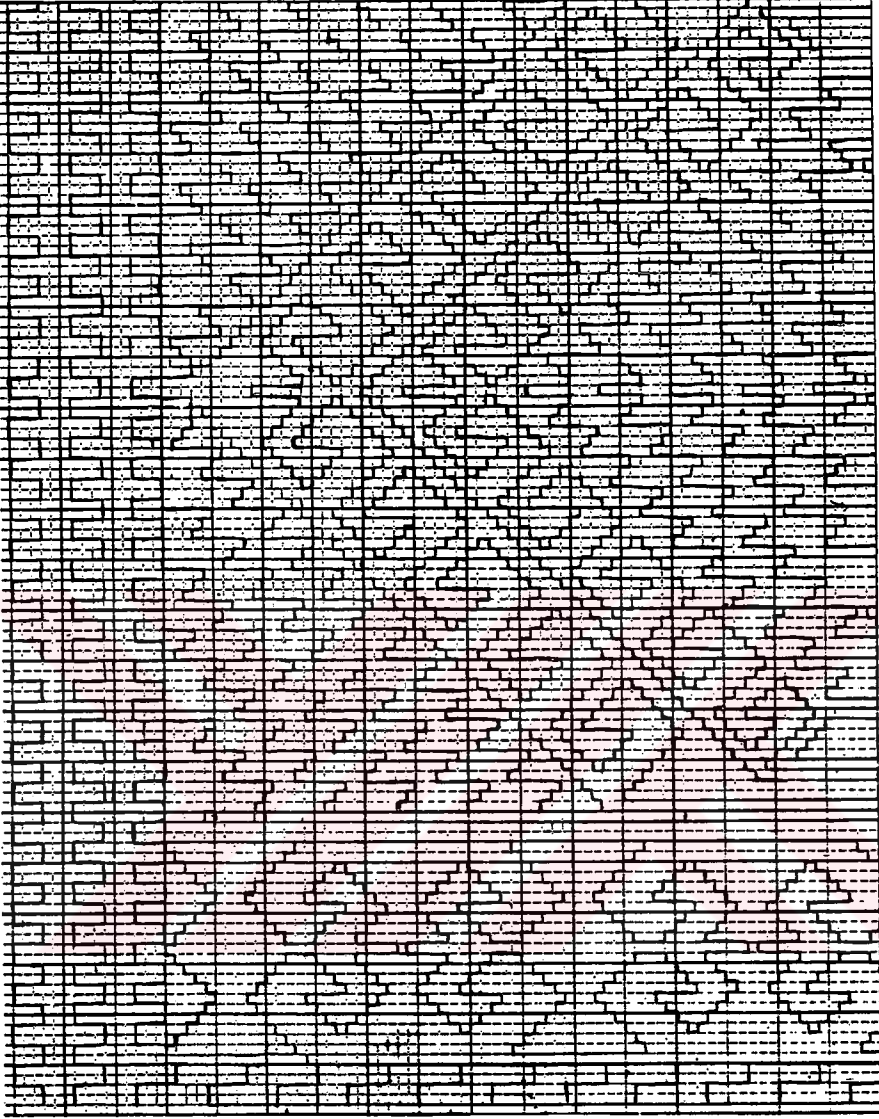
İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

KOMPOZİSYON : Dikdörtgen biçimli olan kilim tek parçadır.

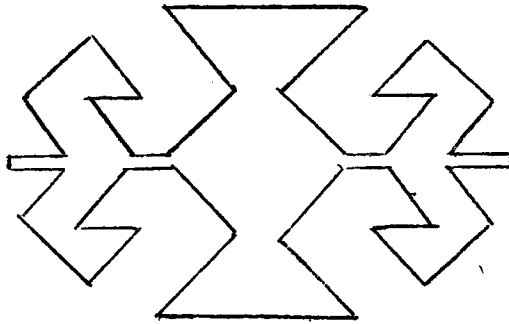
Motifler kilimin ortası boş bırakılarak iki kenara yerleştirilmiştir. Ortadaki boşluğun ortasında yedi adet pıtırak motifi vardır. Kenarlarda altıgen motifler ve onların iki kenarında da bordürler bulunmaktadır. Bu altıgenler iç içe ejder ayağı motifleri ile çevrelenmiştir. Bordürlerde ise yar yare karşı ve deve boynu denilen motif görülmektedir. Ayrıca uzun kenarlarda da tarak motifi vardır.

Kilimin orta kısmı kırmızıdır ve etrafını koyu mavi zigzaglar çevirmektedir. Motiflerde ise kırmızı, mavi, siyah, sarı, kahverengi, açık kahverengi ve krem rengi kullanılmıştır.

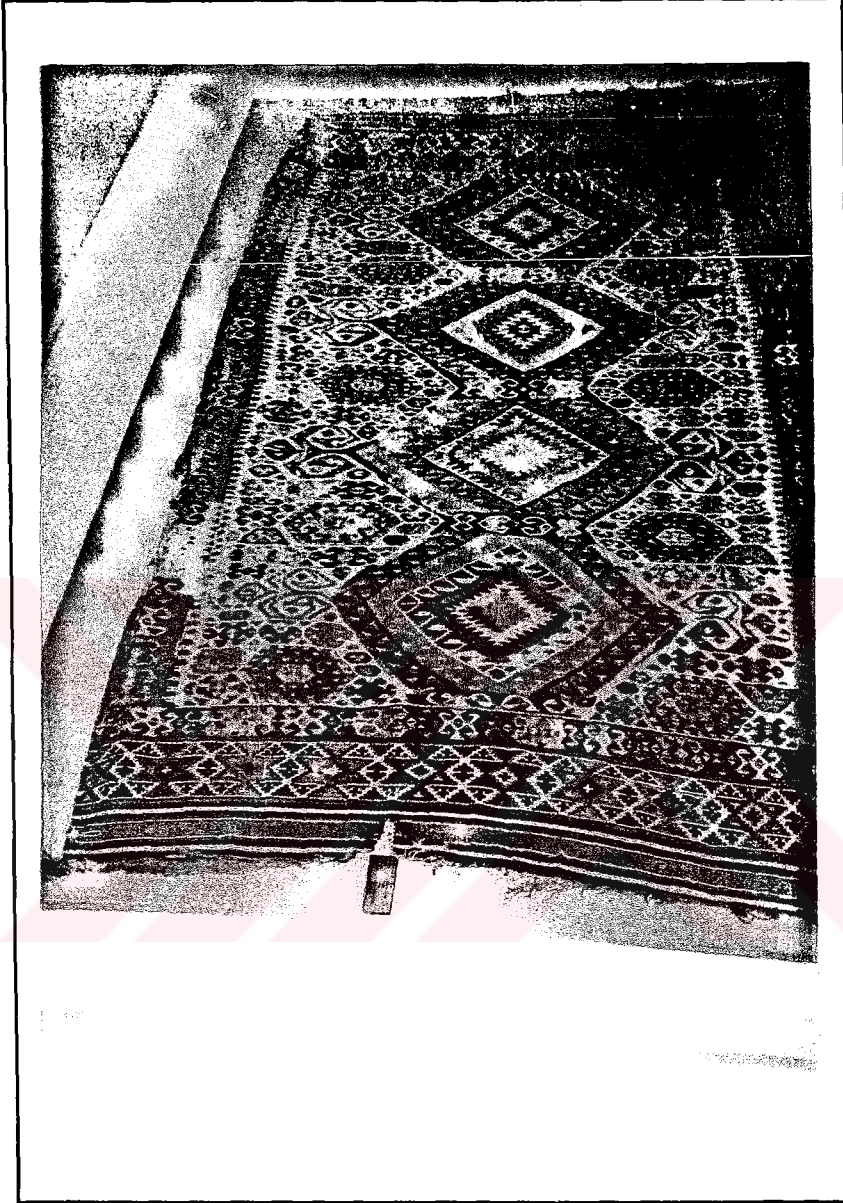
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 29

Çizim 29a. Yar yare karşı

ÖRNEK NO : 30

FOTOĞRAF NO : 30

ÇİZİM NO : 30

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim
Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Aydın Vakıflar Bölge Müdürlüğü

ENVANTER NO : 09. 897

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : Aydın

BOYUTLARI :

EN : 176 cm

BOY : 310 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, koyu mavi, açık mavi, açık sarı, kahverengi, pembe, krem, renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Ejder ayağı, yar yare karşı, tarak, bukağı, muska, kurt ağzı, yıldız, eli belinde, koç boynuzu motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME : Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Yer yer yıpranmalar görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

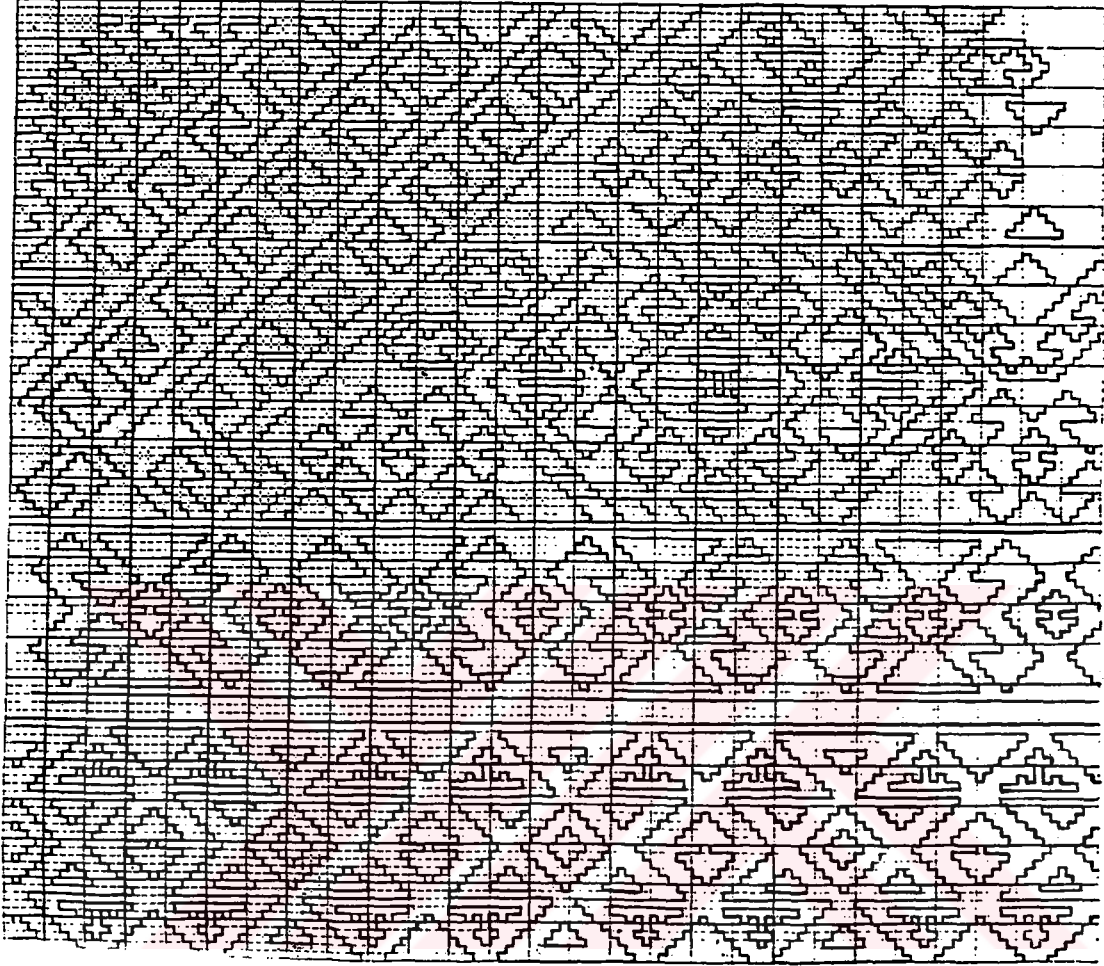
KOMPOZİSYON : Kilim dikdörtgen biçiminde olup tek parça olarak dokunmuştur.

Motifler orta kısımda ve onu çevreleyen bordürler şeklinde yerleştirilmiştir.

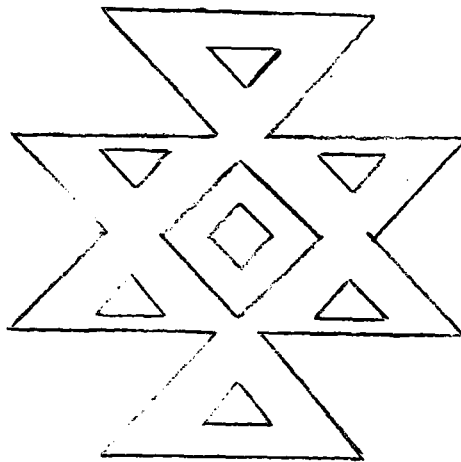
Ortada dört adet iri baklava biçimi vardır. Bu şekiller ejderha ayağı motifinden oluşmaktadır. Bu motifin iki kenarında iri koç boynuzu motifi vardır. Ayrıca kilimin orta kısmında çok sayıda muska, bukağı ve stilize küçük hayvan motifleri kullanılmıştır. Kısa kenarlarda bulunan bordürlerde ise yar yare karşı ve yıldız motifleri, bunların ortasında da yine bukağı motifleri görülmektedir. Bu kısım inceli kalınlı şeritlerle tamamlanmıştır. Uzun kenarlarda ise iç dolguyu bordürden ayıran tarak motifi dikkat çekmektedir.

Kilimin zemin rengi krem rengidir. Motiflerde çok çeşitli renklerde olup bu renkler kırmızı, açık ve koyu mavi, açık sarı, pembe ve kahverengidir.

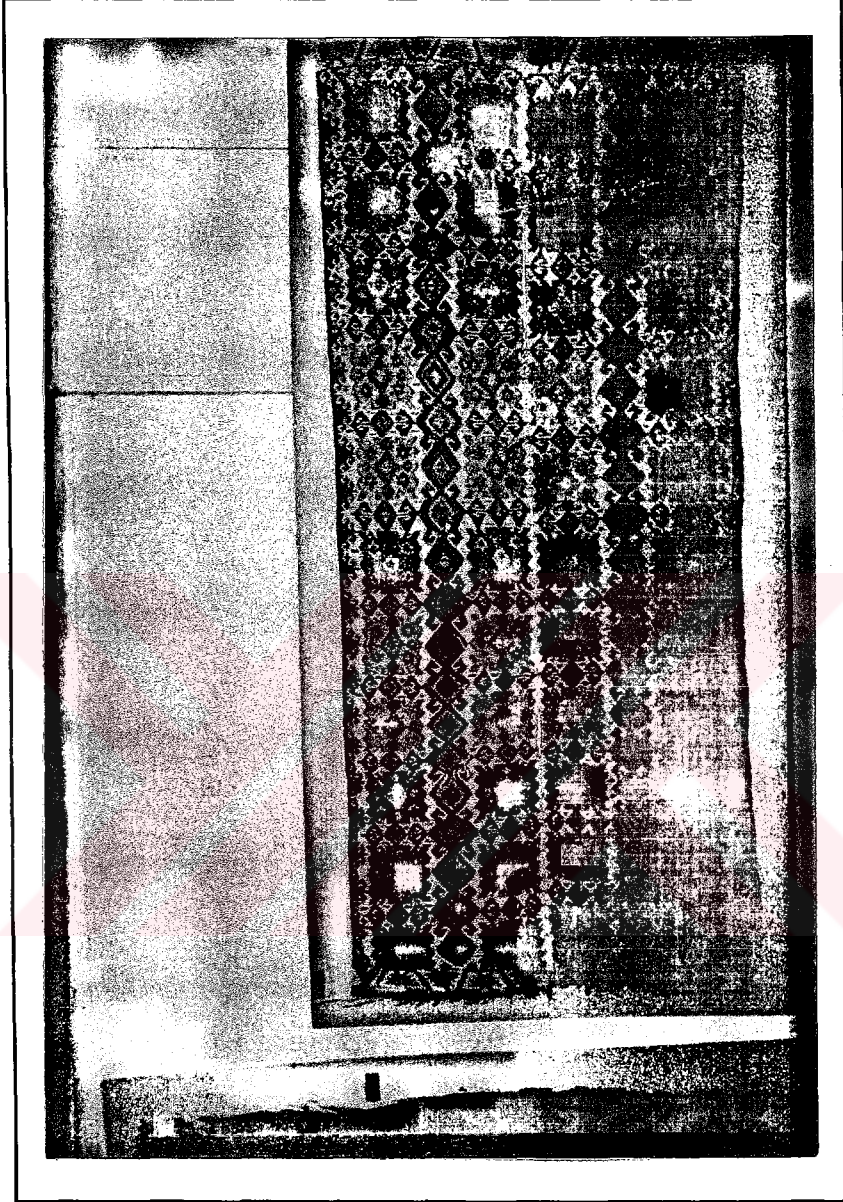
ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 30

Çizim 30a. Yıldız

ÖRNEK NO : 31

FOTOĞRAF NO : 31

ÇİZİM NO : 31

BULUNDUĞU YER/ADRES : Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı ve Kilim

Koleksiyonu / Atatürk Bulvarı No: 44 ULUS/ANKARA

GELİŞ TARİHİ : -

GELDİĞİ YER : Isparta Yalvaç Kaş Yukarı Camii

ENVANTER NO : 32. 10. 1055

CİNSİ : Kilim

YAPILIŞ TARİHİ : -

YAPILIŞ YERİ : -

BOYUTLARI :

EN : 182 cm

BOY : 420 cm

KULLANILAN RENKLER : Kırmızı, mavi, kahverengi, pembe, krem, açık yeşil renkleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MOTİFLER: Bukağı, koç boynuzu, kurt ağzı, yıldız, yaprak motifleri kullanılmıştır.

KULLANILAN MALZEME: Yün.

UYGULANAN TEKNİK : İlikli kilim.

BUGÜNKÜ DURUMU : Orta kısımların az miktarda yıprandığı görülmektedir.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR : Onarım görmemiştir.

İNCELEME TARİHİ : 16.06.2001

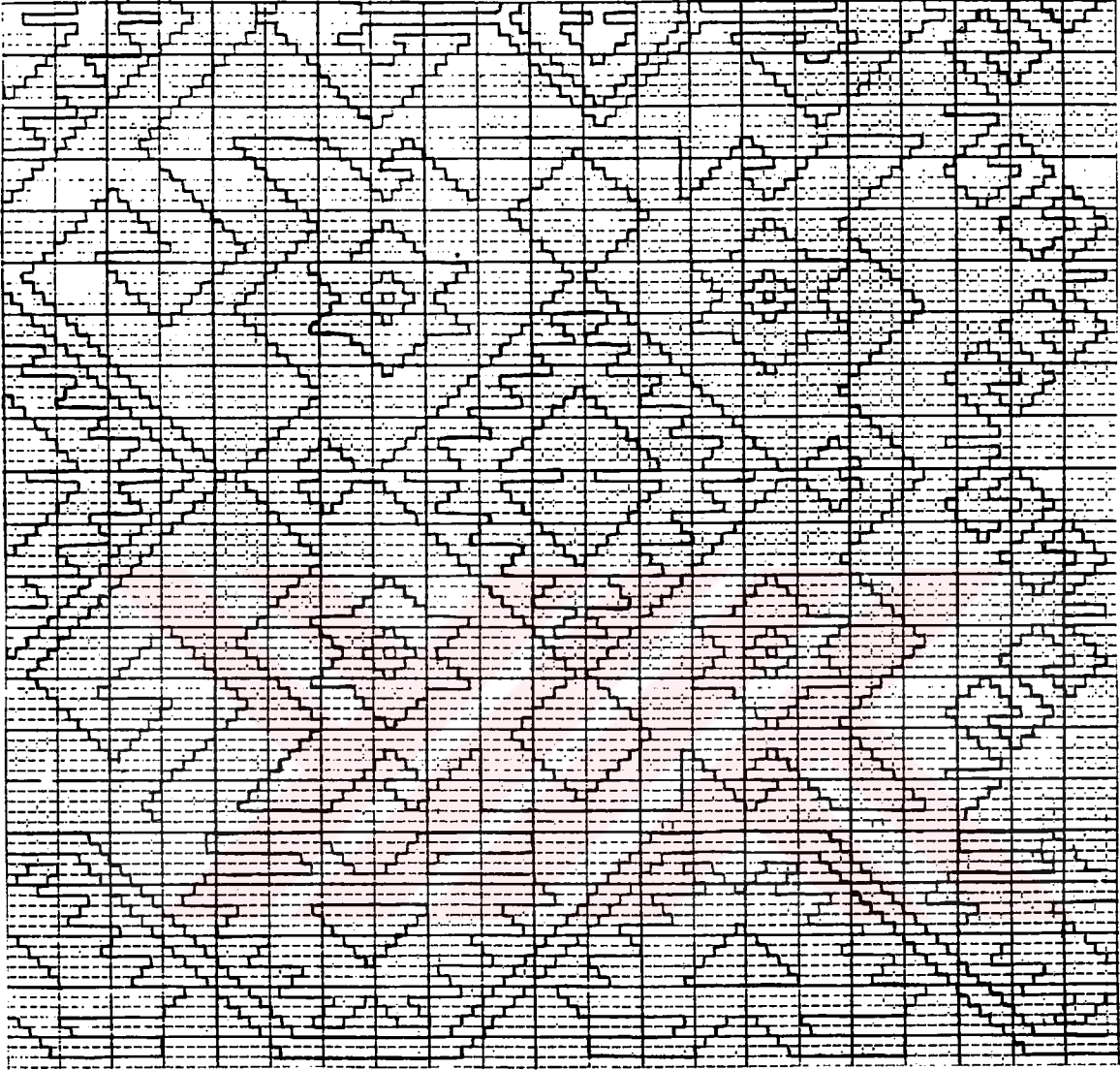
KOMPOZİSYON : Kilimin kompozisyonu ince uzun biçimdedir ve iki şaktan oluşmaktadır.

Motifler şeritler halinde yerleştirilmiştir ve geometrik şekillerden oluşmaktadır.

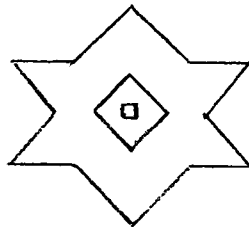
Bu desenlerde koç boynuzu, kurt ağzı, bukağı ve yıldız motifleri dikkat çekmektedir. Yanlarda bulunan ince bordürlerde ise yaprak motifleri görülmektedir.

Zeminde krem rengi kullanılmış olup motiflerde ise kırmızı, pembe, açık yeşil, kahverengi, mavi renkleri kullanılmıştır.

ESERLE İLGİLİ YAYINLAR:

Çizim No : 31

Çizim 31a. Yıldız

VII. DEĞERLENDİRME

Araştırmada yapılan değerlendirmeler incelenen 31 eser baz alınarak, gözlem fişinde yer alan bazı temel maddelere dayanarak hazırlanmıştır. Bu sayede araştırılan kilimlerde hangi teknikler ve hangi motiflerin kullanıldığı hakkında sonuçlara varılarak, motif ve kompozisyon özelliklerinin farklılığı, renklerin çeşitliliği incelenmiştir.

7.1. Kullanılan Teknik ve Malzeme Özellikleri

İncelenen 31 örnekten 1 tanesinde sumak tekniği (örnek no: 17) diğerlerinde ilikli kilim tekniğinin kullanıldığı gözlenmiştir. 1 örnekte ise (örnek no: 5) ilikli kilimle beraber cicim tekniği kullanılmıştır.

6 kilimde dokunurken oluşan ilik denilen yarıklar sarma kontur tekniği ile kapatılmıştır. Bu örnekler ise şunlardır: örnek no: 1, 5, 10, 12, 14, 25 (Bkz. Tablo 1).

Yapılan araştırma sonucu incelenen kilimlerin tamamında çözgü ve atkı ipliklerinde yün, renklerin oluşturulmasında da kök boya kullanılmıştır. Sadece 1 örnekte (örnek no: 9) motiflerin bazı yerlerinde pamuk malzeme kullanıldığı saptanmıştır.

Yün malzeme kullanımının Türklerin Orta Asya'dan başlayarak günümüze kadar devam eden geçimlerini sağladıkları koyunculüğün getirileriyle ilgili olduğu düşünülmektedir (Tural 1997:4).

Tablo 1.
Kilimlerde Görülen Malzeme ve Teknik Döküm Tablosu

ÖRNEK NO	TEKNİK				MALZEME	
	CİCİM	İLİKLİ KİLİM	SARMA KONTUR	SUMAK	PAMUK	YÜN
1		x	x			x
2		x				x
3		x				x
4		x				x
5	x	x	x			x
6		x				x
7		x				x
8		x				x
9		x			x	x
10		x	x			x
11		x				x
12		x	x			x
13		x				x
14		x	x			x
15		x				x
16		x				x
17				x		x
18		x				x
19		x				x
20		x				x
21		x				x
22		x				x
23		x				x
24		x				x
25		x	x			x
26		x				x
27		x				x
28		x				x
29		x				x
30		x				x
31	1	30	6	1	1	31

7.2. Motif, Renk ve Kompozisyon Özellikleri

7.2.1. Motif

Türk kilimlerinde görülen renk ve motiflerin anlamı dokunduğu yöreye göre değişir. Ancak genelde motifler dini inançları, asaleti, gücü ve daha bir çok kavramı simgelerler. Bu motiflerin anlamları daha önceki bölümlerde anlatılmaya çalışılmıştır. -

İncelenen kilimlerde motifler stilize edilmiş şekillerde oluşmaktadır.

Bu motifler sembolik, bitkisel, figüratif ve nesnel olmak üzere dört grupta incelenmiştir (Bkz. Tablo 2).

a. Varlıkları sembolize eden motifler

1. Aşk ve birleşim (Ying – Yang) motifli kilimler

Uzakdoğu'dan gelme olduğu söylenen bu motif (Tanrısal 1997:104) iki farklı renkle oluşturulmaktadır. Bu motif 5 adet kilimde görülmektedir (örnek no: 11, 13, 15, 24, 28).

2. Bukağı motifli kilimler

13 adet kilimde bukağı motifi görülmektedir. Bu motif bazı kilimlerde bordür suyunda (örnek no: 10, 26, 27), bazılarında motiflerin içinde (örnek no: 3, 4, 21, 30, 35), bazılarında da zeminde tek başına kullanılmıştır (örnek no: 28, 32, 34).

Tablo 2.
Kilimlerde Görülen Motif Döküm Tablosu

ÖRNEK NO	VARLIKLARI SEMBOLİZE EDEN MOTİFLER																FİGÜRATİF				BİTKİSEL				NESNEL						
	AŞK VE BİRLEŞİM	BUKAĞI	ÇENGELLİ BAKLAVA	DEVE BOYNU	EDER AYAĞI	EL	GÖZ	KAZ AYAĞI	KIRLANGIÇ	KOÇ BOYNUZU	KURT AĞZI	KUŞ KANADI	MUSKA	PİTİRAK	SANDIK	STİLİZE HAYVAN	TARAK	YAR YARE KARŞI	YILDIZ	DEVE	ELİ BELİNDE	İNSAN BAŞI	KUŞ	HAYAT AĞCI	KARANFİL	TÜRKMEN GÜLÜ	YAPRAK	ÇADIR	İBRİK	MİHRAP	
1					X				X	X							X					X									
2		X				X				X																					
3										X			X		X																
4										X																					
5							X			X																					
6			X																												
7										X																					
8																															
9																															
10	X	X								X	X		X																		
11										X	X		X																		
12	X									X	X		X																		
13										X	X		X																		
14	X	X								X	X		X																		
15		X								X	X		X																		
16		X								X	X		X																		
17		X								X	X		X																		
18											X																				
19											X																				
20											X																				
21		X	X						X		X																				
22		X	X							X	X																				
23		X	X							X	X																				
24	X	X								X	X																				
25		X								X	X																				
26		X	X							X	X																				
27		X	X							X	X																				
28	X																														
29																															
30		X																													
31		X																													
	5	13	4	3	11	1	3	5	2	16	14	1	9	1	1	5	14	3	9	1	11	1	3	3	3	2	2	1	1	2	

3. Çengelli baklava motifli kilimler

Çengel motifi baklava biçimli bir şeklin çevresinde sıralanmış bir şekilde veya tek başına da kullanılmaktadır. 4 adet kilimde rastladığımız bu motif örnek no: 1, 6, 21, 27'de görülmektedir.

4. Deve boynu motifli kilimler

4 örnekte görülen bu motif örnek no: 23, 27, 29'da bulunmaktadır.

5. Ejderha ayağı motifli kilimler

Canava ayağı da denilen bu motif çengellisıralar halinde yerleştirilmektedir (11). Örnek no: 1, 6, 12, 15, 18, 22, 23, 24, 26, 30, 31'de görülmektedir.

6. El motifli kilimler

El motifi bazen beş, bazen de üç parmaktan oluşmaktadır. Bu motif 6 nolu örnekte karşımıza çıkmaktadır.

7. Göz motifli kilimler

Nazardan korkan Anadolu insanı, kem gözlerden korunmak için çeşitli motifler kullanmışlardır.

Nazara karşı en iyi koruyucunun da stilize göz motifi olduğu söylenmektedir (Tanrısal 1997:107).

Göz motifinin en basit hali ise bir üçgendir.

Araştırmamızda bu motife 3 kilimde rastlamaktayız. Bunlar örnek no: 3, 6 ve 10'da görülmektedir.

8. Kaz ayağı motifli kilimler

Bu motif 5 adet kilimde yer almaktadır. Bu motifin bulunduğu kilimler örnek no: 12, 13, 19, 23, 26'dır.

9. Kırangıç motifli kilimler

Bu motif 2 örnekte bulunmaktadır. Bunlardan 21 numaralı kilimde katarlar halinde kırangıç sürüleri sembolize edilmektedir. Diğer kilim ise örnek no: 1'dir.

10. Koç boynuzu motifli kilimler

Araştırdığımız kilimlerde en çok bu motifin (16) kullanılmış olduğu saptanmıştır (örnek no: 1, 2, 3, 5, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 22, 23, 25, 27, 31).

11. Kurt ağzı motifli kilimler

Kurt ağzı, koç boynuzu motifinden sonra en çok kullanılan motiflerden biridir (14). Bu motifin kullanıldığı örnekler şöyle sıralanmaktadır: örnek no: 4, 8, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 22, 23, 24, 26, 30, 31).

12. Kuş kanadı motifli kilimler

Bu motif 28 nolu örnekte görülmektedir.

13. Muska (saçbağı, nazarlık, sinek kanadı) motifli kilimler

Yörelere göre değişik adlar alan bu motif 9 adet kilimde kullanılmıştır (örnek no: 3, 4, 11, 12, 14, 16, 28, 29, 30).

14. Ptırak motifli kilimler

Üründe bereketi simgeleyen bu motif daha çok örtü amaçlı dokumalarda kullanılmaktadır. Bu motifin görüldüğü 29 nolu kilim develerin üzerine örtüldüğü için deve kilimi adıyla anılmaktadır.

15. Sandık motifli kilimler

Bir örnekte yer alan bu motif, kilimin diğer parçası olmadığından yarım olarak görülmektedir (örnek no: 4).

16. Stilize hayvan motifli kilimler

Oldukça soyut biçimde ifade edilen bu motifler bazı kilimlerde yengeç, bazı kilimlerde örümcek, akrep gibi küçük hayvanları sembolize etmektedir (örnek no: 1, 8, 18, 22, 27).

17. Tarak (merdiven, parmak) motifli kilimler

Değişik adlar alan bu motife 14kilimde rastlanmaktadır. Bunlar örnek no: 2, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 24, 25, 26, 29, 30.

18. Yar yare karşı

Şekline göre yar yare karşı veya yar yare küstü adını alan bu motif dokuyucunun eşiyle arasındaki muhabbeti veya ona olan dargınlığını anlatmaktadır.

Genellikle bordürlerde rastladığımız bu motif (3) örnek no: 1, 29, 30'da görülmektedir.

19. Yıldız motifli kilimler

9 adet kilimde bu motif bulunmaktadır. Bunlar şöyle sıralanmaktadır:
örnek no: 4, 5, 11, 13, 22, 23, 24, 30, 31.

b. Figüratif motifler

1. Deve motifli kilimler

Deve motifi 22 örnek nolu Aydın kiliminde yer almaktadır. Aydın civarında çok fazla deve bulunduğu için kilimlere de konu olduğu söylenmektedir.

2. Eli belinde motifli kilimler

Bu motif incelemiş olduğumuz kilimlerde değişik biçimlerde işlenmiştir. Bazı kilimlerde bordürlere yerleştirilen eli belinde motifi bazılarında da ana motifin bir parçası olarak karşımıza çıkar. Bazı örneklerde tamamen stilize, bazılarında da belirli bir şekilde insan biçimini aldığını görmekteyiz (örnek no: 18).

Eli belinde motifine 11 örnekte rastlamaktayız (örnek no: 2, 12, 13, 15, 18, 19, 21, 24, 27, 28, 30).

3. İnsan başı motifli kilimler

6 örnek no'lu kilimde görülmektedir. İnsan figürü, kilimlerde bir insanı anmak, çocuk sahibi olma umudunu veya bir çocuğun doğacağını dile getirmek için kullanıldığı düşünülmektedir (Tanrısal 1997:104).

4. Kuş motifli kilimler

Stilize edilerek oluşturulmuş bu motif 3 adet kilimde bulunmaktadır (örnek no: 6, 7, 19).

Ancak bu kilimlerin bir tanesinde (örnek no: 6) muhabbet kuşunu ifade edildiği açıkça görülmektedir.

c. Bitkisel motifler

1. Hayat ağacı motifli kilimler

Şaman geleneklerini taşıyan bu motif iki örnekte oldukça ayrıntılı ve büyük bir şekilde (örnek no: 7, 11), 1'inde ise daha küçük ve diğerlerine göre daha basit bir şekilde ifade edilmektedir (örnek no: 6).

2. Karanfil motifli kilimler

Kilimlerde de kullanılan karanfil, lale,sümbül gibi motiflerin Osmanlı Saray Sanatından gelme olduğu söylenmektedir (Yetkin 1978:60).

İncelediğimiz kilimlerin içinde 3 örnekte bu motifin kullanıldığı saptanmaktadır (örnek no: 2, 21, 24).

3. Türkmen gülü motifli kilimler

Türkmen aynası da denilen bu motife 2 kilimde rastlamaktayız. Bu kilimler örnek no: 8, 22'de görülen kilimlerdir.

4. Yaprak motifli kilimler

2 örnekte rastladığımız bu motif örnek no: 19 ve 31'de yer almaktadır.

d. Nesneli motifler

1. Çadır (topak ev) motifli kilimler

Bu motif Türklerin yaşamış olduğu evleri simgelemektedir (örnek no: 6).

2. İbrik motifli kilimler

Suyun ve temizliğin önemini vurgulayan bu motif örnek no: 6'da kullanılmaktadır.

3. Mihrap motifli kilimler

Anadolu'da mihrap motifi özellikle namazlık veya seccade türü dokumalarda yer almaktadır.

Bu motifin bulunduğu 2 kilimden biri saf seccade'dir (örnek no: 20). Diğerisi ise 13 örnek nolu kilimdir.

Yapılan incelemede en çok koçboynuzu motifinin (16) kullanıldığı saptanmıştır. Onu kurt ağzı (14), tarak (14), bunkağı (13) ve eli belinde (11) motifleri takip etmektedir.

Sınıflandırdığımız tüm motif türlerinin sembolik bir anlayışla oluşturulduğu gözlenmektedir.

Yörelere göre benzerlik ve farklılık gösteren bu motiflerde genel unsur, dini inançlar, doğa, duygu ve düşüncelerdir. Kısacası hayata dair her şey motif olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu motifler saf ve sade bir yaklaşımla, yöresel niteliklerle ve soyut bir anlatımla sergilendiği görülmüştür.

Neriman Görgünay Kırzioğlu'nun (Kırzioğlu 1995) "Altaylardan, Tuna Boyuna Türk Dünyasında Ortak Motifler" adlı kitabı, Aymet Aytaç'ın "İlgün Çiğil Kilimleri" (Aytaç 2000) ve Erhan Türeli'nin "Müzelerde Saklanan Halı ve Düz Dokuma Yaygıların Kataloglanması Afyon Müzesi Örneğinde Oluşturulması" (Türeli 2000) adlı yazıları, motiflerin isimlerini, çeşitlerini ve bölgelere göre değişimini anlatan önemli kaynaklardır.

7.2.2. Renk

Yapılan araştırmada kilimler zemin, bordür zemini ve motif rengi olarak üç grupta incelenmiştir.

a. Zemin rengi

Krem rengi 18 örnekte (örnek no: 2, 4, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 26, 27, 30, 31), kırmızı 7 örnekte (örnek no: 1, 3, 5, 7, 13, 25, 29), mavi 2 örnekte (örnek no: 3, 13), koyu mavi (örnek no: 24), açık yeşil (örnek no: 13), petrol yeşili (örnek no: 6), kahverengi (örnek no: 3), lacivert (örnek no: 8), pembe (örnek no: 14) birer örnekte karşımıza çıkmaktadır.

Zeminde en çok kırmızı ve krem rengi kullanıldığı tespit edilmiştir.

Açık renkli zemin kullanıldığında motifleri daha canlı, koyu renk zeminde ise motifleri daha açık tonlarla oluşturarak dikkat çekici bir hale getirdikleri gözlenmiştir.

b. Bordür zemin rengi

Bordürlerin zemininde kahverengi (11) (örnek no: 1, 4, 10, 11, 12, 13, 15, 21, 26, 27, 28), kırmızı (7) (örnek no: 4, 7, 11, 18, 22, 27, 30), krem rengi (14) (örnek no: 4, 8, 11, 12, 15, 16, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31), lacivert (2) (örnek no: 4, 25), mavi (1) (örnek no: 30), siyah (3) (örnek no: 2, 7, 15), yavruağzı (1) (örnek no: 30) kullanıldığı belirlenmiştir.

Burada en çok krem rengi (14), en az ise mavi (1) ve yavruağzı (1) renklerine rastlanmıştır.

c. Motif rengi

31 kilimde yapılan araştırma sonucu tablo görüldüğü gibi motiflerde oldukça canlı ve bol çeşitli renkler kullanıldığı saptanmıştır. Her rengin tonlarını görmek mümkündür.

Büyük bir ustalıkla kullanılan renklerdeki uyum ve açık – koyu dengesi hayal güçlerinin zenginliğini ortaya koymaktadır.

Bir çok rengin kullanılmasıyla oluşan motifler Anadolu insanının duygu ve düşüncelerinin farklı bir yorumudur.

İncelediğimiz kilimlerin hepsinde kırmızı renge rastlamaktayız. Kırmızıdan sonra en çok kullanılan renklerden biri de kahverengi (22)'dir. Bunlar örnek no: 1, 3, 4, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30, 31'dir. 13 kilimde koyu mavi bulunmaktadır (örnek no: 7, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30). 12 kilimde açık mavi (örnek no: 6, 7, 12, 13, 16, 19, 21, 24, 26, 27, 28, 30), 11 kilimde de mavi vardır (örnek no: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 12, 14, 17, 31). Krem rengi 23 kilimde görülmektedir (örnek no: 2,3, 4, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26,

29, 30, 31). 1 kilimde koyu krem (örnek no: 11) vardır. 13 kilimde sarı (örnek no: 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 17, 21, 23, 29), 3 kilimde koyu sarı (örnek no: 15, 23, 28), 1 kilimde de açık sarı (örnek no: 30) bulunmaktadır. Açık yeşil (11), yeşil (8) ve koyu yeşil (1) de en çok rastladığımız renklerdenidir. Açık yeşil (örnek no: 1, 3, 7, 8, 12, 13, 15, 16, 24, 26, 31), yeşil (örnek no: 2, 14, 17, 18, 18, 23, 27, 28), koyu yeşil (örnek no: 4) nolu örneklerde görülmektedir.

Açık kahve (örnek no: 29), bordo (örnek no: 14), eflatun (örnek no: 18) birer örnekte karşımıza çıkmaktadır.

Koyu mavi (13) en çok görülen bir diğer renktir (örnek no: 7, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30).

Pembe, beyaz ve siyah 8 örnekte kullanılmıştır. Pembe (örnek no: 7, 11, 15, 17, 21, 23, 30, 31), beyaz (örnek no: 1, 3, 8, 11, 13, 17, 19, 28), siyah ise (örnek no: 2, 3, 5, 6, 7, 15, 20, 29) da bulunmaktadır.

Somon ve turuncu 5 kilimde yer almaktadır. Somon (örnek no: 1, 3, 6, 10, 18, 23, 26), turuncu (örnek no: 4, 8, 12, 24, 27) nolu örneklerdedir.

6 örnekte bulunan lacivert'e (örnek no: 4, 8, 9, 12, 25, 27) de rastlamaktayız.

Diğer renkler ise gri (3), mor (2) ve yavruağzı (2) dir. Gri (örnek no: 15, 20, 22), mor (örnek no: 19, 26), yavruağzı (örnek no: 3, 10) da görülmektedir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3.
Kilimlerde Görülen Renk Döküm Tablosu

ÖRNEK NO	ZEMİN RENGİ										BORDÜR ZEMİNİ						MOTİF RENGİ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
	AÇIK YEŞİL	KAHVERENGİ	KIRMIZI	KOYU MAVİ	KOYU SARİ	KREM	LACİVERT	MAVİ	PEMBE	PETROL YEŞİLİ	KAHVERENGİ	KIRMIZI	KREM	LACİVERT	MAVİ	SİYAH	YAVRU AĞZI	AÇIK KAHVE	AÇIK MAVİ	AÇIK SARİ	AÇIK YEŞİL	BEYAZ	BORDO	EFLATUN	GRİ	KAHVERENGİ	KIRMIZI	KOYU KREM	KOYU MAVİ	KOYU SARİ	KOYU YEŞİL	KREM	LACİVERT	MAVİ	MOR	PEMBE	SARİ	SİYAH	SOMON	TURUNCU	YAVRU AĞZI	YEŞİL																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			

7.2.3. Kompozisyon

Araştırdığımız kilimlerde bordür ve merkez olmak üzere iki bölüm yer almaktadır. Bunlar ayrı ayrı motiflerle süslenmiştir.

Bu kilimlerden bazılarında iç dolgu bordürlerle çevrelenmiştir (örnek no: 1, 2, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 19, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 31). Bordürler bazı kilimlerde sadece iki uçta yer almaktadır. Bunlar örnek no: 3, 4, 16, 21, 27, 29'da görülen kilimlerdir.

Yalnız bunlardan 29 nolu örnek orta kısmı boş bırakılmış motifler iki uç kısımda kalın bordürler oluşturmuştur.

5 kilimde ise bordür bulunmayıp motifler düzgün sıralamalarla yerleştirilmiştir. Bu kilimlerin örnek numaraları ise şunlardır: örnek no: 6, 9, 14, 17, 20. 3 örnekte kompozisyon, merkeze yerleştirilmiş motiflerle oluşturulmuştur (örnek no: 7, 11, 27). 21 örnekte ise motiflerin yan yana, üst üste veya dağınık bir kompozisyonla yerleştirildiği görülmektedir. Bu örnekler şöyle sıralanmaktadır: örnek no: 1, 2, 3, 4, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 31.

İncelemiş olduğumuz kilimlerin tamamın dikdörtgen şeklinde olup, bunlardan 12 tanesi daha ince uzun bir biçim sergilemektedir (örnek no: 3, 4, 14, 15, 16, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 31).

Araştırmamız sonucu kilimlerde ne çok motiflerin yan yana veya üst üste gelmesiyle oluşmuş kompozisyon şekli kullanılmıştır (21). En az ise merkeze yerleştirilmiş motiflerle oluşturulmuş kompozisyon bulunmaktadır (3) (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4.
Kilimlerde Görülen Kompozisyon Döküm Tablosu

ÖRNEK NO	KOMPOZİSYON											
	Merkeze Yerleştirilmiş Motiflerle Oluşturulmuş Kompozisyon	Düzgün sıralamalarla Oluşturulmuş Kompozisyon	Motiflerin Yanyana veya Üst üste gelmesiyle Oluşturulmuş Kompozisyon	Motiflerin yerleştirilmesi				Bordür bulunmayan		Bölüm		
				Bordürlerle çevrelenmiş		Bordür bulunmayan	Dikdörtgen					
				3 veya 4 tarafta	İki Uçta							
1			x	x						x		
2			x	x						x		
3			x				x			x	x	
4			x				x			x	x	
5			x							x		
6		x							x	x		
7	x			x						x		
8			x	x						x		
9		x							x	x		
10			x				x			x		
11	x			x			x			x		
12			x	x						x		
13			x									
14			x	x			x			x	x	
15			x							x	x	
16			x							x	x	
17		x							x	x		
18			x	x			x			x		
19			x				x			x		
20		x							x	x		
21			x						x	x	x	
22			x				x			x	x	
23			x				x			x		
24			x				x			x		
25		x		x			x			x		
26				x			x			x	x	
27	x								x	x	x	
28			x							x	x	
29									x	x		
30			x	x			x			x		
31			x	x			x			x	x	
	3	5	21	19	6	5				31	12	

7.3. Boyutlar

Araştırmada boyutlar; en ve boy olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

a. En

31 kilimde yapılan incelemede en ölçüsü 20'şer cm aralıklarla belirlenmiş olup; 80 ile 100 cm arasında 9 kilim (örnek no: 2, 3, 4, 14, 17, 22, 24, 26, 27, 28), 100 ile 120 cm arasında 3 kilim (örnek no: 6, 7, 21), 120 ile 140 cm arasında 4 kilim (örnek no: 11, 13, 23, 29), 140 ile 160 cm arasında 6 kilim (örnek no: 5, 9, 10, 15, 19, 25), 160 ile 180 cm arasında 4 kilim (örnek no: 12, 16, 18, 30), 180 ile 200 cm arasında 1 kilim (örnek no: 31), 200 ile 220 cm arasında 1 kilim (örnek no: 8), 220 ile 240 cm, 240 ile 260 cm, 260 ile 280 cm, 280 ile 300 cm, 300 ile 320 cm aralıklarında en ölçüsü kullanılmadığı saptanmıştır. 320 ile 340 cm arasında 1 kilim (örnek no: 20), 340 ile 360 cm arasında yine 1 kilim (örnek no: 1) tespit edilmiş olup, genellikle en ölçüsü, 80 ile 100 cm arasında olduğu gözlenmiştir.

b. Boy

31 kilimde yapılan çalışmada 20'şer cm aralıklarla boy ölçüleri belirtilmiş olup; 130 ile 150 cm arasında 1 kilim (örnek no: 17), 150 ile 170 cm arasında 3 kilim (örnek no: 6, 7, 20) 170 ile 190 cm arasında 2 kilim (örnek no: 11, 14), 190 ile 210 cm arasında 3 kilim (örnek no: 13, 23, 25), 210 ile 230 cm arasında 3 kilim (örnek no: 1, 4,5), 230 ile 250 cm arasında 1 kilim (örnek no: 3), 250 ile 270 cm arasında boy ölçüsü kullanılmamıştır. 170 ile 290 cm arasında 1 kilim (örnek no: 22), 290 ile 310 cm arasında 4 kilim (örnek no: 16, 19, 29, 30), 310 ile 330 cm arasında 3 kilim (örnek no: 2, 9, 18), 330 ile 350 cm arasında 1 kilim (örnek no: 24), 350 ile 370 cm arasında 2 kilim

(örnek no: 15, 26), 370 ile 390 cm arasında 2 kilim (örnek no: 21, 28), 390 ile 410 cm arasında 1 kilim (örnek no: 27), 410 ile 430 cm arasında 3 kilim (örnek no: 10, 12, 31), 430 ile 450 cm, 450 ile 470 cm, 470 ile 490 cm, 490 ile 510 cm aralıklarında boy ölçüsü kullanılmadığı görülmüştür. 510 ile 530 cm aralığında ise 1 kilim (örnek no: 8) tespit edilmiştir.

Araştırmamızda en çok 290 ile 310 cm arasında boy ölçüsü kullanılmış olduğu belirlenmiştir (Bkz. Tablo 5).

7.4. Yöresi / Müzeye Geldiği Yer

Kilimler çeşitli şehirlerdeki camiilerden toplanarak müzeye gelmişlerdir.

Bu kilimlerden bazılarının yapılış yeri belli (12) olmakla beraber, bazılarının ise sadece müzeye geldiği yer bilinmektedir (19).

Tablo 6'da görüldüğü gibi 3 kilimin yöresi Aydın'dır (örnek no: 3, 22, 30). 1 kilim Emirdağ (örnek no: 4), 1 kilim Fethiye (örnek no: 29), 2 kilim Sivrihisar (örnek no: 24, 28), 2 kilim Şarköy (örnek no: 6, 7), 2 kilimde Yüncü – Yörük kilimi olduğu saptanmıştır (örnek no: 5, 25).

1 kiliminde yapıldığı yer Batı Anadolu olup, hangi şehir olduğu bilinmemektedir (örnek no: 18).

7 kilim Ankara'nın çeşitli yerlerinden gelmiştir (örnek no: 10, 12, 19, 21, 23, 26, 27), 3 kilim Aydın'dan (örnek no: 16, 29, 30), 2 kilim Bursa'dan (örnek no: 6, 25), 2 kilim Balıkesir'den (örnek no: 4, 5), 3 kilim Eskişehir'den (örnek no: 13, 24, 28), Isparta'dan 5 kilim (örnek no: 1, 2, 11, 14, 31), İçel'den 1 kilim (örnek no: 17), Kastamonu'dan 2 kilim (örnek no: 7, 9), Muğla'dan 3 kilim (örnek no: 3, 18, 22), Nevşehir'den 1 kilim (örnek no: 15), Tokat'tan 2 kilim (örnek no: 8, 20) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6.
Kilimlerin Yöresi ve Müzeye Geldiği Yer Döküm Tablosu

ÖRNEK NO	YÖRESİ						MÜZEYE GELDİĞİ YER												
	AYDIN	BATI	ANADOLU	EMİRDAĞ	FETHİYE	SİVRİHİSAR	ŞARKÖY	YÜNGÜ - YÖRÜK	ANKARA	AYDIN	BALIKESİR	BURSA	ESKİŞEHİR	İSPARTA	İÇEL	KASTAMONU	MUĞLA	NEŞEHİR	TOKAT
1														X					
2	X										X						X		
3				X							X								
4								X			X								
5																			
6							X					X							
7							X									X			
8																			X
9																X			
10									X										
11									X					X					
12																			
13													X						
14														X				X	
15																			
16																			
17										X					X				
18																	X		
19		X							X										X
20									X										
21									X										
22	X								X								X		
23																			
24						X						X							
25								X											
26									X										
27									X										
28						X							X						
29					X					X									
30	X																		
31														X					
	3	1	1	1	1	2	2	2	7	3	2	2	3	5	1	2	3	1	2

Araştırmamız sonucu incelediğimiz kilimlerin en çok Ankara ve çevresinden gelme olduğunu saptamaktayız.

VIII. SONUÇ

Koleksiyonda, Anadolu'nun çeşitli yerlerinden farklı zamanlarda toplanmış olan halı ve kilimlerin temizliği, bakımı yapıp, envanter kayıtları düzenlendikten sonra halkın hizmetine sunmakla Vakıflar Genel Müdürlüğü önemli bir görevi yerine getirmektedir.

Bu koleksiyonda yer alan halı ve kilimler Aydın, Ankara, Bursa, Eskişehir, Isparta, İçel, Elazığ, Nevşehir, Muğla, Tokat il ve ilçelerindeki vakıf camii ve mescitlerinden getirilmiştir.

Yaptığımız çalışmada 31 adet kilimi desen, renk ve kompozisyon açısından inceledik. Bunu yaparken kilimlerin kimlik bilgilerini ve teknik çizimlerini de katalog düzeni içinde oluşturduk.

Daha sonra yaptığımız değerlendirmede kilimlerin teknik ve malzeme özelliklerini, motif, renk ve kompozisyon özelliklerini, boyutlarını, yöre ve müzeye geldiği yerleri tablo oluşturarak belirledik.

Bu sayede en çok ilikli kilim tekniği ve yün malzemeye dokunan kilimlerde, koç boynuzu, kurt ağzı, bunkağı, tarak gibi sembolik motifler kullanıldığı, en çok krem rengi zemin üzerine, kırmızı, mavi, kahverengi, sarı, yeşil renkleriyle düzgün sıralamalarla oluşturulmuş kompozisyon ileince uzun biçimde dokunduğu saptanmıştır.

Türk insanının duygu, düşünce, inançları kısaca hayat biçimini anlatan Türk El Sanatları içinde önemli bir yeri olan kilim sanatının incelenip, araştırılması, toplumumuzun kültür ve geleneklerini tanıyıp, anlamamızı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

ACAR, BALPINAR, Belkıs

1982 Kilim-Cicim-Zili-Sumak, İstanbul.

AKSEL, Malik

1960 Anadolu Halk Resimleri, İstanbul.

ARSEVEN, C. Esad

1947 "Kilim Maddesi", Sanat Ansiklopedisi, İstanbul.

ASLANAPA, Oktay

1987 Türk Halı Sanatının 1000 Yılı, İstanbul.

AYTAÇ, Ahmet

2000 "Ilgın Çiğil Kilimleri", III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyum Bildirileri, Konya, s. 122-130.

AYTAÇ, Çetin

1982 Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları El Dokumacılığı Temel Ders Kitabı, İstanbul.

BALPINAR, Belkıs – HIRSCH, Udo

1982 Vakıflar Genel Müdürlüğü Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi Kataloğu, Almanya, Uta Hülsey Yayınevi.

BARIŞTA, H. Örcün

- 1989 “Selçuklu Dönemi Tekstil Sanatı Üzerine Düşünceler”,
Antalya 3. Selçuklu Semineri Bildirileri, İstanbul, s. 105.

BAYRAKTAROĞLU, Suzan

- 1990 “Eskişehir ve Çevresi Halı-Kilim ve Düz Dokuma Yaygıları”,
Vakıflar Dergisi, İstanbul, C. XXI.
- 1997 “Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı-Kilim Koleksiyonu”, Arış Dergisi, S. III, s. 91, 92.
- 1997 “Türk Halı ve Kilim Sanatı ve Vakıf Halıları”, Kültür ve Sanat,
Türkiye İş Bankası Yay., S. 33, s. 28-30.
- 1998 “75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi”, Vakıf ve Kültür, Ankara, C. 1,
S. 3, s. 15-17.
- 1999 “Vakıflar Genel Müdürlüğünün 75. Yıl Halı ve Kilim Sergisi”,
Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara, C. 10, S. 30, s. 692.

DENİZ, Bekir

- 1994 “Bir Vakıf Eser Olarak Camii, Mescit, Zaviye, Şifahane Gibi
Dini ve Sosyal Yapılarda Bulunan Halı, Kilim ve Düz Dokuma
Yaygılar ve Bunların Günümüzdeki Durumu”, Vakıflar Dergisi, Ankara, C. XXIII, s. 283-288.
- 1998 Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları, Ankara,
Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay.
- 2000 Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Ankara.

DURUL, Yusuf

- 1956 "Halı ve Kilimlerde Kız Motifleri", Türk Etnografya Dergisi, Ankara, S. 1, s. 91
- 1957 "Türkmen Yürük, Afşar Halı ve Kilim Motifleri Üzerinde Araştırma", Türk Etnografya Dergisi, Ankara, S. 2, s. 65.

ERBEK, Güran

- 1986 Anadolu Motifleri Çatalhöyükten Günümüze, İzmir.
- 1995 Anatolian Kilims, Ankara.

EYÜBOĞLU, İ.Zeki

- 1981 Anadolu Uygarlığı, İstanbul.

GÖNÜL, Macide

- 1968 Türk Halı ve Kilimlerinde Sembolik Kuş Şekilleri, Ankara.

KIRZIOĞLU GÖRGÜNAY, Neriman

- 1995 Altaylardan Tuna Boyuna Türk Dünyasında Ortak Motifler, Ankara.

KİPMAN, Sevinç

- 1975 "Kilimlerin Dili", İlgi Dergisi, İstanbul, S. 20, s. 36.

ÖNDER, Mehmet

- 1965 "Konuşan Türk Halıları", Türk Kültürü Dergisi, S. 29, s. 340-343.
- 1966 "Anadolu'da Kilim Demek", Hisar Dergisi, C. 6, S. 33, s. 11.

ÖNEY, Gönül

- 1968 "Anadolu Selçuklu Sanatında Hayat Ağacı Motifi", Belleten, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, C. XXXII, S. 125, s. 25-36.

ÖZBEL, Kenan

- Kılavuz Kitaplar XIX Elsanatları IX Anadolu Kilimleri, C.H.P. Halkevleri Bürosu.

SOYSALDI, Ayşen

- 1999 "Türk Kilimlerinde Dokuma Teknikleri ve Boyama Özellikleri", Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara, C. 10, S. 30, s. 599-613.

TANRISAL, Melda

- 1997 "Türk ve Navaho Halılarının Dili", Arış Dergisi, S. 1, s. 94-104.

TURAL, Sadık

- 1997 "Dokumadaki Estetik Duyarlılık", Arış Dergisi, S. 1, s. 4-6.

TÜRELİ, Erhan

- 2000 "Müzelerde Saklanan Halı ve Düz Dokuma Yaygıların Kataloglanmasının Afyon Müzesi Örneğinde Oluşturulması", III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyum Bildirileri, Konya, s. 268.

UĞUR, Gürbüz

- 1988 Türk Halılarında Doğal Renkler ve Boyalar, Ankara.

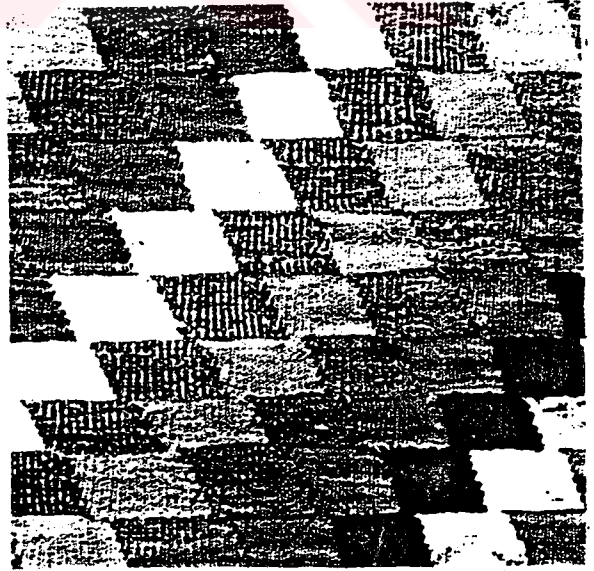
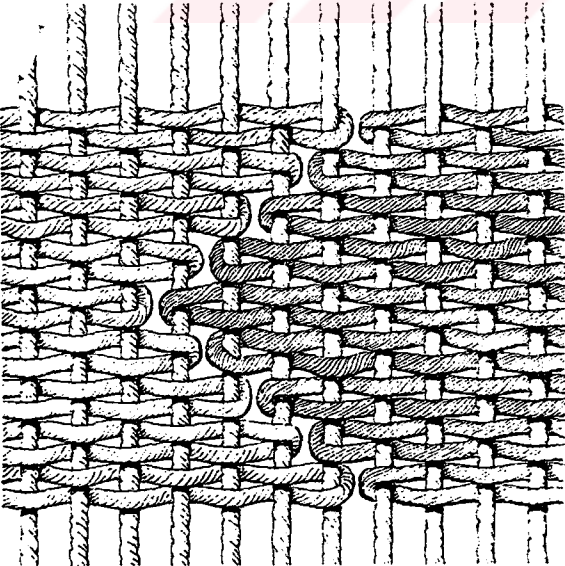
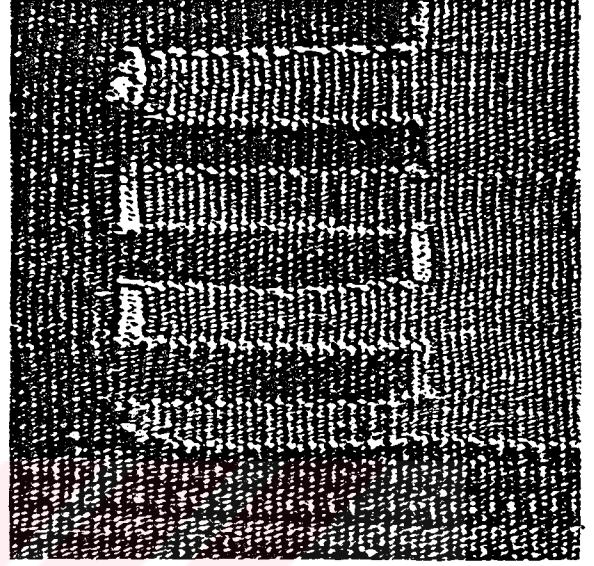
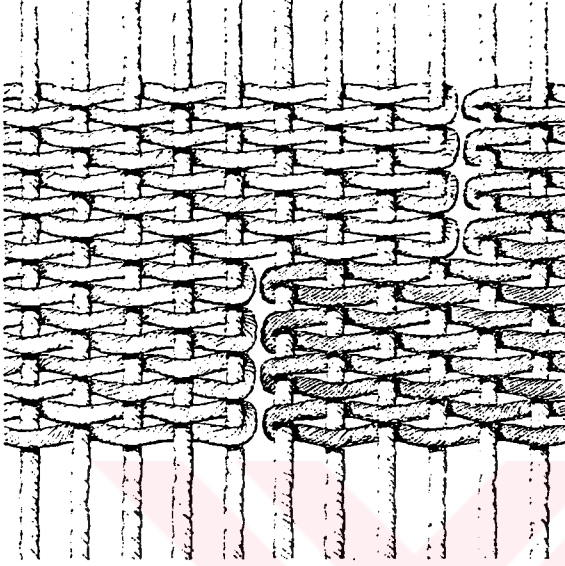
ÜRER, Harun

- 1999 “Emirdağ (Afyon Yöresi) Düz Dokuma Yaygı Geleneği ve Bindallı Motifli Kilimler”, Erdem Halı Özel Sayı III, Ankara, C. 10, S. 30, s. 647-655.

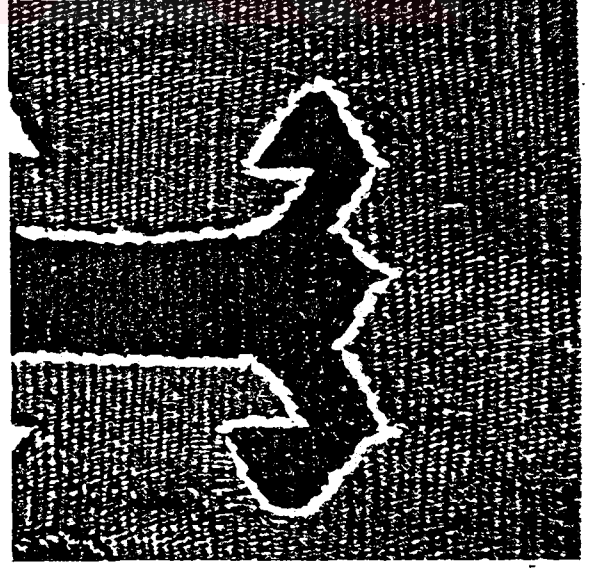
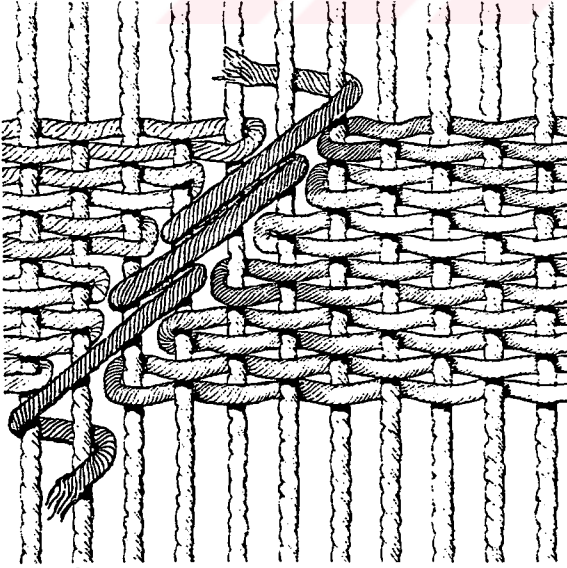
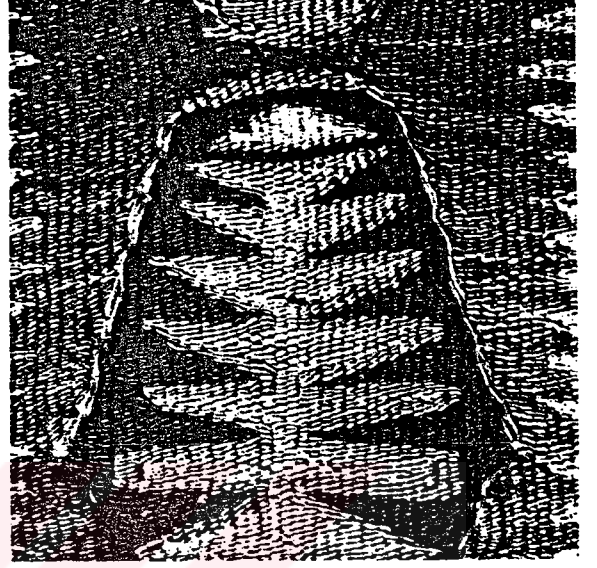
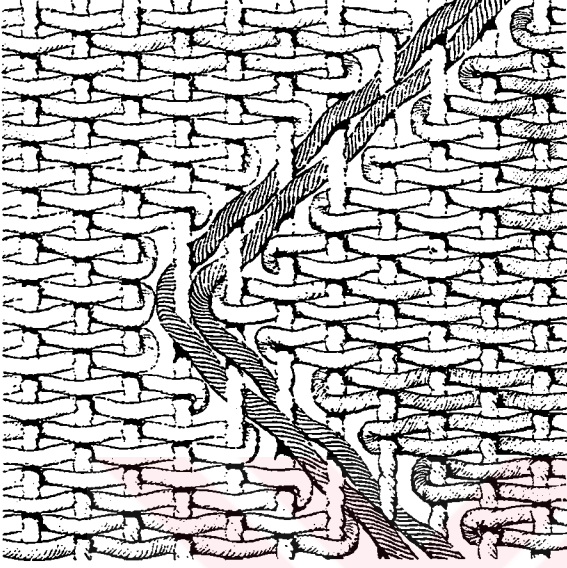
YETKİN, Şerare

- 1974 Türk Halı Sanatı, İstanbul.
- 1978 “Divriği Ulu Camii’nde Bulunan Osmanlı Saray Sanatı Üslubundaki Kilimler”, Belleten, Ankara, C. XLII, S. 165, s. 53-63.

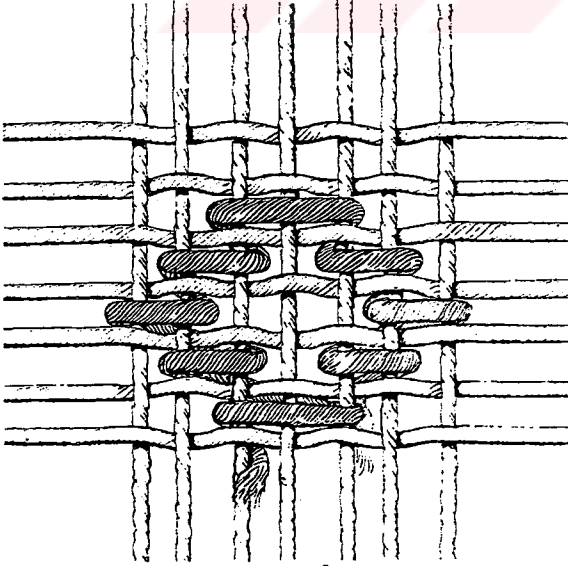
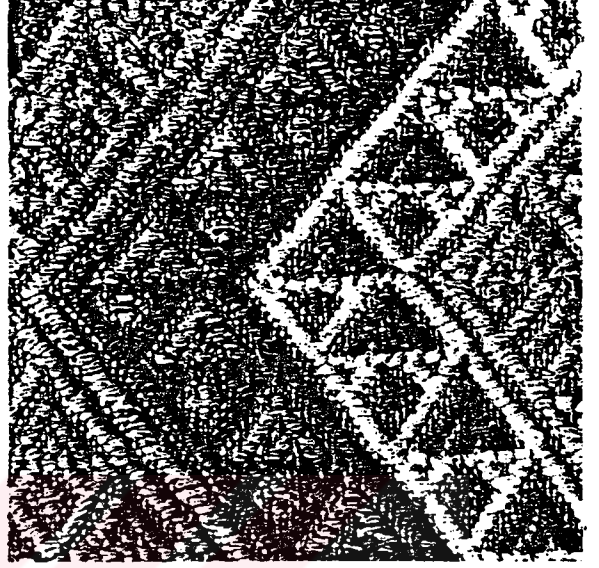
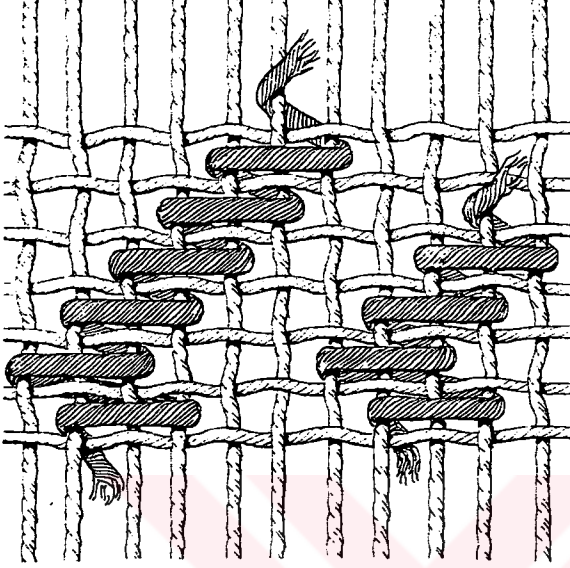

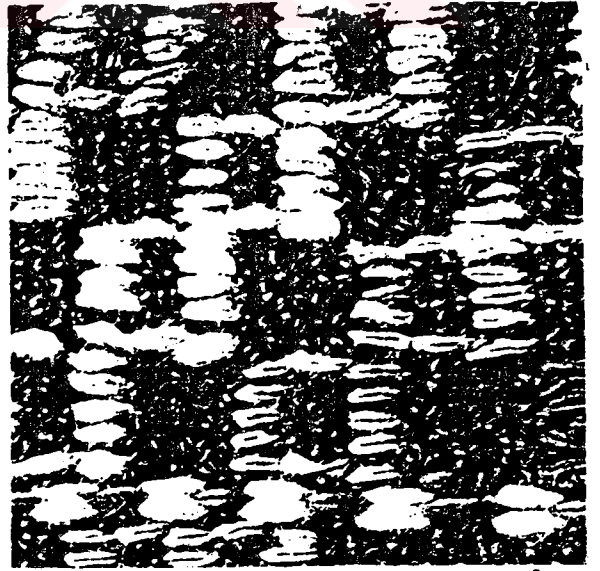
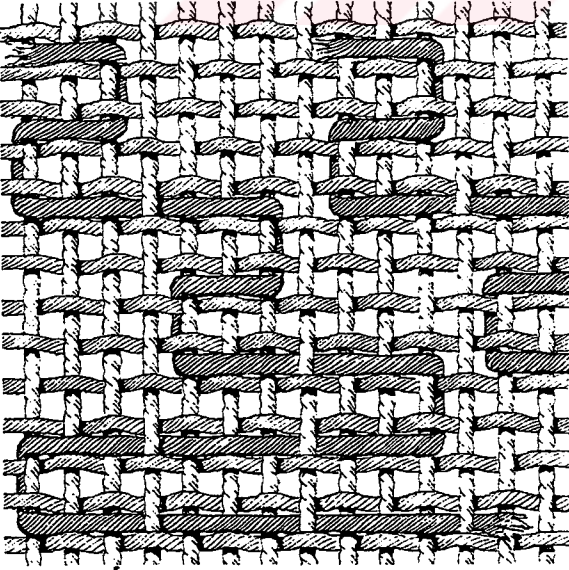
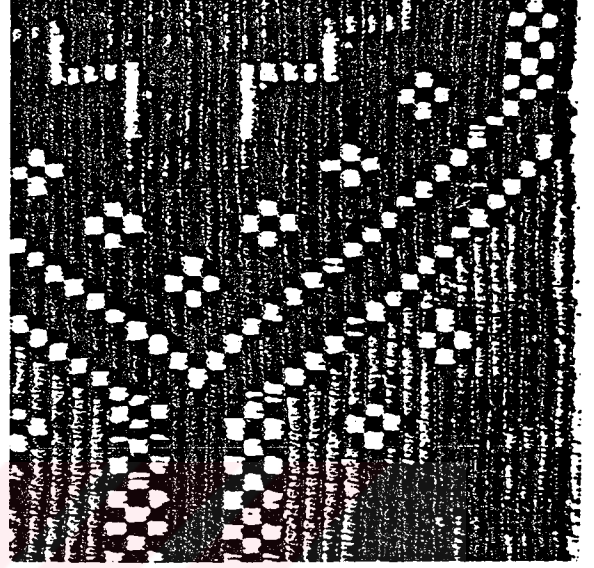
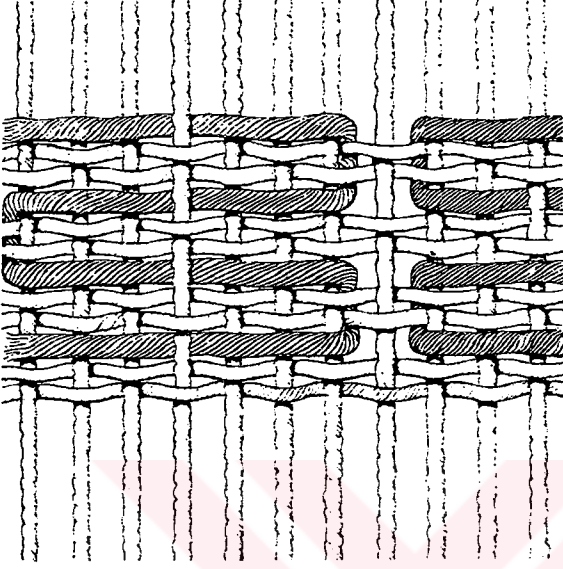
İlîkli Kilim Tekniği

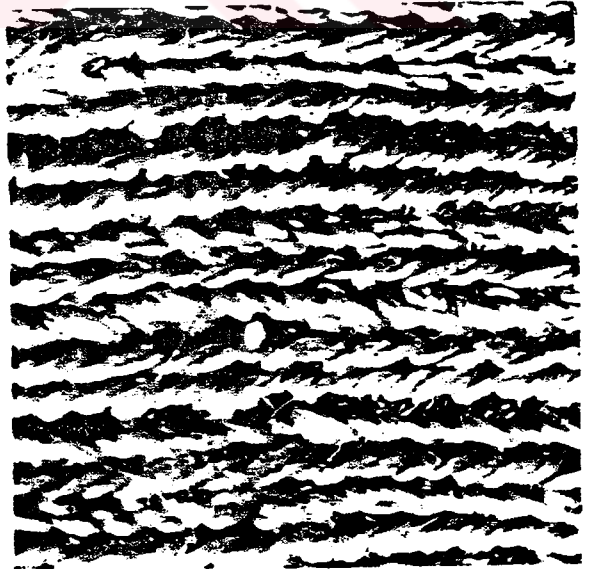
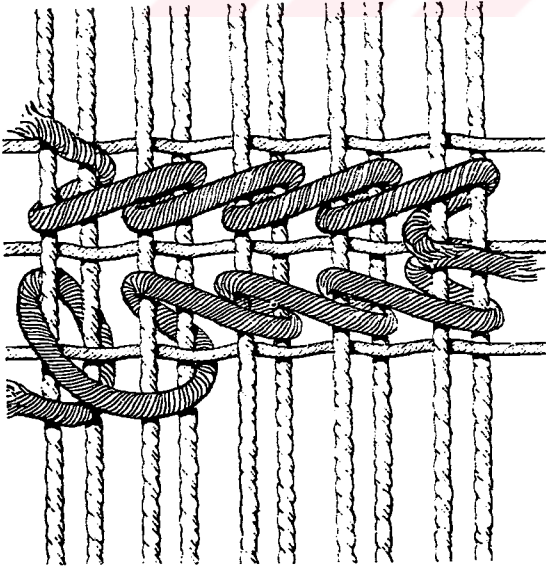
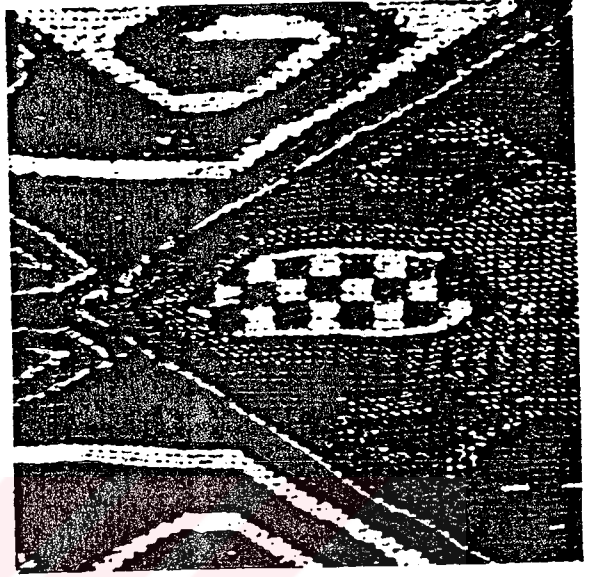
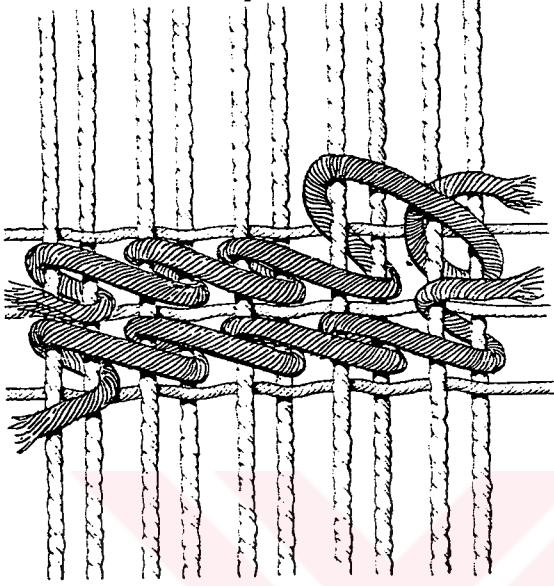
Sarma Kontur Tekniği

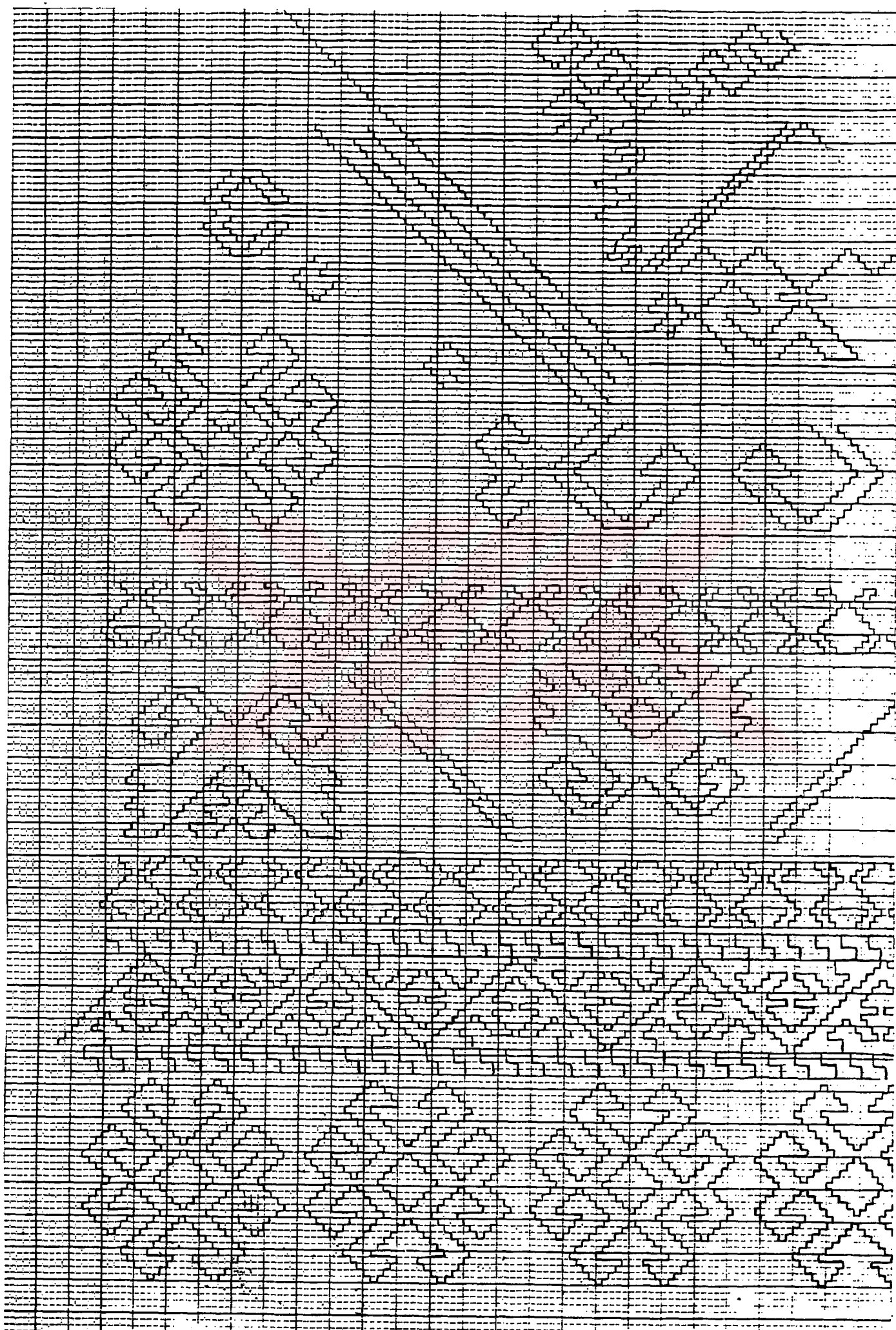
Cicim Tekniği

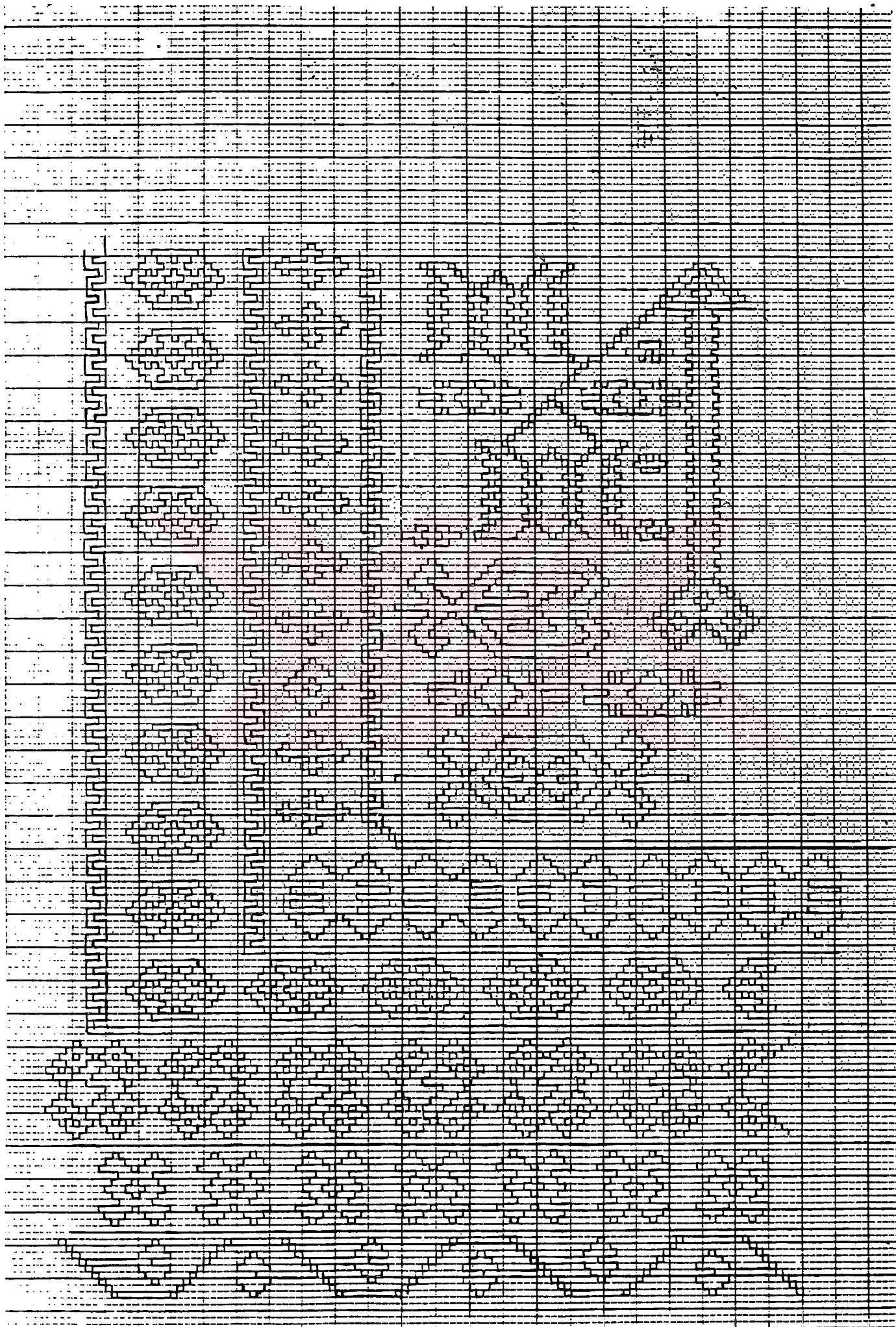
Zili Tekniği

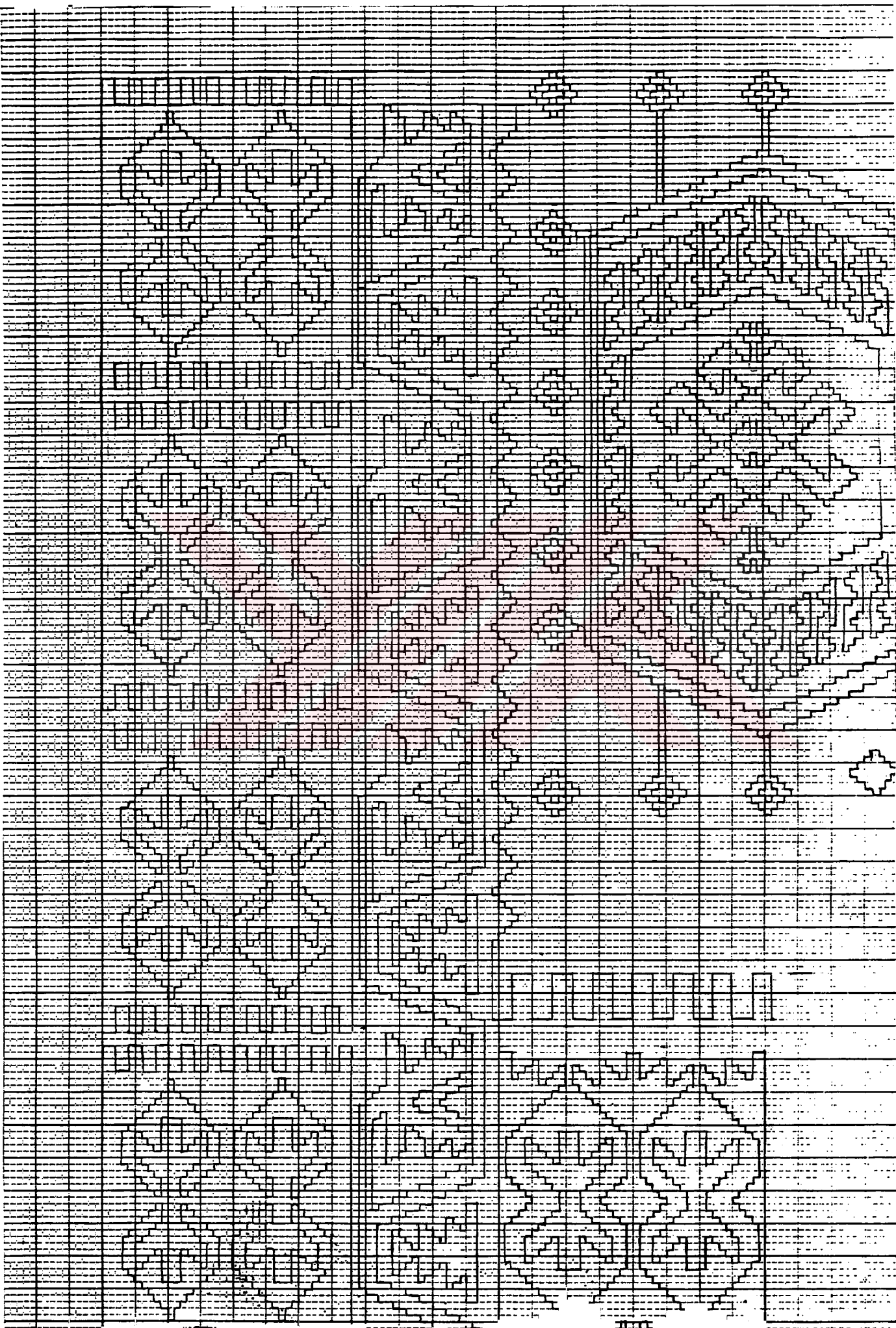

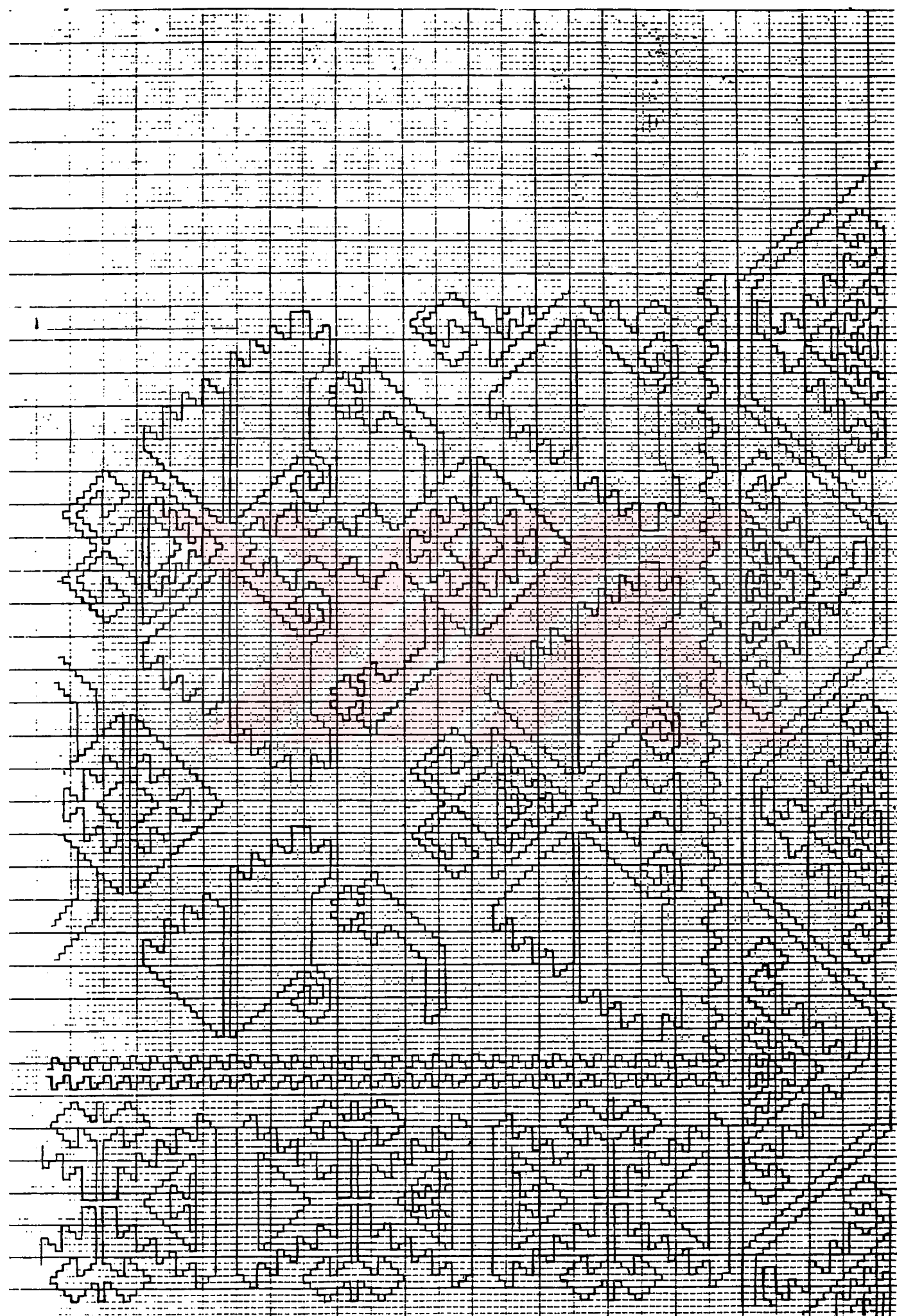
Sumak Tekniği

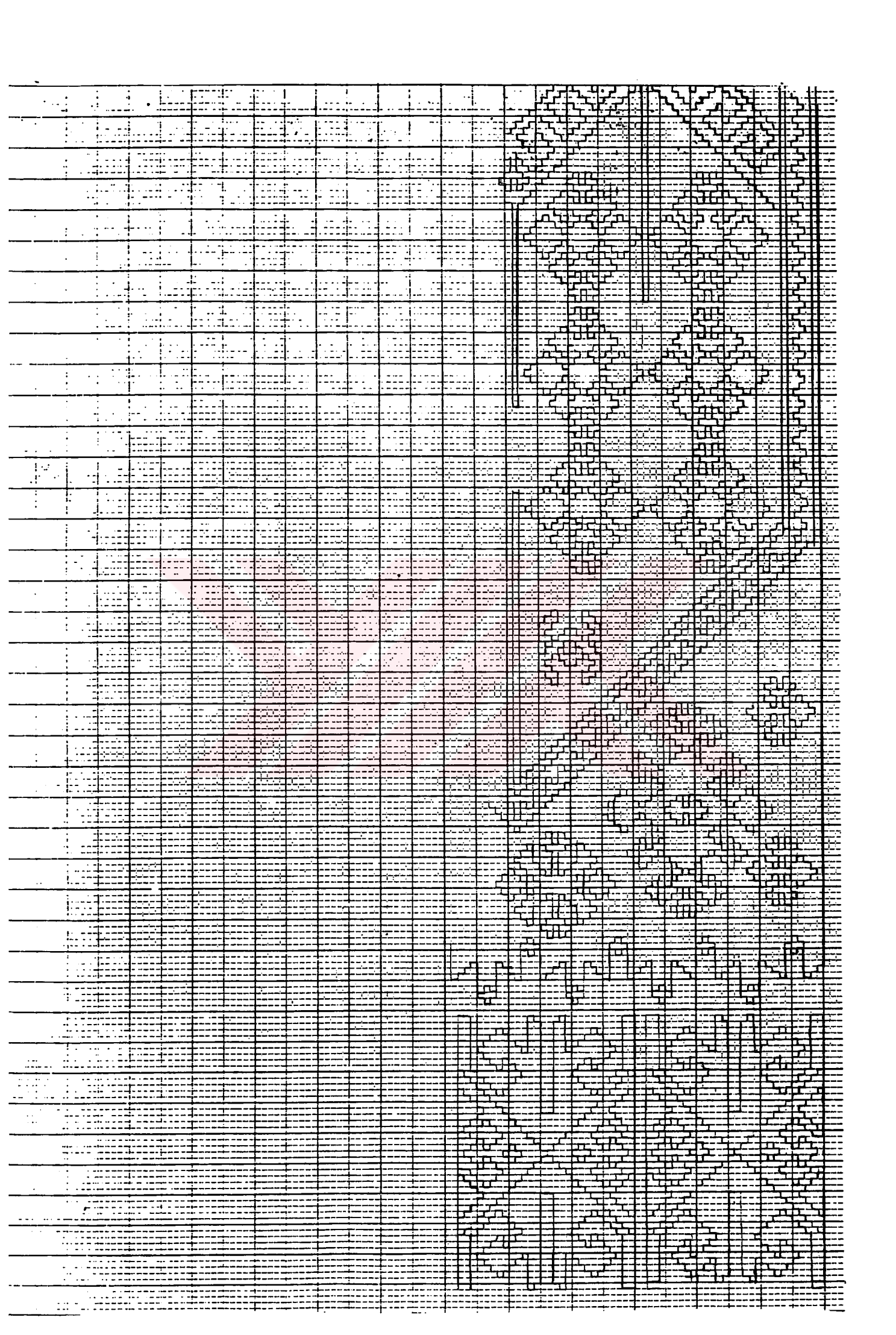

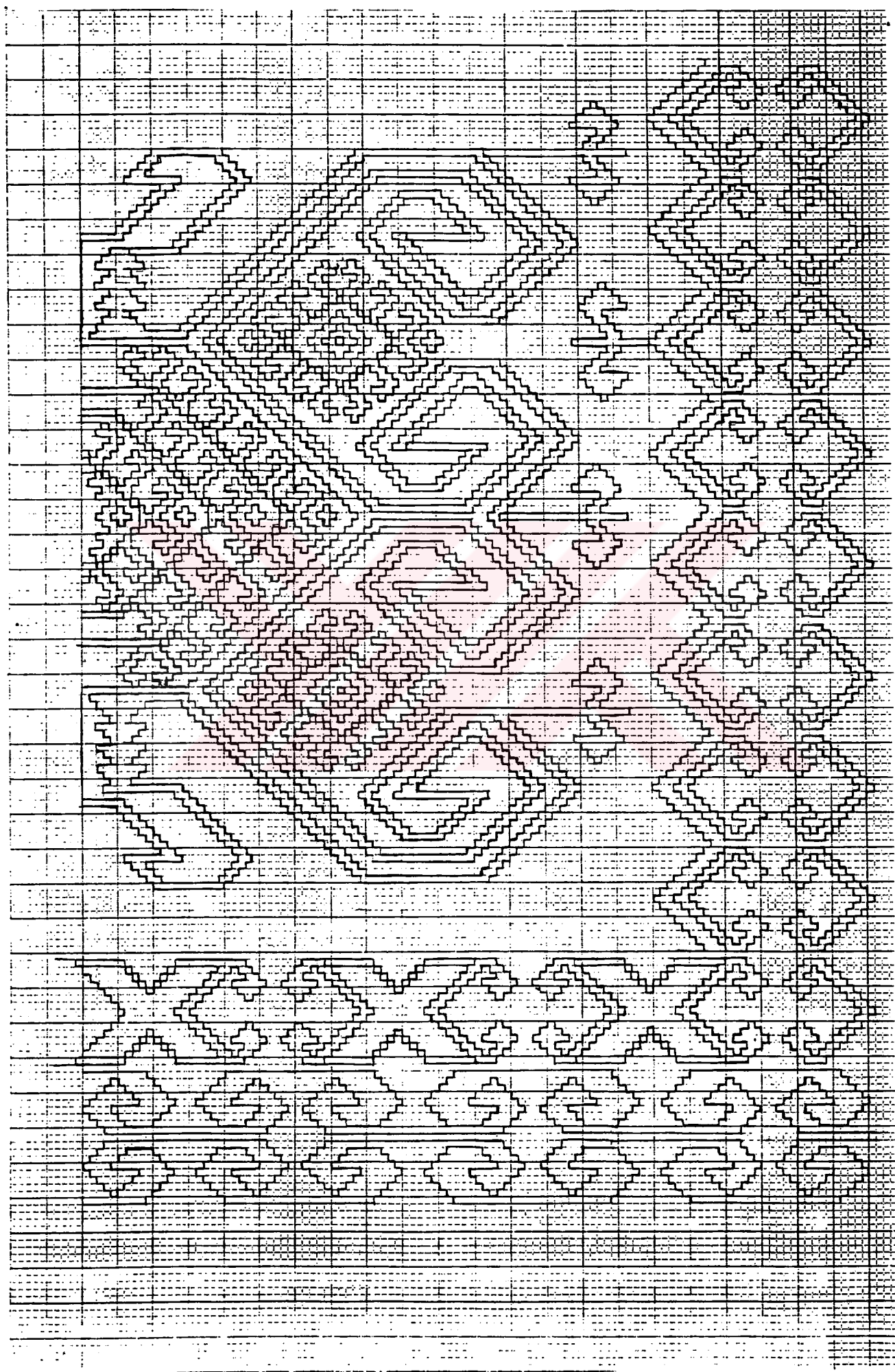

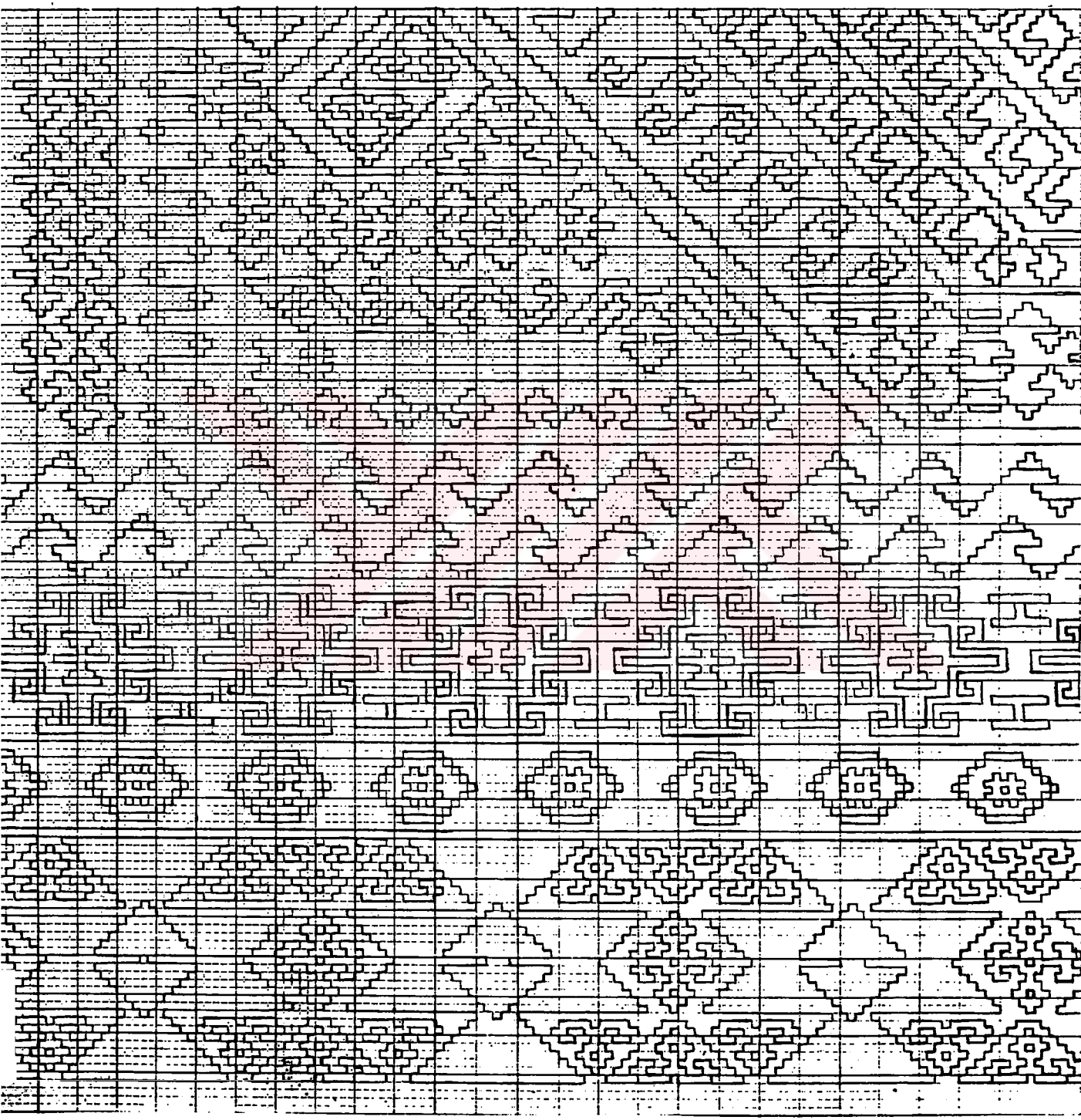

ՀՀ ԿՈՆՍԵՐՎԱՏԻՎ ԷԿՍԼՈՎ
ԲԵՐՈՒՄԱՆԱԿՈՒՄ ԿԵՆՏՐՈՆ